ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΟΥΛΗΣ 1. ΤΗΛ. 25.777 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1937

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Ἀπό ὁλόκληρες δεκαετηρίδες τώρα τό χρονογράφημα κυριαρχεῖ ἀπόλυτα πάνω σέ κάθε εἶδος ἔντυπο τοῦ τόπου μας. Δέ μπορεῖ νά νοηθεῖ ἡ ὕπαρξη ἐφημερίδας, περιοδικοῦ, ἀκόμα κ' ἐπιστημονικῆς ἐπιθεώρησης δίχως τήν παρένθεση ἀνάμεσα στίς στῆλες τους λίγων ἢ πολλῶν χρονογραφημάτων. Τόσο κυριάρχησε στόν ἡμερήσιο τύπο, πού ἄρθρα γενικώτερου περιεχόμενου κουτσουρεύουνται ἔτσι, πού νά μοιάζουν, κατά τή μορφή, σέ... χρονογραφήματα. Τό θλιβερό συμπέρασμα εἶναι πώς τό χρονογράφημα ὄχι ἁπλῶς διαβάζεται, μά καταβροχθίζεται στόν τόπο μας. Γιά πολλούς στέκεται ἡ μοναδική πνευματική τους τροφή! Μὲ βάση αὐτά φιλοσοφοῦν, σκέφτουνται ἢ νομίζουν πώς σκέφτουνται.

Ἡ αἰτία τῆς ἐπιτυχίας τους, κάτω ἀπό τή φωτεινή ἀποθέωσή τ' οὐρανοῦ μας, εἶναι εὐκολοκαθάριστη. Ἀλλά πρίν φτάξουμε ἐκεῖ, ἄς δοῦμε ἐπιτέλους τί εἶδος «μανσοῦπι» τοῦ λόγου εἶναι τό πρᾶμμα αὐτό πού λέμε χρονογράφημα.

Ἀγαπητοί ἀναγνῶστες μου — γιά μιά φορά δέ βλάφτει νά εἶναι κανεῖς εἰλικρινής — τό χρονογράφημα εἶναι ἀναμφισβήτητα τό πιό ἄδειο, τό πιό φτηνό, τό πιό εὔκολο, τό πιό ἀνόητο εἶδος τοῦ πεζοῦ λόγου. Δέν ἔχει κανένα ἀπό τά χαρακτηριστικά πού ἀναζητᾶμε καί στήν πιό ὑποτιμώμενη τέχνη. Καί πρῶτα πρῶτα τοῦ λείπει ὁλότελα ἡ σύνθεση. Δηλαδή ἡ σπονδυλική στήλη. Ἔρχεται στρεβλό στή ζωή, ὅπως τά ἑτοιμοθάνατα τέρατα. Ζεῖ ὅσο κι' αὐτά : 24 ὧρες. Μετά κανεῖς πιά δέν ἐνδιαφέρεται. Ὅπως τά τέρατα τυραννοῦν τή μνήμη ἐκείνων πού τά γέννησαν, ἔτσι κι' αὐτά ἐπιζοῦν μόνο στή θόμηση τῶν θλιβερῶν δημιουργῶν τους. Κι' εἶναι γνωστό πώς σέ τέτοιες πράξεις δέν ὑπάρχει μετάνοια. Κ' οἱ πρῶτοι κ' οἱ δεύτεροι θά ἐπαναλάβουν τό ἴδιο ἁμάρτημα ἀδιαφορῶντας γιά τήν τερατογονία. Ἡ μόνη δικαιολογία τῆς ἐγκληματικῆς αὐτῆς προσήλωσης τῶν Ἑλλήνων λογοτεχνῶν — πρός Θεοῦ! δέν κάνω ἐξαίρεση — εἶναι ὁ θυμόσοφος ἐκεῖνος λατινικός ἀφορισμός: «Primum vivere, deinde philosophari». Βλέπετε εἶναι τό μόνο «πνευματικό» πρᾶμμα πού πλερώνεται στόν τόπο μας. Κι' ἀκριβῶς δά γι' αὐτό πλερώνεται : γιατί στήν πραγματικότητα εἶναι ἀπόλυτα ἀντιπνευματικό.

Πολλοί θά μοῦ ἀντιτείνουν : «Μά πῶς! ἐδῶ ἔχουμε χεροπιαστά πράμματα. Λόγιοι ἄνδρες νά δοξαστοῦν, νά ἠρωποιηθοῦν, νά θαυμαστοῦν, νά γίνουν ἀκαδημαϊκοί — μάτια μου! — μόνο καί μόνο γιά τήν κεύδοκιμη ἐπίδοσή τους» στό εἶδος αὐτό τοῦ πεζοῦ λόγου!». Σύμφωνοι — μιά ἀκόμα ἀπόδειξη πώς οἱ μάζες δέ διακρίθηκαν ποτέ γι' ἀντίληψη καί εὐφυΐα. Κ' ἔπειτα πάρετε ὅλους τούς λογοτέχνες μας πού χρονογραφοῦν, ρωτῆστε τούς ἕναν ἕναν : οἱ ἀπαντήσεις θά σταθοῦν ὁμοιόμορφες, θά σᾶς μιλήσουν ὅλοι τους μὲ περιφρόνηση κι' ἀηδία γιά τά πνευματικά αὐτά τέκνα τους, θά σᾶς τονίσουν πώς στέκουνται τό μαρτύριό τους, τό μαγγανοπήγαδο πού ἀπομυζεῖ ὅλες τίς δημιουργικές τους δυνάμεις, καί θά βλαστημήσουν, γιά χάρη τους, τήν ὥρα καί τή στιγμή πού.... ἔχουν στομάχι. Ἕνας ὑποπτεύομαι μονάχα, πώς θά κάνει ἐξαίρεση στήν ἀπάντησή του. Μ' αὐτός δά βομβαρδίζει πρωΐ βράδυ τίς θύρες τῆς ἀθανασίας μὲ δυό χρονογραφήματά, μὲ τήν πεποίθηση πώς... θά τίς ἐκβιάσει! Ἀφῆστε τον στόν ὑπολογισμό του ἢ στήν τρέλλα του, ἡ μορφή τοῦ Δόν Κιχώτη δέ στάθηκε προνόμιο μονάχα τῆς μεσαιωνικῆς Ἱσπανίας.

Θέλετε κι' ἄλλα ἐπιχειρήματα γιά τήν ἄποψή μου; Ὁρίστε ἀκόμα ἕνα : Πάρετε ἀπό ἕνα ὁποιοδήποτε χρονογράφο μιά σειρά ἀπό τά καλύτερα προϊόντα του καί βγάλτε τα σέ βιβλίο. Προσπαθήσετε ἔπειτα νά τά διαβάσετε. Ἄμ δέ! εἶναι ἀδιάβαστα... ἐχτός ἀπό μερικές περιπτώσεις πνευματικῆς ἀνοησίας. Τή μόνη σελιδοποίηση πού ἀνέχουνται εἶναι τῆς ἐφημερίδας. Μέσα στό αὐστηρό πλαίσιο τοῦ βιβλίου φαίνεται ὁλόκληρη ἡ ἐξαμβλωματική κατασκευή τους. Ἡ κωμική τους ἀλληλουχία σοῦ δίνει τήν ἐντύπωση τῆς ντροπῆς : στριμώχνουνται γιά νά μήν πολυφαίνεται.... ἡ γύμνια τους.

Ὅσο γιά τήν ἐπιτυχία πού ἔχει τό ἀνόητο αὐτό εἶδος τοῦ πεζοῦ λόγου στόν τόπο μας, ἡ ἐξήγησή στέκεται εὔκολη : Αἰτία ἡ τεμπελιά μας κι' ἡ ἐπιφανειακή μόρφωσή μας. Ἔρχεται γάντι.... καί στά δυό αὐτά ἐλαττώματά μας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Ὅ,τι βλέπουμε

ΕΔΩ ΚΙ' ΑΛΛΟΥ

ΜΙΑ ΖΩΝΤΑΝΗ ΟΜΙΛΙΑ

Γιά τό πώς: «ὁ Ἰκέτας ἐδίδαξε πρῶτος ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περί τόν ἑαυτῆς ἄξονα», οἱ ἀκροατές τοῦ κ. καθηγητοῦ ἤτανε, φυσικά, πληροφορημένοι. Τό ἴδιο πλη ροφορημένοι σίγουρα ἤτανε καί γιά τό ὅτι: «οἱ Φιλόλαος, Ἡρακλείδης, Ἀρίσταρχος, Εὐκλείδης, Ἀρχιμήδης» κλπ. ὑπῆρξαν παμμέγιστοι ἄνδρες καί ὅτι θά παραμένουν ἀθάνατες δόξες στήν ἱστορία τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τό μόνο ποᾶγμα γιά τό ὁποῖον ὁ κ. καθηγητής δέν ἐπληροφόρησε οὔτε τούς ἀκροατάς του, οὔτε τό κοινόν, εἶναι γιά τό πῶς ἀντιλαμβάνεται τάχα αὐτός, καί ἡ Ἀκαδημία, τήν «θεραπείαν τῶν πνευματικῶν ἐπιστημῶν» καί τῶν γραμμάτων, ὄχι «ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι» ἀλλά «ἐν τῇ συγχρόνῳ».

ΕΥΓΕ

Ἡ Ἀκαδημία στήν παντηγυρική συνεδρίαση τῆς 30 Δεκεμβρίου τοῦ περασμένου χρόνου, ἔδωσε τό βραβεῖο γιά τήν καλλίτερη ἑλληνική βιβλιογραφία ἀπό τό 1800 ὡς τό 1863 σέ δυό «νέους», στούς κ. κ. Δ. Γκίνη καί Β. Μέξα.

Ἀπόδειξαν πώς ἀκριβῶς ὅ,τι ξεχωρίζει τούς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς «τους», εἶναι ἡ σοβαρότης, ἡ ἐπιμονή, ἡ θέληση. Ἀνέλαβαν ἔργο ἀχάριστο πού θά τρόμαζε πολλούς παρηλίκες σοφούς, καί μὲ τή δυναμική πίστη, πού στέκεται τό κύριο χαρακτηριστικό τῶν νειάτων, τό ἔφεραν σέ ἄρτιο τέλος. Εὖγε τους.

ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΘΡΕΣ

Ὁ γνωστός σκηνοθέτης καί θεατρικός συγγραφέας, παρ' ὅλη τήν ἀκαδημαϊκή σοβαρότητα πού τόν διακρίνει, ἀρέσκεται κάποτε — τί κάποτε; — συχνά, νά παριστάνει τόν κουτοπόνηρο. Ὄχι ὅμως γιά νά καρπωθεῖ μὲ τή μέθοδο τούτη τίποτα ὠφελήματα, νά ποῦμε, ἄ μπᾶ! Νά, ἐπειδή καί μόνο πού εἶναι εὐτράπελος ἄνθρωπος.

Τό τελευταῖο χορατό του τό σκάρωσε μὲ τήν εὐκαιρία τῆς βράβευσης ἀπό τήν Ἀκαδημία τῶν κ. κ. Γκίνη καί Μέξα, πού ἀναφέραμε παραπάνω. Γράφει: «Ἕκαμαν ἔργο — ὄχι μπουρμπουλήθρες». Ἔ, τόσο χιοῦμορ αὐτοκριτικῆς ὁμολογοῦμε πώς δέν περιμέναμε ποτέ ἀπό τόν ἀκαδημαϊκό μας! Γιατί φανερά δά τί ἐννοεῖ μὲ τή λέξη «μπουρμπουλήθρες»: θέατρο, χρονογράφημα, μυθιστόρημα, ρεκλάμες κινηματογράφων, διαφημίσεις ὁδηγῶν μαγειρικῆς, διήγημα, ἐπικήδειους, ἱστορικές μονογραφίες... καί ὅ,τι ἄλλο! Δηλαδή ὅσα κατά καιρό καί περιστάσεις γράφει.

Σ' ἄλλη παρωχημένη ἐποχή θά πέρναμε κάπως τό πρᾶμμα στά σοβαρά, θά στεναχωριόμαστε, θά κατεβάζαμε κιτάπια γιά νά συζητήσουμε μαζί του καί νά τόν πείσουμε πώς... δέ γράφει μπουρμπουλῆθρες. Κι' ἐκεῖνος — μὲ τό δίκηο του — θά γελοῦσε μὲ τήν εὐκολία πού ἔπιασε ἡ φάρσα του. Μά τώρα — χρόνια ἐκμάθηση — μπήκαμε πιά στό «πνεῦμα» του. Κι' ἔτσι πρῶτοι ἐμεῖς γαιρόμαστε καί διασκεδάζουμε σέ κάθε νέο «χορατό» πού σκαρφίζεται.

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΜΗΔΕΝ

Γνωστότατος δραματικός συγγραφέας, τοῦ ὁποίου τά ἔργα ἀτύχησαν, ἀλήθεια, ὅσο δέν τούς ἄξιζε, ἀπό τή σκηνή τοῦ θεάτρου μας τά δυό τελευταῖα χρόνια, μπορεῖ νά καυχᾶται πώς εἶχε τό ρεκόρ τῆς ρεκλάμας στά πρωτοχρονιάτικα φύλλα τοῦ ἐγχώριου τύπου. Δέν ἔμειναν κανεῖς «καζαμίας», κανένα εὐθυμοκράφημα χωρίς νά σκατυρίσει τήν εἰδική κλίση τοῦ συγγραφέα πρός τήν «διασκευή» τῶν μεγάλων ἀριστουργημάτων τοῦ πεζοῦ καί ποιητικοῦ λόγου. Ὕστερα ἀπό ἕναν τέτοιο καταιγισμό πνευματώδους... παγωνιᾶς δέν ξέρουμ' ἀλήθεια ἄν δέν εἶναι ἡ καταλληλότερη στιγμή γιά νά ξεπροβάλει ὁ συμπαθής συγγραφέας μὲ τήν.... (Η)λιάδα τοῦ Ὁμήρου...

ΔΥΣΠΕΠΤΑ

Ὁ παλαίμαχος κι' ἀγαπητός μαέστρος κ. Λαυράγκας μᾶς δίνει ἀφορμή γιά σκέψεις, ὕστερα ἀπό τίς δηλώσεις πού ἔκανε στό προηγούμενο φύλλο μας. «Τοῦ κάθουνται στό στομάχι» οἱ ὑποτροφίες τοῦ ἐξωτερικοῦ μὲ τόν τρόπο πού γίνουνται. Οἱ «ἡμέτεροι», λέγει, διασκεδάζουν ἐκεῖ πάνω δυό χρόνια. Ἄν ἀξίζουν κάτι, μένουν ἐκεῖ. Ἄν ὄχι, γυρίζουν γιά νά προσφέρουν τήν τέχνη τους στήν «ἀγαπημένη πατρίδα», ὅπως λένε. Ἐμεῖς σ' ὅλ' αὐτά προσθέτουμε τή σχετικήν ἀμφιβολία μας γιά τίς σπουδές πού κάνουν ἐκεῖ πάνω. Πιστεύουμε δηλαδή πώς δέν φτάνει μονάχα μιά ὡραία φωνή γιά νά ὁλοκληρώσει ἕναν ἀληθινό καλλιτέχνη. Γιά νά γίνει αὐτό πρέπει ἡ ὡραία φωνή νά συνοδεύεται κι' ἀπό τήν ἀνάλογη πνευματική κατάρτιση. Ποιός ὅμως τό παρακολουθεῖ αὐτό; Ὕστερα γιατί τόσοι τραγουδιστάδες; Μήπως θά γίνει λυρική σκηνή; Ἀλλά τότες γιατί ὄχι κι' ἕνας μαέστρος, ἢ ἕνας σκηνοτέτης; Ἡ Νικολαΐδου παίζει στήν ὄπερα τῆς Βιέννης. Μέ γειά της, μὲ χαρά της. Καί τιμή της καί τιμή μας. Ὅμως γι' αὐτό πῆγε; Ἡ συμπάθεια κι ἡ ἀγάπη μας γιά τούς νέους καλλιτέχνες εἶναι ξεχωριστή κι' οἱ ἀνησυχίες μας προέρχονται ἀπ' αὐτό. Εὔκολο εἶναι μιά καλή φωνή νά βρεῖ θέση σέ μιά Γερμανική λ. χ. σκηνή, πού οἱ φωνές σπανίζουν. Νά γίνει ὅμως κανεῖς σοβαρός καλλιτέχνης, δύσκολο.

ΖΑΧΑΡΩΦ

Ἀπό σχετική εἰδησεογραφία τῶν γαλλικῶν φύλλων, φαίνεται πώς ἡ ἀμερικανική κινηματογραφική ἑταιρεία Βουῶρνερ Μπρός ἑτοιμάζεται νά γυρίσει σέ ταινία τή ζωή τοῦ Ζαχάρωφ μὲ τόν τίτλο «Αὐτοκράτωρ δίχως στέμμα». Τό πιό περίεργο εἶναι πώς ἡ ἴδια ἑταιρεία ἀπευθύνθηκε στόν Λόϋδ Τζώρτζ, γιά ν' ἀναλάβει, ἔναντι μυθώδους ποσοῦ, τό τεχνικό μέρος τοῦ «γυρίσματος».

Ἡ ὑπόθεση αὐτή γιά μᾶς δέ μπορεῖ νά ἔχει τό παραμικρό ἐνδιαφέρον. Εἶναι φανερό πώς ὄχι μονάχα ὁ Ζαχάρωφ ἀγνόησε, ἀλλά καί μίσησε τόν τόπο του. Στάθηκε ἕνας τυχάρπαστος, σκληρόκαρδος, ἀρυγκίνητος, ἀμάλαχτος, πού δέν ἔνοιωσε τήν ἀνάγκη νά δείξει, οὔτε κἄν μ' αὐτή τή διαθήκη του, πώς μέσα του ὑπῆρχε μιά κάποια ἀνθρωπιά.

ΣΥΝΩΝΥΜΙΕΣ

Ὁ Οὔγγρος μυθιστοριογράφος καί θεατρικός συγγραφέας Φράντς Μολνάρ εἶναι, βέβαια, πασίγνωστος. Νά ὅμως πού ὑπάρχει κι' ἕνας ἄλλος ἄγνωστος νεαρός Φράντς Μολνάρ πού ἄν καί στερεῖται ταλέντου, εἶναι ὡστόσο ἕνας καλός ἐπιχειρηματίας. Τό ἐπιχειρηματικό ταλέντο τοῦ νεαροῦ Φράντς ἐκδηλώθηκε ὅταν, τώρα τελευταῖα, συνέλαβε τήν ἰδέα νά ἐκδώσει ἕνα μυθιστόρημα γραμμένο φυσικά ὅπως μπόρεσε. Ἀποτέλεσμα ἦταν, ὁ δεύτερος Μολνάρ, νά εἰσπράξει ἄν ὄχι τή δόξα τοῦ πρώτου, τουλάχιστον τά χρήματα πού θά εἰσέπραττε ἐκεῖνος.

Σ' ἐμᾶς, δέν θά μποροῦσε ποτέ νά γίνει τό ἴδιο πρᾶμμα. Ὄχι βεβαια μόνον γιατί τά βιβλία καί τῶν πιό δοκίμων ἀκόμα συγγραφέων δέν ἔχουν — ἀλίμονο! — κατακτήσει τό μεγάλο κοινό, μά καί γιατί κάθε πρωτόβγαλτος συγγραφέας, συχνά πιστεύει πώς εἶναι καί τό μεγαλείτερο πνεῦμα πού ἐγέννησαν οἱ αἰῶνες...

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΗΓΕΤΕΣ — Ἄγγ. Τερζάκη

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ — Ν. Ποπτιά

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΦΩΣ, διήγημα — Γ. Σφακιανάκη

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ — Πάνρ. Καραντινοῦ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΣ Σ' ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΟΥΣ — Μάρκ Τουέν

ΠΟΙΗΣΗ — Ἀλ. Φωτιάδη — Μελισάνθης — Ε. Σουλτάνη — Ι. Παπαγιάννη.

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ — Τοξότη

ΚΑΤΑΚΤΗΤΕΣ — Δ. Φωτιάδη

ΜΙΑ ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΗ.... — Τζέιμς Κέιν

Ε' ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ — Μ. Δούνια

Ο ΥΠΟΒΟΛΕΑΣ — Κλώντ Μπερτόν

ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΘΕΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΑ — Θρασύβ. Κωστανάκη

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ — W.

ΣΤΟ ΣΚΟΤΕΙΝΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΟΥ ΚΑΠΡΙ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ — Συνέντευξη μὲ τόν κ. Εὐαγγελάτο

ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ — Ν. Δεληγεώργη

Η ΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ — Λένας

ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ, κριτική — Σπ. Βασιλείου

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ — Κλ. Παράσχου

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

ΜΕΘΕΟΡΤΙΑ

— Ὁ Ἅη-Βασίλης ἦρθε κι' ἐφέτος, μᾶς εἶδε, κι' ἐχάθηκε. Τά πρῶτα φύλλα ἔπεσαν κιόλας ἀπό τόν χοντρόν ἡμερολογίχτη. Μαζί τους κι' ὁ «χαμένος» παίχτης τοῦ μπακαρᾶ καταφέρνει ἐπί τέλους νά πέσει στό κρεββάτι, γιά νά κοιμηθεῖ σάν ἄνθρωπος. Προσπαθεῖ ν' ἀπαλλάξει τό μυαλό του ἀπό τίς φιγοῦρες τῆς τράπουλας. Ἕνα ἑπτά σπαθί καταδυναστεύει ἀκόμα τή σκέψη του. Θυμᾶται τό χαμόγελο τοῦ μπανκέρη, ὅταν τά σύναζε ὅλα, μὲ ἄσσο. Δέν εἶναι πού, πάλι, θά καθυστερήσει τό νοίκι του, μά πού ἔχει σαράντα χρόνους στή ράχη. Γι' αὐτό κι' ἐφέτος δέν πρέπει νά πᾶνε τό ἴδιο τά πράγματα. Κάτι καλλίτερο πρέπει νά κάνει ἐφέτος. Μά τί; Σκέφτεται, ψάχνει, χωρίς ἀποτέλεσμα. Ἕνα ἑπτά σπαθί μεγαλώνει. Βαρύ καί θεόρατο τοῦ κλείνει τά βλέφαρα. Ποιός ξέρει, τί θά κάνει ὥς τοῦ χρόνου... Τώρα, κοιμᾶται. Αὔριο βλέπουμε.

— Ἕνα παιδάκι ξυπνᾶ. Ὁ ἀολεκίνος πού, ὅταν τοῦ πατᾶς τό στομάχι, φωνάζει καί χτυπᾶ μαζί δυό πιατίνια, εἶν' ἐκεῖ πλάι, στό μαξιλάρι του. Κοντά του μερικοί εὐζῶνοι τῆς ἀναχτορικῆς φρουρᾶς, παρουσιάζουν ὅπλα. Ὡστόσο, στόνα χέρι τοῦ ἀρλεκίνου δέν ὑπάρχει πιατίνι, κι' ἡ ξιφολόγχη στά ντουφέκια δυό εὐζώνων, εἶναι κιόλας σπασμένη. Ἁπλώνει τό παιδάκι τά χέρια του στά παιχνίδια. Τά μάτια του πᾶνε νά βουρκώσουν γιά τό πιατίνι πού λείπει, γιά τίς σπασμένες ξιφολόγχες. Μά στό δρόμο, ἀκούγεται μουσική. Καί τό παιδάκι κοίσκεται τώρα στό παράθυρο. Βλέπει ἀπό κεῖ τ' ἀστραφτερά ὄργανα τῶν μουσικῶν πού λάμπουν στό φῶς τοῦ ἡλιού. Βλέπει τίς πράσινες στολες καί τά κίτρινα σειρίτια τῶν μουσικῶν. Τά ξέχασε ὅλα. Θαυμάζει μονάχα, καί γελᾶ. Βλέπει καθαρά τί πρέπει νά τοῦ χαρίσουν τοῦ χρόνου....

— Τό «δεύτερο τρομπόνι» τῆς φιλαρμονικῆς τοῦ δήμου, φυσᾶ τό σα καί μιάν ὥρα στούς δρόμους, τό «ἑωθινόν» τῆς πρωτοχρονιᾶς. Καθώς φυσᾶ, προσέχει νάναι ρυθμικό τό βῆμα του, καί σκέφτεται πώς πέρσυ ἤτανε «τρίτο τρομπόνι». Εἶχε δ ακριθεῖ στήν κηδεία ἑνοῦς πολιτικοῦ, ὅταν ἡ ξαφνική, τότες, ἀρρώστεια τοῦ «δεύτερου τρομπονιοῦ», τούδωσε τήν εὐκαιρία νά παίξει τό μέρος του. Περπατᾶ τώρα ρυθμικά καί φυσώντας, βλέπει τοῦ χρόνου τόν ἑαυτό του «πρῶτο τρομπόνι». Βλέπει ἀκόμα τά παιδιά του τοῦ χρόνου νά τρῶνε... Νά τρῶνε καλλίτερα... Ναί. Ἔτσι πρέπει νά γίνει....

— Ὁ νέος πού σπουδάζει τά νομικά, ἀποφάσισε μὲ τόν καινούργιο χρόνο νά ριχτεῖ στό διάβασμα. Ὁ παλιός χρόνος τούδωσε τήν πρώτη ἀπογοήτεψη τῆς ζωῆς του. «Ἐκείνη» παντρεύτηκε ἕναν ἄλλο πού εἶχε λεφτά. Στά βιβλία τώρα τοῦ φοιτητῆ δέν χορεύει ἡ εἰκόνα τῆς. Χορεύουν ὡστόσο ὅλες μαζί οἱ εἰκόνες τῶν κοριτσιῶν πού βλέπει στούς δρόμους. Κι' ὁ φοιτητής σηκώνεται καί μετράει στόν καθρέφτη κάτι σπυράκια πού φύτρωσαν ξαφνικά στό νεανικό του τό πρόσωπο. Δέν συλλογιέται καθόλου τί θά γίνει τοῦ χρόνου αὐτός. Σκέφτεται μονάχα πῶς, πότε, καί μὲ ποιό τρόπο θά σβύσουν αὐτά τά σπυράκια, γιά νά μπορέσει νά μαζέψει τό μυαλό του στό διάβασμα....

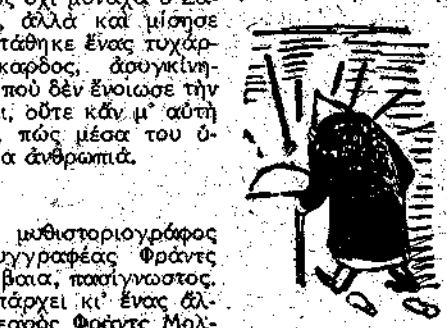

— Δυό γεροντάκια ἔσμιξαν τά χέρια μέ τό μπάσιμο τοῦ καινούργιου χρόνου. Εἶπαν τό ἕνα στό ἄλλο : «Ἔ, ἐμεῖς τώρα, καλή ψυχή ὥς τοῦ χρόνου». Κι' ὅμως ἀπό μέσα του τό ἕνα γεροντάκι εἶπε στό ἄλλο : «Κουνήσου ἀπ' τή θέση σου. Ἐγώ θέλω νά ζῶ καί τοῦ χρόνου».

ΜΑΝ. ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ κ. Ν. ΠΑΠΑ

Πήραμε καὶ δημοσιεύουμε τὸ παρακάτω γράμμα τοῦ κ. Ν. Παπᾶ:

Κύριε Διευθυντά,

Ὁ κ. Ἠλίας Ζιώγας, ἐπιτέλους στὸ φύλλο τῆς 2ας Ἰανουαρίου τοῦ παρελθόντος σας, γιὰ ὅσες ἀνοιξιὲς γνώμες ἀντιλήφθηκε στὴν «Καθημερινή». Θὰ μιλήσω λίγο αὐστηρά, ἀρχὴ-ἀρχή, γιὰ τὸ ὕφος ποὺ πῆρε στὴν ἐπιστολή του, γιὰ τοὺς θησαυοὺς του καὶ γιὰ τοὺς ὑψόφωνους ἀκτινηγισμοὺς του. Γιατί; Δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ μάθεται ἡ σωστὴ ἀλήθεια σὲ ὁποιονδήποτε. Ἐγὼ τουλάχιστον, δὲ μπορέσω ποτὲ νὰ σιγουρέψω ἐ.σι, κ' ἐν δὲν θέλεστε τὴν ἐπιστολογράφο μ.ν κα-κρεμένο, γιατί «γρηγόρησε» καὶ γιατὶ τὸν ἀπόστηκρα ἐν τῷ «ἀρχεῖῳ».

Δὲ μ' ἀρέσει καθόλου ἡ συζήτησή μας. Ἀφοῦ ἦταν πρόσωπο τρίτο, ζωντανό, δημοσιεύσν σχεδὸν καθημερινὰ καὶ ἐπαινὸ νὰ μιλήσει μόνο τοῦ καὶ ἀ-πονεξιστικά. Τί εἶμαι ἐγώ; Συνήγορος, λόγῳ ἐπαγγέλματος, γίνομαι μόνο στὰ Δικαστήρια κι ἐπὶ ἀβρῷ ἀμοιβῇ. Συνηγορία δωτὸν τοῦ κ. Καμπάνη μὲ ὠδεῖ ὁ κ. Ζιώγας ν' ἀνειλάβω; Παρα-ξήγησε πολὺ τὰ πράγματα καὶ σὲ μιὰ λίαν ἐφάμιλλη ἐπιστολή του, μεταστάζει τὴ συζήτηση σ' ἄλλα ἐπίπεδα ἀ-σύδετα. Τὸ θέμα μας, κ. Ἠλία Ζιώγα, εἶναι ἕνα καὶ μόνο: «Ποιός θ' ἀ-νειλάβει τὸν ἐξελληνισμὸ τῆς ἀνεκμετ-κότητάς μας;». Ἐγὼ εἶπα πὼς θὰ ἦταν μεγάλη ἀποστολὴ τῆς ζωῆς τοῦ κ. Καμπάνη, ἀν ἀναλάμβανε τὴν πραγματοποίηση τοῦ παλιοσίου αὐτοῦ ἔργου. Καὶ τὸ εἶπα καὶ τὸ ξανεκεῖ-μαι, γιατί ὁ κ. Καμπάνης καὶ τὴ δύναμη ἔχει καὶ ἡ τιμὴ θὰ τοῦ ἄνηκε, γιατί ἀνεκάβεν ἡ ἀνεκμετκότη του κοσμοθεωρία ἐκινήθηκε μέσα σ' αὐτὴν αὐτὴ ἀκμάσαμα, ἀπὸ τὴ σκορπιὰ ὡς τὴ μακρυνὴ ἀκείνη τοῦ Ἀττικοῦ πνεύματος. Ὁ κ. Ζιώγας μεταφέρει αὐθαίρετα τὴ συζήτηση στὶς κριτικὲς ἱκανότητες τοῦ κ. Καμπάνη, στὸ τί προσέφερε στοὺς νέους ποιητές, στὰ κριτικὰ κ' αἰσθητικὰ συγγράμματά του, ἐνῷ οὔτε πρόκειται κἄν περὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν. Ἀκριβὼς ἀντίθετα γράφει: «Πῶς δὲν ἔχω λόγους νἀμαι ἐνθουσιασμένος με τὸν κ. Καμπάνη», γιατί, καὶ στοὺς νέους φάνηκε πάντα σοβαρὸς καὶ ἀδιάφορος καὶ ἡ κριτική του δὲν ἔχει ποσὴ καὶ δημιουργικότητα. Μὰ πολὺ συζήτησε γι' αὐτὰ καὶ διατύπωσε ἄλλες γνώμες! Γιὰ τὴν ἀγχτηγία μιᾶς κυρίας, ποὺ βίδεπνε στοὺς νέ.ους ποὺ τεμνεχοδόμησαν στὴς κοσμοπολιτικὲς σκέψεις, πὼς δὲν μπορεῖν νὰ κινήσουν ἐδῶ καὶ ἔξω τὸ ἐνδιαφέρον, παρὰ μόνο ἂν ἐδείχναν ἕνα πνευματικὸ ἐδωρισμὸ (κ' αὐτὸν ὅπως τὸν ἀνέπτυξε ἐγὼ στὸ ἄρθρο που 2 Νοεμβρίου 1936 «Καθημερινή»), ὅπως ἔκαμαν οἱ σημαντικότεροι ποιητές μας, μόνο γι' αὐτὴν τὴν ἀφορμὴ μιλοῦσαμε κ' εἶπα πὼς ὁ κ. Καμπάνης ἔθαν ὁ καλύτερος, γιατὶ τὸ δεῖξε μὲ τὴ δράση του, πὼς τὸ θέλει καὶ τὸ πάστεκε καὶ γιατὶ ὅταν αὐτὸς ἔδρανε καὶ κατακορεύθεκαν ἀπὸ τοὺς διαστικοὺς καὶ τοὺς ὀκτανόπλην χυους πανεθνισμοὺς, εἶ ἄλλοι ἦ σιωπῶσαν, βαστόντας τὴ σιωπὴ τῶν κεφάλων δυνάμεων τῶν, ἢ μᾶς ἔφεραν μηνύματα διαφορετικά. Θὰ εἶπω αὐστηρὰ στὸν κ. Ζιώγα, πὼς δὲ μὲ ἔχει καλβίλον, ὅταν μ' ὀνειάζει φιλολογικὸ φανάτεμερο τοῦ κ. Καμπάνη. Μὲ τὸν ἄνθρωπο (τὸν κ. Καμπάνη) δὲν ἀλλάξαμε ποτὲ γράμα καὶ γράφεια οὔτε τὸν ἔβρα κἄν κατ' ὄψιν. Ἰσα-ἴσα δὲ κ' αὐτὸς καταπονεῖται στὸ «Ἔθνος», 23 Δεκεμβρί ο, πὼς τὸν ἀδικῶ.

Ἀλλὰ ὀπωσδήποτε, ἀπαγορεύω στὸν κ. Ζιώγα νὰ βγάζει χαρακτηρισμούς, ποὺ θὰ τοῦ ἐπέρχεται μόνο σὲ φίλους του νὰ κάνει χαριτολογήσεις, ἐκεῖ στὰ ἐπῆδῆ παρασκήνια τῶν φιλολογικῶν κύκλων τῶν Ἀθηνῶν, ἀπ' ὅπου ἐμεῖς προφαλίζουμε τὴν κ:λέτερη δοκφησή μας.

Παρανοῦντας διαρκῶς ὁ κ. Ζιώγας, ὑποδεικνύει ἀρχηγοὺς πνευματικοὺς τὸν Παλαμᾶ, τὸν Γρυπάρη, τὸν Σικελιανό. Θεὸ Κύριε φύλαξὲν τὴ ζωή μου! Μ' αὐτοὶ εἶναι ἀρεῖς ἔξοχοι ποιηταί, Ἕλληνες πνευματικοί, ὡς τὸ κόκκαλο καὶ ἀναμφισβήτητοι ἀρχηγοί, ἀφοῦ εἶναι ποιητικὲς κορυφὲς τοῦ τόπου μας. Τί σχέση ἔχουν μὲ τὸ θέμα μας; Ἂν ἐξαιρέσουν τὸν παλαιὸ Παλαμᾶ ποὺ ἀφρίτ κ' ἔλας, ὁ Γρυπάρης δὲν ἔγραψε οὔτε μιὰ κριτικὴ γραμμή γιὰ τὰ πνευματικά μας ζητήματα, ὁ Σικελιανὸς δέ, εἶναι ἡθῆ ἐνδόξος ἀρχηγός, διάφορης πνευματικῆς κινήσεως, ἀπὸ ὁποία γνωρίζουν καὶ τὰ παιδιά. Ὁ Καβαφάδης ; Παλαιὸς φυσιοπαθός. Μὰ δὲν αἰσθήνθηκα νὰ κινηθεῖ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Ἀντίθετα, πλαταίνει μακρύτερα. Μὰ ὁ κ. Ζιώγας, μετατοπίζει κ' αὐτὴ τὴ συζήτηση, (ὄχι ὅ.πως ἐδῶ αὐθάιρετα, γιατὶ ἐξηγεῖ πὼς ἔνοι θὰ ἤθελε) στὰ πα-

Στὰ τέλη τοῦ 1936 εἶδε τὸ φῶς στὴ Γαλλία ἕνα βιβλίο ποὺ συγκεντρώνει, τὴ στιγμὴ τοῦτη, τὴν προσοχὴ ὄγι μονάχα τῆς γαλλικῆς διανόησης ἀλλὰ καὶ τῆς διανόησης ὅλων τῶν χωρῶν ἐκείνων ποὺ λίγο — πολὺ ζοῦν κάτω ἀπὸ τὰ συνθήματα τῆς πρώτης. Εἶναι ἡ «Ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Λογοτεχνίας» τοῦ Ἀλβέρτου Τιμπωντέ.

Δὲ θ' ἀσχοληθῶ σ' αὐτὸ τὸ ἄρθρο μὲ τὸ βαρυσήμαντο τοῦτο βιβλίο. Οὔτε καὶ θὰ παραλείψω δμως, καὶ στὸ προσεχέστερο μάλιστα μέλλον, νὰ τὸ κάνω, γιατὶ ἡ νεώτερη Ἑλλάδα ἔχει ὑποστεῖ ἕντονα τὴν ἐπίδραση τῆς γαλλικῆς σκέψης ἢ τεχλάγιστο τοῦ γαλλικοῦ «τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι». Ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς τὴν ἰταλικὴ ἐπίδραση στὴ σχολὴ τῶν πρώτων μετεπαναστατικῶν Ἑπτανησίων, τὶς σπορραδικὲς γερμανικὲς ἀπηχήσεις σὲ ὀρισμένους κύκλους λογίων μεταγενεστέρων, ὅπως τοῦ περιδικοῦ «Τέχνη» τῶν Χατζοπούλου — Κομπούση, τὴ νεώτερη ἐπίδραση τῶν βορείων, καὶ διαστέρα τῶν ρώσσων, στὴ γενεὰ τοῦ 22, καὶ τὴν πρόσφατη, μὰ σὲ ὁποτιυπὸν ἀκόμα, τὴς ἀγγλικῆς πεζογραφίας στοὺς συγχρόνους μας, σ' ὅλες τὶς ἄλλες στιγμές, μὰ καὶ διάγυτα παντοῦ καὶ πάντοτε, ἡ γαλλικὴ σκέψη ἔπαιξε ρόλο ἀπεφασιστικὸ γιὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Στὴν Ἱστορία μιᾶς λογοτεχνίας μεγάλης, ἐκεῖνο ποὺ περισσότερο ἐνδιαφέρει δὲν εἶναι ἴσως τόσο τὸ μαγευτικὸ πανόραμα τῶν ἐξαιρετικῶν μορφῶν καὶ τῶν ἀριστουργηματικῶν ἔργων ποὺ λάμπουν σὰν πετρόβολα πάνω σ' ἕνα διεδήμα, ὅσο ὁ ἐσωτερικὸς εἰρμὸς καὶ ἡ ἐξέλιξη τῶν ρευμάτων ποὺ διέπουν, ἐξηγοῦν ἢ δικαιώνουν τὰ μεμονωμένα καλλιτεχνικὰ φαινόμενα.

"Οταν ἕνας ἀναγνώστης καλλιεργημένος διαβάζει τὴν «Ἱστορία μιᾶς Λογοτεχνίας, μετὰ τὴν πρώτη θαμπωτικὴν ἐντύπωση τῶν ἡνηρῶν ὀνομάτων καὶ τίτλων, ἐκεῖνο ποὺ περισσότερο ὑποθέτω θὰ τὸν γοητεύει εἶναι τὸ ὑποδόρειο ρεῦμα τῶν ἰδεῶν. Οἱ ἰδέες αὐτές, φιλοσοφικές, αἰσθητικές, κοινωνικές, εἶναι τὸ αἷμα ποὺ κυκλοφορεῖ καὶ θρέφει τὴν ἐπιδεικνυκὴ ὡμορφιὰ τῶν χαρακτηριστικῶν. Τὴν εὐγένεια τῆς μορφῆς ἀπεργάζεται ἕνα αἷμα ἀπὸ αἰώνες πολλοὺς ραφιναρισμένο.

"Ἐτσι, στὶς λογοτεχνίες τῆς νεώτερες, κοθὸς ἡ δική μας, ἡ σπορραδική παρουσίαση κοσμοθεωριῶν ὁπωσδήποτε τελειωμένων καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἐξ αἰτίας τῆς ἀπόλυτης σχεδὸν ἔλλειψης ρευμάτων ἰδεῶν, κάνει τὴν ἐντύπωση μιᾶς ἄνθισης συμπτωματικῆς, σπασιμοδικῆς, πάνω σ' ἕνα γωράφι γέρσο καὶ τραχύ. Λίγοι ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων μας ἐστάθηκαν ἀπόλυτα καλλιεργημένοι καλλιτεχνικοὶ τόποι. Ἂς προσθέσουμε πὼς, καὶ σ' αὐτοὺς ἡ διανοητικὴ κατόρτιση ἔκανε τὴν ἐντύπωση ἐφοδίου ἐπίκτητου, προσόντος δανεισμένου, παρὰ ποὺ δειγνόταν σὰν ἀπαύγασμα ἀγωνίας καλλιτεχνικῆς ἰδιότυπης, πηγαίας καὶ ἀτεμιᾶς.

Ἡ Ἰδέα, σὰ συντελεστὴς δημιουργικός, εἶναι λιγότερο τὸ βραβεῖο μιᾶς μόρφωσης εὐσυνείδητης καὶ περισσότερο τὸ ἄνθος ἑνὸς βράματος ψυχικοῦ. Τόποι ἀνθρώπων, ποὺ ἀδηγήθηκαν στὴν ἐξωτερίκευση τοῦ ἐσωτερικοῦ τους κόσμου ὅστερα ἀπὸ μακρυὰ ἐσωτερικὴ ὡρίμανση, πικρὴ μαθητεία καὶ κρίση τῆς συνείδησης, στὴν Ἑλλάδα κατὰ κανόνα ἔλειψαν. Τὸ «πρόβλημα», φιλοσοφικὸ ἢ ψυχολογικό, μπῆκε στὸν τόπο μας ἀπὸ τοὺς λογίους στὴν εἴδος εἰσαγωγῆς, μὲ φιλόδοξη πρόθεση ἐνημέρωσης μᾶλλον παρὰ σὰν προσωπικὴ τους συμβολὴ στὴν τοιαυτὴν ἀνησυχία. Ἡ νεώτερη Ἑλλάδα εἶδε τὸ φῶς σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺλὸ δυσάρεστη γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ἰδέας: Στὰ χρόνια τοῦ ρωμαντισμοῦ. Εἶταν ἡ ἐποχὴ ποὺ τὸ ψυχικὸ ποιήμα ντυνόταν τὴν παρδοθὴ λεοντὴ τῆς ρητορείας καὶ χειρονομοῦσε θεατρικά. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ πνευματικὴ προπαίδεια γιὰ τὶς γενιὲς ποὺ καπέβαιναν μόλις ἀπὸ τὰ βρυνίσκα καταφύγια τῆς δουλείας, εἶταν φυσικὰ πράγμα ἀνύπαρκτο. Ὁ Φαναριωτισμὸς ἐδασκόλεψε μὲ κούφκαν ἀγρωγία. Οἱ Ἑπτανήσιοι κοτσυρίβνταν σὲ γλυκαναμοὺς αἰσθητικούς. Τὸ σκοτεινὸ σπουδαστήριο τῆς συνείδησης οἱ νεοέλληνες δὲν τὸ γνωρίσαν, κι' ἐκεῖνοι ποὺ εἴχανε νὰ ἐπιδείξουν μιὰ ψυχικὴ ἐδαισθησία, δέκτη εὐπαθῆ κι' εὐσυγκίνητο, ἀπονοσκώνονταν στοὺς βάλτους μιᾶς προληπτικότητας μικροαστικῆς. Ἡ κατανυκτικὴ πίστη τοῦ Παπαδιαμάντη — καλλιτέχνη ἀξιότατου — δὲν ἔχει τίποτα τὸ κοινὸ μὲ τὴν κοδιασμένη, τὴ βυσσανιστικὴ χριστιανικότητα τοῦ Ντοστογιέφσκι, γιὰ νὰ μὴν πῶ μὲ τὸ φλογερὸ τιτανισμὸ τοῦ Νιοσκόλ... Ἡ κοινωνιολογικὴ ἀνησυχία τοῦ Θεοτόκη εἶναι δδορᾶ δδεγκρήστο ποὺ τοῦ ἔστειλε χαιρέκακοι ὁ Τολστόϊ γιὰ νὰ γίνει στὸ Χατζόπουλο πρόσκαιρος φιλολογικὸς γιαλεστατισμός. Δὲ μιλῶ γιὰ τὸν ἀσυλλόγιστο ἡσυχασμὸ τοῦ περιφημου κατὰ τ' ἄλλα πεζογράφου Καρκαβίτσα. Τὸ ἀεοελληνικὸ πνευματικὸ πάνθεο ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἥρωες τοῦ ἐπουσίου ἀλλὰ ὄχι καὶ τῆς συνείδησης. Κάπως δειλά, μὰ σταθερά, ἡ ἰδεολογικὴ ἀγωνία ξυπνᾶει μέσα στὶς σύγχρονες μετοπολεμικὲς γενεὲς ποὺ, κ' ὅταν δὲν ἔχουνε νὰ ἐπιδείξουνε τὸ προσὸν τῆς ὀλικῆς ἐξαθλίωσης — μονάχον ἀναγνωρισμένο τίτλο εἰλικρίνειας ὡς γέες στὴν Ἑλλάδα — ἀρχίζουνε νὰ δαιοῦνται στὰ ρεύματα τῶν ἀνθρώπινων προβλημάτων. Ἡ ἀγωνία κι' ἐδῶ δὲν προβάλλει ἀμέσως πρωτότυπη, ἀτομική. Χειραφετήθηκε ἀπὸ τὴ μόρφωση, τὴ μάτια ἀνοιξαν μὲ τὸ βιβλίο. Ρεύματα ξένα ἠρθανε νὰ σαρώσουν τὴ στάτη ποὺ σκέπασε τὴ γόβολη. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ συνθήματα ἔφταναν μὲ τὴν καθυστέρηση ποὺ ἐπιβάλει ἡ ἀναγκαιότητα τῆς τοπικῆς ἀπόστασης. Ὁ Ζίντ, προφήτης τῆς γαλλικῆς νεολαίας τοῦ 14, συγκινεῖ μόλις πρόσφατα τὶς γενεὲς μας. Ὡστόσο μεσολαβεῖ κάτι αὐθεντικὸ καὶ κυρίαρχο, ποὺ ἀπλώνει τοὺς κύκλους τῆς παραχῆς του βαθμιαῖα ὡς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης: Ἀποφασιστικὸς κι' ἀνεπανόρθωτος ὁ παγκόσμιος πόλεμος.

Ἔτσι, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τὸ πο ποὺ ἀναπνέει γιὰ χρόνια τὴν πνιγερὴ ἀτμοσφαίρα τῆς ἀγορᾶς, λαὸ ποὺ ἱδροκοπάει καὶ διαγκωνίζεται στὸ κυνηγητὸ τῆς δεκάρας, ἐθνότητα ποὺ λίγα ἔμαθε νὰ ἐκτιμάει καὶ ὅλα νὰ τὰ διατιμᾶσει, οἱ Ἰδέες δὲ βρίσκουν εὐκολα ἔδαφος γόνιμο γιὰ νὰ ριζόσουν. Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι τῆς νεώτερης λογοτεχνικῆς Ἱστορίας της ἀγανίζονταια ἀπεγνωσμένα νὰ χειραφεθοῦν. Εἶναι ἀνίκανοι νὰ χειραφετήσουν οἱ ἴδιοι ἄλλους. Ἔγουμε νὰ ὁπολογίσουμε στὸ παρελθὸν μας δυναμικότητες ἀξιοζήλευτες, κάποια φωτεινὰ σημάδια, ἀπόπειρες εὐστοχες ποὺ τέλειωσαν δίγως νὰ ἀλοκληρωθοῦν. Δὲν ἔχουμε νὰ ὁπολογίσουμε πνευματικοὺς ἡγέτες. Τὸ πλήθος μένει ἀφρανὸ κι' ἀβοήθητο. Οἱ ἴδιοι οἱ διαδεχτοὶ δὲν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη, τὸ καθήκον νὰ χειραγωγήσουν. Ἐξαντλοῦν τὸν κύκλο τῆς φιλοδοξίας τους σ' ἕνα σπενὸ καὶ στεῖρο ἐγωκεντρισμό. "Οσων οἱ φιλοδοξίες ξεπερνοῦν τὸ κοινὸ ἐπίπεδο, τοὺς λείπει τὸ ψυχικὸ σθένος. Διστάζουν, σμιφορέπουν, κλονίζονται. Ὑπάρχουν ἔνας, ἢ δυό, ποὺ ἐμπνέουν γιὰ μιὰ στιγμὴ. Μὰ ἡ ἀποστολὴ δείχνεται ἀνώτερη ἀπὸ τὶς δυνάμεις τους. Θὰ φιλοδοξοῦσανε νὰ δδηγήσουν, μὰ δὲν ἔξουνε κ' οἱ Ἰδεοι ποῦ. Συγκεντρώνουν στοιχεῖα, ἐρανίζονται, κηρύσσουν, περιφέσουν γύρω τους βλέμματα ἀνήσυχα καὶ σαστισμένα. Μιὰ νεολαία ὁλάκερη περιμένει τὸ σύνθημά τους. Ζητάει τὴ λύση μιᾶς ἀγωνίας ἀνθρώπινης καὶ τὴς προσπέσουν βιβλία, «καλογραμμένα» βιβλία. Ἂν εἶχε τουλάχιστο μερικοὺς ἤχους, μερικοὺς μάστορες τῆς σκέψης, ἀπὸ κείνους ποὺ τοὺς δποίους, σὲ στιγμὲς δοκιμασίας ἠθικῆς, ψυχικῆς κρίσης, τὰ βλέμματά μας στρέφονται μὲ συγκινημένη κοιρτερία κι' ἀνακουφιση... Ὅταν ζητάει ἄλλοῦ, κάτω ἀπὸ ξένους οὐρανοὺς, τὰ ἰδανικὰ τοῦ πόθου τους, τοὺς ὁδηγοῦς τῆς συνείδησής της, τότε τὴν πεοιγελοῦν, τὴν κατα: κρίνουν, τὴν καταγγέλουν γιὰ ξενοιλατρισσα. Εἶναι οἱ κατηγορίες τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν στὴ μακαριότητα τῆς ἀπογυνωτικῆς ἀβάρειας, δίχως νὰ νιώσουνε ποτὲ τὴν ἀνάγκη γιὰ τὴ λύτρωση. Γὴν κατηγοροῦν ἀκόμα γιατὶ ξέρει νὰ διαλέγει τοὺς δασκάλους της. Ἐνογλοῦνται τὸ ποιὸ ποὺ οἱ δάσκαλοι αὐτοὶ εἶναι «ξένοι». Κι' ὅταν καταστρέψουνε τὸν ἀπολογισμὸ τοῦ περελθόντος μας ἔχανε ὁλόκληρο τὴν πυγηρία τους στὴν καθέρωση μερικῶν ταμπού. Βέβηλος ὁποιος τὰ θίξει! Ἡ ἔξοδος ἀ-πεαγορεύεται καὶ πίσω στέκεται ἡ πυραμίδα μὲ τὶς φαραωνικὲς μούμιες.

Μὰ στοὺς ἱκανοὺς, ποὺ θὰ κατορθώσουνε νὰ μᾶς δδηγήσουν μέσ' ἀπὸ τὴν παναν θρώπινη μαδητεία, στὴν ἀτομικὴ μας τελείωση, ἀνήκει ἡ φροντίδα νὰ μᾶς ἀπαλλάξουν τελειωτικὰ κι' ἀπὸ τοὺς ταριχευτὲς αὐτοὺς τὶς σχολαστικὲς πρόλληψης καὶ τὴς ναρκισσευομένης ἀμάθειας. Ἔνας κλάδος, πρωτοὶ καθεφοσέει εἴδολα, πρέπει νὰ νιώσει τὴν ἀνάγκη τῆς θρησκείας.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΗΓΕΤΕΣ

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ

Η Ζωή των Γραμμάτων

Ο ΖΑΝ ΚΟΚΤΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΣΑΠΛΙΝ

ΤΟΥ ΠΙΕΡ ΛΑΓΚΑΡΝΤ

Ἕνα πρόσωπο ἰσχνό, μακρουλό, λε-κα' εἶναι κρεμασμένο στὴν ἄκρη τοῦ παρανυστοῦ κα σὰν εἶχε τὸν κεφαλάκι. Ἕνα δλέμμα ὀξύ, μιὰ φωνὴ βαρεκέ, ὀτὸ χέρια ποὺ κινοῦνται ἀδιάκοπα, χέρια φωτεινά, ἐκφραστικά : ὁ Ζὰν Κοκτό. Τὸ δλέμμα του ἔχει τὴν ἀκρίβεια τοῦ φωτογραφικοῦ φακοῦ ποὺ ἀποδίδει στὸ χιλιοστὸ τ.ῦ δευτερολέπτου. Ἐσδιπλώνεται, κ' ἡ εὐαίσθητη πλάνα τῆς ψυχῆς του, μᾶς ἀποκαλύπτει ὁλόκληρο κόσμο κινούμενο, φωτεινὸ, γεμάτο ἀντιθέσεις.

Μὰ σίγουρα, μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ δυνατὲς συγκινήσεις ποὺ δόχτηκε, στὶς διάφορές του αὐτὲς περιπλανήσεις, εἶναι ἡ συνάντησή του μὲ τὸν Ἔμιλ Τσάπλιν. Ὁ ποιητὴς αἰσθάνθηκε γιὰ τὸν ἠθοποιὸ μεγάλη τρυφερότητα καὶ μιὰ φορὰ ποὺ θέμα τῆς κουβέντας μας ἦταν ὁ Τσάπλιν, ὁ Κοκτὸ δὲν σταματᾶ νὰ μιλᾶ διαρκῶς γι' αὐτόν :

— Μὲ τὸ «Μοντέρνοι Καιροὶ» ὁ Τσάπλ, γιὰ τελευταία φορὰ ἔνσαρκώνει τὸ ρόλο τοῦ Σαρλό. Στὸ πρῶτο φίλμ ποὺ θὰ παίξει θὰ παρουσιάσει τὸν τύπο τοῦ Κλίουν. Πάνε πιὰ τὸ κλασσικὸ καπελάκο τοῦ Σαρλό, οἱ δόλτες του, τὸ φαρδὺ παντελόνι, τὸ μικρὸ μουστάκι.

— Κι' ὁ Ναπολέων ;

— Τοῦ μίλησα σχετικὰ καὶ ἡ ἀπάντησή του ἦταν ἔξοχη. «Γιὰ μιὰ στιγμὴ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό μου νὰ δημιουργήσω μιὰ φανταστικὴ μορφὴ τοῦ Ναπολέοντα, μυθῶ. Μὰ γιατὶ θέλετε νὰ γράξω τὸ ρόλο τοῦ Ναπολέοντα μιὰ φορὰ ποὺ ὁ ἴδιος τὸν ἔπαιξε τόσο καλά : Ἦταν ἕνας μεγάλος ἠθοποιὸς καὶ τὸν ρόλο του τὸν ἔπαιξε καλὰ ὥς τὸ θάνατό του ».

Ὁ Κοκτὸ ἐξακολουθεῖ :

— Τὸ δεύτερο τῆς ζωῆς τοῦ Τσάπλιν εἶναι ἡ μοναξιά του. Ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ : «Εἶχαι ὁ πιὸ ἐντεθειωμένος ἀπ' ὅλους τοὺς καλλιτέχνες γιατὶ πάτεψα στὸν δρόμο». Γιὰ τὸ Τσάπλιν ὑπηρξεῖνα πὼς ἀναγκάσθηκε νὰ παραλύσει τὴς ἀγωνίες καὶ τὴς ἀγωνίες τοῦ ἀνθρώπου, ἐπὶ τὸν ἀνθρωπο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἱστορίας μας, ἐπὶ τὸν ἄ

καλές τέχνες

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Κ. ΠΑΤΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ

Ἡ ἔννοια τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς εἶναι τόσο πλατειά, ποὺ δυσκολεύομαι νὰ τὴν περιορίσω στὴ διά μας μόνο τέχνη. Γιατί τί ἄλλο εἶναι ἡ μουσική, ἡ ζωγραφική, ἡ γλυπτική, ἡ ποίηση, παρὰ Ἀρχιτεκτονική; Καὶ δὲν νοιώθουμε μηρὸς σ' ἀριστουργήματα τοῦ κάθε εἴδους Τέχνης ἀνάλογες ἢ καὶ τίς ἴδιες ἀπάνω συγκινήσεις; Ἕνα ὡραῖο ὀλοκόμημα δὲν μοιάζει σὰν ἕνα ὁμοιφο τραγούδι, κι' ὁ Παρθενώνας σὰν μιὰ περίφημη μουσική συμφωνία; Ἡ Τέχνη ἐκφράζει ἀφοῦ τὴ φλόγα τῆς ἀνθρώσινης ζωῆς, τὸν πλοῦτο τοῦ σύμπαντος σὲ σχήματα, χρώματα, ἦχο, μορφοποιεῖ τὴν ἀνθρώπινη ἐκδήλωση, δίνει τάξη καὶ ρυθμὸ στὴ ζωή μας. Ἔτσι γενικὰ ἀν σκεφθοῦμε, θὰ δοῦμε πὼς δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπινη δημιουργία ποὺ νὰ μὴν εἶναι Τέχνη, Ἀρχιτεκτονική. Γιατί μιὰ ποὺ ἡ ζωὴ ἐκδηλώνεται, ἐκφράζεται καὶ ποὺ ἐκδήλωση θὰ πεῖ μορφή, εἶναι εὔκολο στὸν καθένα νὰ καταλάβει τὴν καθολικιὰ σημασία τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς μὲ τὴ γενικότερη σημασία ποὺ τὴν ἔννοιμε. Κι' ἀφοῦ ζωὴ χωρίς μορφὴ δὲν ὑπάρχει, τὸ πρόβλημα τῆς μορφοποίησης στέκει γενικὸ γιὰ ὅλους μας.

Ἡ Τέχνη λοιπὸν εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες καὶ κύριες ἀνθρώπινες ἀνάγκες, ἀφοῦ κάθε ἄνθρωπος λαχταρᾶ ὄχι μόνο νὰ ζήσει, ἀλλὰ νὰ ζήσει καὶ ὡραῖα. Κι' ὅταν κανεὶς σκεφθεῖ πὼς σήμερα οἱ καλλιτέχνες, οἱ δημηγκὲς τῆς ἀνθρώπινης ἐκφρασης, συντελεστὲς τῆς ἀνθρώπινης εὐτυχίας, δὲν ἔχουν τὴν ὀργανική τους θέση μέσα στὴ ζωή μας καὶ θεωροῦνται ἀρρωστημένοι ρομαντικοί, ἐνῷ γεροὶ ἐκεῖνοι ποὺ κατεσέζουν τὴν ἀνθρώπινη σάθηρη στὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τῶν ζώων, χωρὶς τὴ χαρὰ τῆς ὁμοφρᾶς καὶ τὴς πνευματικῆς ἀνάτασης!

Καὶ τώρα ἄς περιορισθῶ εἰδικὰ στὴν Τέχνη μου.

Μέσα στὸ χῶρο χτίζονται τὰ σπίτια. Οἱ πόλεις, νεῦρα ζωντανὰ χαράζονται οἱ δρόμοι στὴ γῆ, ὅλα αὐτὰ πλασμένα ἀπὸ τὴ φύση, ποὺ τὰ δρᾶμά της, οἱ μορφές της καὶ ἡ δύναμή της κεντᾶνε τὴν ἀνθρώπινη ζωντάνια καὶ γίνονται ὁδηγοὶ στὸ ἀνθρώπινο ἔργο. Μένει σὲ μᾶς νὰ μπορέσουμε νὰ δοῦμε, νὰ σκεφθοῦμε, νὰ συγκινηθοῦμε, κι' ἔτσι νὰ θεμελιώσουμε τὸ ἔργο μας.

Ἡ τελευταία ἐξέλιξη τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς στέκει σὰν ἐπανάσταση στὰ καθιερωμένα νεκρὰ καλούπια ποὺ οἱ ἀρχιτέκτονες τῆς περασμένης γενεᾶς ἐδούλευαν. Δὲν εἶναι ὅμως μιὰ ἄρνηση μονάχα, ἔχει τὴ θέση της γερή. Βασίζεται ἀπάνω στὴ μεγάλη καὶ ἀτράνταχτη ἀλήθεια, πὼς ἡ Ἀρχιτεκτονική ἔχει ἄμεση σχέση καὶ ἀνταπόκριση μὲ τὴ ζωή, τῆς ὁποίας εἶναι ἡ πιὸ ὁλοκληρωμένη ἔκφραση. Δυστυχῶς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ἀνάταση αὐτὴ σὲ ὅλο τὸν κόσμο, μὲ ὁδηγητὲς φωτισμένους ἀρχιτέκτονες, ποὺ ἔδειξαν πόσο πίσω μένομε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ ζωή μας καὶ ὅτι ἦταν καιρὸς νὰ δημιουργήσουμε συνείδηση σύγχρονου ἀνθρώπου καὶ τεχνίτη, ἀκολούθησε ἡ μεγάλη παρεξήγηση τῆς Νέας Ἀρχιτεκτονικῆς ποὺ δόηγεῖ σ' ἕνα ἐξωτερικὸ φορμαλισμὸ χωρὶς ἀτεῖμα καὶ ἐσωτερικὴ δικαίωση. Πρὶν ἀκόμα ἡ ζωντανὴ καὶ δημιουργικὴ αὐτὴ προσπάθεια φθάσει σὲ μορφὲς τελειωμένες, στὸ στάδιο ἀκμᾶς τῆς ἀναδημιουργίας τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, ἔγιναν καὶ γίνονται πολλὲς παρεξηγήσεις, ποὺ φθάνουν σ' ἕνα ξεχὸ καὶ ἀνόητο ἀκαδημαϊσμό, τόσο ἀντίθετο μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Νέας Ἀρχιτεκτονικῆς. Γιατί, ὅπως συμβαίνει συχνὰ στὴν ἀρχή, οἱ συνειδητοὶ τεχνίτες εἶναι οἱ λιγότεροι καὶ περισσότεροι οἱ δοῦλοι. Καὶ βλέπει κανεὶς σ' ὅλο τὸν κόσμο καὶ σὲ μεγάλη κλίμακα παρεξηγημένα καὶ δήθεν συγχρονισμένα ἔργα νὰ εἶναι χίλιες φορὲς χειρότερα ἀπὸ τὰ ξεχὰ ἀκαδημαϊκὰ τῆς ψευτοκλασσικῆς ἐποχῆς. Κι' ἂν ἡ προσπάθεια ἀναβίωσης νεκρῶν μορφῶν περασμένων ἐποχῶν εἶναι καταδικάσιμη καὶ ἀστηριδίδοση μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθινῆς Τέχνης, περισσότερο καταδικάσιμη εἶναι ἡ μίμηση σὲ μιὰν ἐποχὴ ἀναδημιουργική.

Τὸ πνεῦμα τῆς νέας Ἀρχιτεκτονικῆς εἶναι ἐλεύθερο ἀπὸ ἀρροστιμένους ρομαντισμοὺς καὶ νοσταλγίες τῶν περασμένων ἐποχῶν, δσο καὶ ἂν τὶς ἐποχὲς αὐτὲς τὶς μελετᾶ, τὶς σέβεται καὶ δέχεται ἀπ' αὐτὲς διδάγματα, χωρὶς ὡστόσο νὰ δένεται ἀπὸ τοὺς τύπους καὶ τὴ μορφολογία τους.

Στὴ σημερινὴ ἐποχή, πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὶς προηγούμενες, ὅλες οἱ μεγάλες ἐποχὲς τῆς Τέχνης ἤθραν συνειδητὰ τὴ μεγάλη τους θέση καὶ τὸ ἔργο τους θεωμάστρηκε, ἀναλύθηκε καὶ μελετήθηκε μὲ τὴ μεγαλύτερη προσοχή, μὲ ἐξέφραζε, ἀντίθετα μὲ τὸν ἐξωτερικὸν ἐνθουσιασμὸ τῆς ψευτοκλασσικῆς ἐποχῆς, ἡ ὁποία ἐπαρδίδε τὸ βαθύτερο πνεῦμα τους, περιορίζομενη στὴν μίμηση ἀγων τέχνης τῶν ἐποχῶν ἐκείνων. Τὸ σύγχρονο πνεῦμα διαφέρεται γιὰ τὴ συνείδηση ποὺ ἔχει τῆς σημασίας τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς ὡς παράγοντας ἐξωστρεφοῦς κοινωνίας, ἀνεκφράζει τὰ σύγχρονα προβλήματα πραγματικὰ καὶ ὑφιστάστικά, δικαιόνοντας τὴν ἐσφαλμένη ἀντίληψη ὅτι τὸ χρήσιμο δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ὡραῖο. Κλείνετε τὰ μάτια σας στὸ γεγονὸς πὼς οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς γερογτάκους στὴν Ἀμερική καπνίζουν καὶ πίνουν καφέδες, μολονότι κατὰ τὶς θεωρίες σας θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι πεθαμένοι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς νιότης των. Καὶ πὼς οἱ καλόκαρδοι γέροι στὴν Ἀγγλία πίνουν κρασί, καὶ μολαταῦτα ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν, καὶ πὼς οἱ εὔθυμοι γέροι τῆς Ὁλλανδίας πίνουν καὶ καπνίζουν δσο τοὺς κατέβει, κι' ὡστόσο κάθε μέρα γίνονται πιὸ γέροι καὶ πιὸ χοντροί. Κι' ἐσεῖς δὲ δοκιμάσατε ποτὲ νὰ μετρήσετε τὴν ἐξαιρετική ἄνεση, τὸ ξεκούρασμα καὶ τὴν εὐχαρίστηση ποὺ παίχνει ἕνας ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ συνήθεια νὰ χαπνίζει, ἀπὸ διάστημα μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς (πλεονεκτήματα ποὺ ἀζίζει εἴκοσι φορὲς τὰ χρήματα ποὺ θὰ ἐξοικονομοῦσε κανεὶς ἀπὸ τὴ στέρησή του), μήτε τὴν κατοπληκτική ποσότητα τῆς εὐτυχίας ποὺ θὰ χάνανε σὲ μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ οἱ ἀγέρωποι σας μὲ τὸ νὰ μὴν κατεπίξουν. Χωρὶς ἀμφιβολία μπορεῖτε νὰ κάνετε οἰκονομία, ἂν στερηθεῖτε πενήντα χρόνια αὐτὰ τὰ μικροέξοδα ποὺ ἀπαιτοῦν τὰ ἐλαττώματά σας. Μὰ τότε ποὺ θὰ ξοδέψετε τὰ χρήματά σας; Σὲ τί μπορεῖτε νὰ τὰ χρησιμοποιήσετε; Τὸ χρῆμα δὲ μπορεῖ νὰ χρησιμέψει ὁπό νὰ σώσετε τὴν ἀθάνατη ψυχή σας. Μονάχα μιὰ χρήση ἀπομένει, νὰ προσφέρετε ἄνεση καὶ τέρψη στὸν ἑαυτό σας δσο ζεῖτε. Ἂν λοιπὸν ἀποστρέφοστε τὴν ἄνεση καὶ τὴν τέρψη, τί ἀνάγκη ἐχετε νὰ μαζεύετε χρήματα; Μὴ θελῆστε νὰ μοῦ πεῖτε πὼς μπορεῖτε νὰ τὰ διαθέσετε καλύτερα δίνοντάς τα γιὰ τὴν καλοφαγία σας ἢ κάνοντας ἐλεημοσύνες ἢ ἐπιχορηγόντας τοπικοὺς συλλόγους. Ξέρετε πολὺ καλὰ πὼς ἐσεῖς, ἀνθρωποι στέρημένοι ἀξιογοήτα ἐλαττώματα, δὲ δίνετε ποτὲ σὐτελεῖς φτὼ στοὺς φτωχοὺς καὶ περικόπτετε μὲ τέτοιον τρόπο τὸ φαΐ σας; ποὺ εἶστε πάντα ἀδύνατοι καὶ πεινᾶλέοι. Καὶ δὲν τολμᾶτε νὰ γελάσετε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι σας, ἀπὸ φόβο μὴ κανένας κοινένας φουκαράς, βλέποντάς σας μὲ κέφι, σᾶς ζητήσει δανεικὰ κανένα δολλάριο. Στὴν ἐκκλησιά, εἶστε πάντα γονυκτιστοί, μὲ τὰ μάτια χαμηλωμένα, ὅταν περνᾶνε μὲ τὸ δίσκο. Καὶ δὲ δηλώνετε ποτὲ στοὺς ὀπάλληλους τοῦ τάμειου τὸ πραγματικό σας εἰσόδημα. Τὰ ἐξέρετε ὅλα αὐτὰ τόσο καλὰ δσο κι' ἐγώ, δὲν εἶν' ἔτσι; Τότε λοιπὸν τί φόλαυες θένα ὅτι σᾶς χρειάζεται γιὰ τὴν ὥρα. "Ὀχι πολὺ μεγάλες. Ἀλλ' ἁπλούστατα φόλαυες μετοίων διαστάσεων».

Μ α θ η μ α τ ι κ ό ν. — «Ἂν μιὰ σφαῖρα τηλεβόλου χρειάζεται 3'' καὶ 1)8 διὰ νὰ διανύσει τὰ 4 πρῶτα μίλια, 3'' καὶ 3)8 διὰ τὰ 4 ἑπόμενα μίλια, 3'' καὶ 5)8 διὰ τὰ 4 ἑπόμενα μίλια καὶ οὔτω καθεξῆς, μὲ μιὰν ἐλάττωσιν τῆς δεδομένης ταχύτητος κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, πόσος χρόνος θὰ χρειασθεῖ διὰ νὰ διανύσει 1500 ἑκατομμύρια μιλίων;».

—«Δὲν καταλαβαίνω γρ».

Ἐ γ κ α τ ἀ λ ε ι φ θ ε ῖ ν τ α ἐ ρ α σ τ ή ν. — «Ἀγάπησα καὶ ἀγαπῶ ἀκόμα τὴν ὡραία Βιργινία Χόβαρτ, καὶ ἤθελα νὰ τὴν παντρευτῶ. Ἀλλίμονο! κατὰ τὴ διάρκεια ἑνὸς μικροῦ ταξιδίου μου στὴ Νεβάντα, τὴν περασμένη βδομάδα, δλίμονο! παντρεύτηκε τὸν Τζῶν. Ἡ εὐτυχία μου χάθηκε γιὰ πάντα; Δὲν ὑπάρχει πιὰ καμμιὰ ἐλπίδα;»

— «Ἐξόπαντος ὑπάρχει. Ὅλοι οἱ νόμοι, γραπτοὶ καὶ μὴ, εἶναι μὲ τὸ μέρος σας. Ἡ πρόθεση, καὶ ὄχι ἡ πράξη, ἀποτελοῦν τὸ ἀδίκημα, μὲ ἄλλα λόγια τὸ γεγονός. Ἂν ἀποκαλέσετε τὸν καλύτερο φίλο σας τρελλὸ μὲ τὴν πρόθεση νὰ τὸν προσβάλετε, αὐτὸ εἶναι προσβολή. Ἂν τὸ κάμετε γιὰ νὰ ἀστειευτεῖτε, χωρὶς πρόθεση προσβλητική, αὐτὸ δὲν εἶναι προσβολή. Ἂν ρίξτε κατὰ τύχην μιὰ πιστολιὰ καὶ σκοτώσετε ἕναν ἄνθρωπο, μπορεῖτε νὰ συνεχίσετε ἥσυχος τὸ δρόμο σας, δὲν εἶστε ἔνοχος ἀναρέσεως. Ἀλλ' ἂν θελῆστε νὰ σκοτώσετε ἕναν ἄνθρωπο μὲ τὴν ἔκδηλη πρόθεση νὰ τὸν σκοτώστε, κ' ἐὰν μιὰ στιγμὴ δὲν τὸν πετύχετε, ὁ νόμος δμως ἀποφαίνεται πὼς ἡ πρόθεση ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα· καὶ σεῖς εἶστε τότε ἔνοχος ἀναρέσεως. Λοιπόν, ἂν εἴχατε παντρευτεῖ τὴ Βιργινία κατὰ τύχη, χωρὶς νὰ ἔχετε πραγματικὴ πρόθεση γι' αὐτό, δὲ θὰ εἴστε καὶ ὅλοι παντρεμένος ἀκόμη· γιατὶ ἡ πράξη τοῦ γάμου ἀπαιτεῖ καὶ συμπληρωθεῖ μὲ τὴν πρόθεση. Καὶ λοιπόν, κατὰ τὸ αὐστηρὸν πνεῦμα τοῦ νόμου, ἀφοῦ εἴχατε τὴ ρητὴ πρόθεση νὰ παντρευτεῖτε τὴ Βιργινία, μολονότι δὲν τὸ ἔχετε κάμει, τὴν ἔχετε δμως παντρευτεῖ, ἀφοῦ, δπως ἔλεγα παραπάνω, ἡ πρόθεση ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα. Εἶναι ἀκόμα φανερὸ ὅτι ἡ Βιργινία εἶναι γυναῖκα σας καὶ ἐχετε δικαίωμα νὰ πάρετε ἕνα μπαστούνι καὶ νὰ σπάστε τὰ πλευρὰ τοῦ Τζῶν μὲ οὐτὸ τὸ μπαστούνι, ποὺ πρέπει νὰνναι δσο μπορεῖτε χοντρότερο. Κάθε ἄντρας ἔχει ὑποχρέωση νὰ ὑπερασπίζεται τὴ γυναῖκα του ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τρίτου. Μιὰ ἄλλη ἀποψὴ παρουσιάζεται τώρα. Εἴσαστε ὁ πρῶτος σύζυγος τῆς Βιργινίας ἐξαιτίας τῆς ρητῆς προθέσεώς σας καὶ μπορεῖτε πιὰ νὰ τὴν καταδιώξετε ἐπὶ διγαμία, ἐπειδὴ παντρεύτηκε τὸν Τζῶν. Μὰ ὑπάρχει κι' ἕνα ἄλλο σημεῖο σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση τὴν τόσο πολύπλοκη. Εἴχατε τὴν πρόθεση νὰ παντρευτεῖτε τὴ Βιργινία καὶ κατ' ἀκολουθίαν, σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, εἶναι γυναῖκα σας. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀμφιβολία ἀπάνω σ' αὐτό. Ἀλλ' αὐτὴ δὲ σᾶς παντρεύτηκε καὶ δὲν εἶχε ποτὲ τὴν πρόθεση νὰ σᾶς παντρευτεῖ. Δὲν εἴστε λοιπὸν σύζυγός τῆς. Λοιπὸν παίρνοντας τὸν Τζῶν εἶναι ἔνοχη δίγαμίας, ἀφοῦ εἶταινε πιὰ γυναῖκα ἑνὸς ἄλλου, πρᾶμα ποὺ ἔχει ἐπανειλημμένα διαπιστωθεῖ ἴσαμε δῶ. Ἀλλὰ ταυτόχρονα, προσέξτε, δὲν εἶχε ἄλλον σύζυγο ὅταν ἔπῆρε τὸν Τζῶν, ἀφοῦ δὲν εἶχε ποτὲ τὴν πρόθεση νὰ σᾶς παντρευτεῖ. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυὸ φορὲς παντρεμένη. Κατ' ἀκολουθίαν ἄλλων τῶν προηγουμένων, ὁ Τζῶν ἐπαντρεύτηκε μιὰ κόρη, ποὺ εἶταν ταυτόχρονα χήρα καὶ ἀκόμα σύζυγος ἑνὸς ἄλλου, καὶ ποὺ ἀστόσο δὲν εἶχε σύζυγο καὶ δὲν εἶχε ποτὲ τὴν πρόθεση νὰ ἐχει καὶ ἑπόμενως, δπως εἶναι φανερό, δὲν εἶχε ποτὲ παντρευτεῖ. Κατὰ τὴν ἴδια λογική, ἐσεῖς εἶστε ἄγαμος, ἀφοῦ ἔχετε μιὰ γυναῖκα ζωντανή, καὶ ὁπωσδήποτε χήρα, ἀφοῦ ἐκόσατε τὴ γυναῖκα σας. Καὶ εἶστε τέλος νάζαμπρος, ἀφοῦ πάγατε μ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες στὴ Νεβάντα, ἐνῶ τὰ πράμματα εἶταν τόσο πολὺ σκοῦρα.

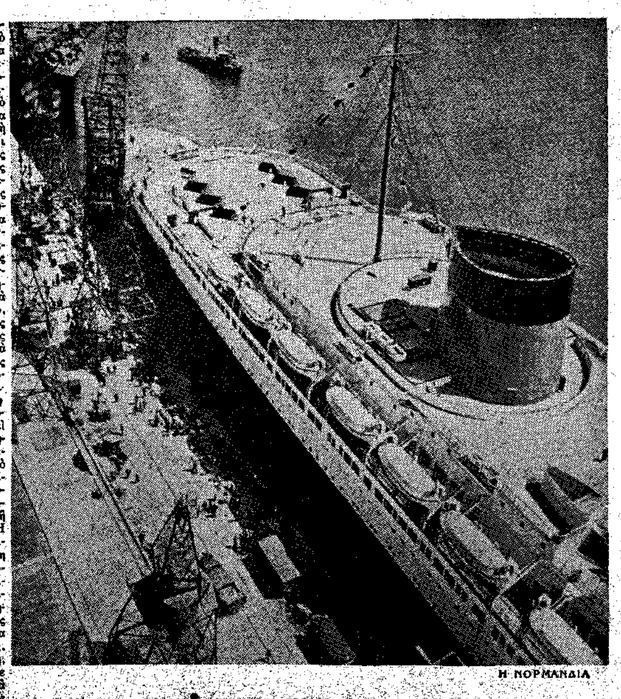

Η ΝΟΡΜΑΝΔΙΑ

ΑΡΧΑΙΙΚΟ ΚΕΦΑΛΙ

ΑΡΧΣΙ. ΑΕΚΟΡΜΠΥΖΥΕ

ΕΛΛΑΥ

ΑΡΧΙΤ. ΑΕΚΟΡΜΠΥΖΥΕ

ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΟΥΣ

Ἠ θ ι κ ο λ ό γ ο υ σ τ α τ ί σ τ ι κ ό ν. — «Δὲν ἔχω καθόλου ἀνάγκη τὶς στατιστικές σας. Πῆρα ὅλο τὸ φτὸ ἀπὸ τὸ ἀρτιο ἀπότελεσμα. πρᾶγμα ποὺ εἰκολότερα πραγματοποιεῖται σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ συμπληρώνεται καὶ ἔχει Μεσσεία ἑπάνω στὰ στερεὰ ἀγγάρια ποὺ γνέται καὶ πάλι ρόλο σημαντικὸ στὴ ζωὴ μιᾶς ἀνατυγμένης κολωνίας, εἶναι φυσικὸ νὰ πάοχει σὲ μεταβατικὲς ἐποχές. Ὑπάρχουν ἄξιοι ἀρχιτέκτες σήμερα, ὄχι δμως ἔργα πλήρη καὶ μὲ πλατειὰ ἀπήχηση, γιατὶ δὲν κλείνουν μέσα τους τὴν ψυχὴ ἑνὸς λαοῦ, ποὺ ζεῖ, συγκινεῖται ὁμοιόπαθα καὶ πιστεύει στὶς ἴδιες πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς ἀξίες. Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ Τέχνη ἀφήνει ἀσυγκίνητο τὸ πλῆθος, ποὺ σὲ κείνο ἔπρεπε κατὰ πρῶτο λόγο ν' ἀποτείνεται. Πρὶν καὶ παράλληλα ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο ναὸ καὶ τὴ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιά, οἱ παλιὲς ἑλληνες κοινωνίες εἶχαν μορφώσει τὸν πνευματικό τους κόσμο καὶ τὸν κοινωνικό τους ρυθμό, τοὺς ὁποίους ἡ Τέχνη ἐξυπηρετοῦσε καὶ ἀνέπτυσσε.

Ἡ ἀνάγκη ἔρευνας καὶ ἀνασύνταξης ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἐποχή μας, ἔχει καὶ ὡς συνέπεια τὸ δυσκολώτερο φτώσιμο στὸ ἄρτιο ἀποτέλεσμα. πρᾶγμα ποὺ εἰκολότερα πραγματοποιεῖται σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ συμπληρώνεται καὶ ἔχει Μεσσεία ἑπάνω στὰ στερεὰ ἀγγάρια ποὺ γνέται καὶ πάλι ρόλο σημαντικὸ στὴ ζωὴ μιᾶς ἀνατυγμένης κολωνίας, εἶναι φυσικὸ νὰ πάοχει σὲ μεταβατικὲς ἐποχές. Ὑπάρχουν ἄξιοι ἀρχιτέκτες σήμερα, ὄχι δμως ἔργα πλήρη καὶ μὲ πλατειὰ ἀπήχηση. γιατὶ δὲν κλείνουν μέσα τους τὴν ψυχὴ ἑνὸς λαοῦ, ποὺ ζεῖ, συγκινεῖται ὁμοιόπαθα καὶ πιστεύει στὶς ἴδιες πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς ἀξίες. Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ Τέχνη ἀφήνει ἀσυγκίνητο τὸ πλῆθος, ποὺ σὲ κείνο ἔπρεπε κατὰ πρῶτο λόγο ν' ἀποτείνεται. Πρὶν καὶ παράλληλα ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο ναὸ καὶ τὴ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιά, οἱ παλιὲς ἑλληνες κοινωνίες εἶχαν μορφώσει τὸν πνευματικό τους κόσμο καὶ τὸν κοινωνικό τους ρυθμό, τοὺς ὁποίους ἡ Τέχνη ἐξυπηρετοῦσε καὶ ἀνέπτυσσε.

Ἡ ἀνάγκη ἔρευνας καὶ ἀνασύνταξης ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἐποχή μας, ἔχει καὶ ὡς συνέπεια τὸ δυσκολώτερο φτώσιμο στὸ ἄρτιο ἀποτέλεσμα. πρᾶγμα ποὺ εἰκολότερα πραγματοποιεῖται σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ συμπληρώνεται καὶ ἔχει Μεσσεία ἑπάνω στὰ στερεὰ ἀγγάρια ποὺ γνέται καὶ πάλι ρόλο σημαντικὸ στὴ ζωὴ μιᾶς ἀνατυγμένης κολωνίας, εἶναι φυσικὸ νὰ πάοχει σὲ μεταβατικὲς ἐποχές. Ὑπάρχουν ἄξιοι ἀρχιτέκτες σήμερα, ὄχι δμως ἔργα πλήρη καὶ μὲ πλατειὰ ἀπήχηση. γιατὶ δὲν κλείνουν μέσα τους τὴν ψυχὴ ἑνὸς λαοῦ, ποὺ ζεῖ, συγκινεῖται ὁμοιόπαθα καὶ πιστεύει στὶς ἴδιες πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς ἀξίες. Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ Τέχνη ἀφήνει ἀσυγκίνητο τὸ πλῆθος, ποὺ σὲ κείνο ἔπρεπε κατὰ πρῶτο λόγο ν' ἀποτείνεται. Πρὶν καὶ παράλληλα ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο ναὸ καὶ τὴ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιά, οἱ παλιὲς ἑλληνες κοινωνίες εἶχαν μορφώσει τὸν πνευματικό τους κόσμο καὶ τὸν κοινωνικό τους ρυθμό, τοὺς ὁποίους ἡ Τέχνη ἐξυπηρετοῦσε καὶ ἀνέπτυσσε.

Ἔνας ἀπὸ τοὺς πιὸ χαρακτηριστικοὺς τύπους σύγχρονου ἀρχιτέκτονο ἐρευνητοῦ καὶ δόηγητοῦ εἶναι ὁ Lecorbusier. Ἡ ἐργασία του διακρίνεται ὄχι τόσο γιὰ τὸ τελικὸ τῆς φτάσιμο, δσο γιὰ τὴ ζωντάνια καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψης του καὶ τὴν εὐφύτια τῶν ἀναζητήσεών του, ποὺ δίνουν ἀφθονη τροφὴ γιὰ μιὰ γόνιμη Ἀρχιτεκτονικὴ δημιουργία. Σὲ μιὰν ὀργανωμένη Ἰδεατὴ πολιτεία, ὅλοι οἱ παράγοντες (ἐπιστήμη, τέχνη κλπ.) συνεργάζονται γιὰ τὴν προαγωγή της, ποὺ ἔχει καὶ ὡς συνέπεια τὴν προαγωγὴ καὶ ἀνάπτυξη τοῦ καθενὸς χλάδου χωριστά. Καὶ ἡ Ἀρχιτεκτονική, ἡ Τέχνη, ποὺ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη συμβολίζει τὴν κοινωνικὴ αὐτὴν εὐρυθμία καὶ ἰσορροπία, δὲν μπορεῖ νὰ φθάσει σὲ ἀρτια μορφή, ἐφ' ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι κοινωνικοὶ παράγοντες δὲν προάγονται.

Καὶ τώρα ἄς κάνουμε μιὰ σύντομη ἀνασκόπηση τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς στὸν τόπο μας ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς ἀνεξαρτησίας μας μέχρι σήμερα.

Οἱ Ἕλληνες, κατὰ μὲ ἔντονο πλουσιαλισμὸ καὶ ἀρχιτεκτονικὴ ἀντίληψη, διακρίνονται ἀπὸ τοὺς ἄλλους μεσημβρινοὺς λαούς, ἐξ ἴσου προικισμένους μὲ πλαστικὲς ἱκανότητες, γιὰ τὴν ἁπλότητα τοῦ ὕφους καὶ τὸ λιτὸ καὶ καθαρὸ τοῦ πνεύμα. Αὐτὲς οἱ ἀρετές, τὶς ὁποῖες θαυμάζει κανεὶς στὰ ἁπλὰ λαϊκὰ ἔργα, χάνονται στὶς πόλεις ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι πολυσύνθετη καὶ κακὰ ὀργανωμένη.

Ἡ πρώτη ἀρχιτεκτονικὴ κίνηση ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση καὶ ἔπειτα δημιουργήθηκε μὲ τοὺς Βαυαροὺς τοῦ Ὄθωνος, οἱ ὁποῖοι μὲ ἐνδιαφέρθηκαν τὸν ἐνδοξασσισμό, ποὺ εἶχε κυριεύσει τὴν Εὐρώπη τότε, καὶ περισσότερο τὴ Γερμανία, καὶ τὴν προγονοπληξία. Πλὴν ὅλα αὐτά, ἡ ἐποχὴ ἐκείνη διακρίνεται γιὰ τὴν εὐσυνειδησία της, τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀγάπη της στὴν Τέχνη καὶ γιὰ τὸν τρόπο μὲ ἄφρρα καὶ μερικὰ ἀπὸ κάθε κτίριο τῆς Ἀθήνας, δπως τὸ Πανεπιστήμιο, τὸ Πολυτεχνεῖο, τὸ σημερινὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο καὶ μερικὰ ἄλλα. Ἀκολούθησαν κακὲς εὐρωπαϊκὲς ἐπιδράσεις, ἰδίως γερμανικὲς καὶ γαλλικὲς (Ecoles des beaux arts, Art decoratif).

Παράλληλα μὲ τὶς ἀνωτέρω ἐκδηλώσεις, ἔγινε μιὰ προσπάθεια δημιουργίας νεοελληνικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, μὲ βάση τὴ λαϊκὴ τέχνη, χωρὶς βαθύτερη ἐπίγνωση καὶ κατανόηση τῶν στοιχείων ἐκείνων ποὺ θὰ μποροῦσαν πραγματικὰ νὰ δώσουν ἑλληνικὸ χαρακτῆρα στὴ σύγχρονη Ἀρχιτεκτονική μας, ἀλλὰ ἀνὸ ἐξωτερικὸ ρομαντισμό, ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν γραφικότητα μορφῶν πραγματικὰ ὡραίων, ποὺ ἤσαν δμως λύσεις ἑνὸς προβλήματος καὶ ἔκφραση μιᾶς ζωῆς διαφορετικῆς ἀπ' τὴ σημερινὴ δική μας. Ὅ,τι θαυμάζει ἡ Λαϊκὴ Τέχνη εἶναι ἔλλειψη κάθε ἐπιτήδευσης, ἡ ἀπόλυτη ἁρμονία μεταξὺ ζωῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς, ἕνας ἁπλὸς ὀρθολογισμός, ποὺ ὁδηγεῖ σὲ ἁπλὲς καὶ ἐξυπνες λύσεις, πλουτισμένες μὲ ποίηση, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴν ζωντανὴ αἴσθηση καὶ ἀγάπη τῆς φύσης. Ἐνιαῖος ρυθμὸς ζωῆς, ποὺ ἔχει ὡς ἀντίκρυσμα τὴν ἰσορροπία καὶ τὴν ἑνότητα τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ἔργου. Καὶ μόνον ὅταν ὑπάρχει κοινωνικὸς ρυθμός, μία ἀρχιτεκτονικὴ ἀρτιότης καὶ ἰσορροπία μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ.

Στὴν Ἑλλάδα γενικὰ ὑπάρχει ἔλλειψη τεχνικῆς παράδοσης καὶ πείρας, πρᾶγμα φυσικὸ γιὰ μιὰ χώρα λίγα χρόνια ἐλεύθερη ἀπὸ μακροχρόνιο βάρβαρο ζυγό. Δυσκολοχία μεταξὺ προβλημάτων καὶ τεχνικῆς ἀνάπτυξης τοῦ τόπου. (Πόλεμοι, Μικρασιατικὴ καταστροφή, προσφυγική ἀποκατάσταση). Πλῆθος συνωστισμῶν σκορπισμένων ὁσῶν παράστατα γύρω ἀπὸ τὶς πόλεις, ἰδίως τὴν Ἀθήνα, τὴν ὁποίαν ἡ τελευταία ἀπόπνοιη καὶ ἀσυνάρτητη ἐξάπλωση ἔχει καταστρέψει.

Ἀλλὰ γι' αὐτὰ θ' ἀσχοληθοῦμε σὲ ἄλλο μας ἄρθρο.

ΠΑΤΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ

ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Ὁ Τοξότης μόνος τώρα,
λογαριάζει τί ἔχει δώσει τὴν πρωτοχρονιὰ γιὰ δῶρα.

Τώρα, ποὺ αἰσίως ἐλῆξαν οἱ σκόλες κι' οἱ γιορτάδες,
ἄς λογαριάσω τί ἔδωσα κι' ἐγὼ σὲ μπονταμάδες.

Καὶ πρῶτα πρῶτα :

Μιὰ καὶ πριάντα στὰ παιδιὰ ποὺ μοῦπανε τὰ Φῶτα,
στοῦ Ἅη Βασίλη τοὺς μικροὺς, ὀλίγον τι χαμένος

κι' ἀγουροξυπνισμένος,
τοὺς εἶπα εὐχαριστῶ,
καὶ τώρα δὲν κρατῶ.

Στὸ σκουπιδιάρη μιὰ δραχμὴ, μιὰ πίπα σ' ἕνα λόγιον,
σὲ Μαθουσάλα πρωϊνῆς, φασκιὰ καὶ κομπολόγιον,
στοὺς ἀστρονόμους χάρισα τὸν νέον καζαμία,
γιὰ νὰ προλέγουν καὶ καλοὺς καιροὺς καὶ τρικυμία.
Σ' ἕναν μαέστρο πούφυγε γιὰ τὴν Ἀμερική,
τὸ πιὸ θερμό μου τοῦστειλα πρὶν φύγει κατευοδιῶν
κι' ἐπίσης τὸν συμβούλευσα πηγαίνοντας ἐκεῖ,

τώρα μὲ τὸ τρι

ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: Από τὸ προηγούμενο φύλλο.

ΠΡΑΞΗ ΤΡΙΤΗ

Ἡ σκηνὴ τοῦ Μόμμιου.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(ΜΟΜΜΙΟΣ — Σὲ λίγο ΠΟΣΤΟΥΜΙΟΣ — ΜΥΡΙΝΑ)

(Γλυκοχάραμα. Ὁ Μόμμιος κοιμᾶται ξαπλωμένος πάνω σὰ ντιβάνι ἀπὸ δέρμα ἀρκούδας. Σὲ λίγο ὁ Ποστούμιος μισομπαίνει ἀνοίγοντας προσεχτικὰ τὸ παραπέτασμα τοῦ βάθους).

ΠΟΣΤΟΥΜΙΟΣ (σιγὰ πρὸς τὰ ἔξω). Ἔλα, κοιμᾶται. (Μπαίνει ἡ Μυρίνα). Λοιπὸν σύμφωνοι, ἔ; Πρόσεξε, παίξεις τὸ τελευταῖο σου παιχνίδι. Πιστεύω νὰ ἐπιτύχεις. Δηλαδὴ τὸ ἐλπίζω... Θυμήσου, καθὼς σοῦ ἔχω πεῖ καὶ προτήτερα, τὴν ἀδυναμία ποὺ ἔχει στὴν ἀρχώντεια του. Χτὲς ἄλεγε πὼς δὲ θὰ κατοστρέψει τὸ ναὸ τ' Ἀσκληπιοῦ καὶ πὼς θὰ ζητήσει μάλιστα τὴ συμβουλή του. Σ' ἀφήνω. Πάω νὰ διτπάξω νὰ σημάνουν οἱ σάλπιγγες ἔγερση. (Ὁ Ποστούμιος κάνει νὰ φύγει μὰ στέκεται, πιάνει τὴ Μυρίνα ἀπὸ τὰ μπράτσα, κοιτιοῦνται στὰ μάτια). Μυρίνα...

ΜΥΡΙΝΑ: Τί;

ΠΟΣΤΟΥΜΙΟΣ: Λέω πὼς ἐμεῖς πρέπει νὰ μείνουμε μονάχα φίλοι...

ΜΥΡΙΝΑ: Ναί, ἐμεῖς θὰ μείνουμε μονάχα φίλοι. (Χαμογελᾶ). Πήγαινε τώρα.

ΠΟΣΤΟΥΜΙΟΣ, (φιλώντας τὰ χέρια της καὶ φεύγοντας ἀπότομα): Καλὴ τύχη...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

(ΜΟΜΜΙΟΣ — ΜΥΡΙΝΑ)

(Ἡ Μυρίνα προχωρεῖ σιγὰ, πλησιάζει τὸν Μόμμιο, στέκεται καὶ τὸν κοιτάει ποὺ κοιμᾶται. Ρίχνει ἀπὸ πάνω της τὸ ἱμάτιο, μένει μ' ἕνα ἁπλὸ μὰ κ' ἔξυπνο χιτώνιο, κάθεται κάτω δίπλα του. Οἱ σαλπιγγες σημαίνουν ἔγερση. Ὁ Μόμμιος ἀγουροξυπνᾶ. Γυρίζει μιὰ ἀπὸ τ' ἄλλο πλευρό, μετὰ τσιτώνει τὰ χέρια του, χασμουριέται, ἀνακάθεται. Τότε βλέπει ἐκπληκτος στὰ πόδια του τὴ Μυρίνα. Κοιτιοῦνται γιὰ μιὰ στιγμὴ στὰ μάτια).

ΜΟΜΜΙΟΣ: Τί θὲς ἐδῶ ;

ΜΥΡΙΝΑ: Περάσανε οἱ ξυπνήσεις.

ΜΟΜΜΙΟΣ: Δὲ σὲ ρώτησα τί περίμενες, μὰ τί θὲς καὶ ποιὸς σ' ἔφερε ;

ΜΥΡΙΝΑ: Θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅλα, μὰ σιγὰ-σιγὰ μᾶς διάβεστ τίποτα ; Χτὲς γέλασες μαζί μου, ἔ; Κ' ἔλχες δίκιο, τί ἀνόητη ποὺ ἤμουνα, τί καθόμασνα κ' ἔλεγα!... Μὰ μὲ εἶχε φέρει σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση αὐτὸς ὁ Ἀτήτος, ποὺ μοῦ παρίστανε τὸν ἐρωτευμένο! (Ποτηρὰ). Νὰ ἤνανε ἄλλος κανείς... μὰ ἐκεῖνος ! (Κοιτιοῦνται γύρω της) : Τὴ σκηνή σου τὴ φανταζόμουνα καλύτερη. Χτὲς τοῦ τὴν πρωτοειδὰ θάρρεψα κ' ἤτανε κάποιου ὑποπαχτικοῦ σου. Αὐτὸ ποὺ σοῦ λέω, σκέψου το. (Πίνει τὴν πρῶτα πάνω στὸ νηφάλιο). Κι' αὐτὴ ἡ προδιὰ ἀπὸ τ' εἶναι ; ἀπὸ ἀρκούδα ; Μοσκό!... Κ' ἐγὼ ποὺ ἔλεγα πὼς ὁ στρατηγὸς Μόμμιος, ὁ κατακτητὴς δὰ τῆς Ἑλλάδας, θὰ εἶχε στὴ σκηνή του ἕνα ζωντανὸ λεοντάρι — ναί, ὁλοζόντανο ! — ποὺ δαμένο μὲ μιὰ χρυσὴ ἀλυσσίδτσα, θὰ βρίσκονταν ξαπλωμένο ἐδῶνὰ ποὺ εἶμαι τώρα ἐγὼ καὶ θὰ σοῦγλυφε, ὁμοια σκυλάκι, τὰ πόδια σου. Γέλασες ;

ΜΟΜΜΙΟΣ: Γέλασα, μὰ τὸν ἥλιο ἐπ' αὐ.ὰ ποὺ μωρολογᾶς. Σκέφτηκα τὸ πῶς θὰ φαίνεται τὸ κεφάλι σου σὲ λίγο, ὅταν δὲ θὰ στέκεται πιὰ πάνω στὸ λαιμό σου...

ΜΥΡΙΝΑ, (γυνρεύοντας νὰ πνίξει τὴν ταραχὴ της μέσα σὲ γέλιο). Τί πῆγες καὶ σπίλλογιστῆκες! ... (Σέρνοντας τὸ χέρι της πάνω στὸ λαιμό της): Κι' ὅμως εἶμαι δέδδαιη πὼς δὲ θὰ τόλεγες αὐτό, ἂν εἶχες προσέξει κάπως καλύτερα τὸ λαιμό μου. Μοῦ ἔχουν πεῖ, πὼς θὰ τὸν ξθίναν ἀκόμα καὶ θεὲς τοῦ Ὀλύμπου. Τί λὲς ἐσύ, νὰ τὸ πιστέψω ἢ ἤτανε μονάχα γαλιαρὲς ;

ΜΟΜΜΙΟΣ (σπρώχνοντάς την). Τί μὲ νοιάζουν αὐτά!

ΜΥΡΙΝΑ: Τί ἀπότομα ποὺ μοῦ φέρνεσαι! Κ' ἐγὼ ποὺ θέλω τόσο νὰ κάνω κάτι γιὰ σένα, ἔτσι ποὺ εἶσαι δυστυχισμένος.

ΜΟΜΜΙΟΣ: Καὶ ποῦ ξέρεις ἐσὺ τί εἶμαι ;

ΜΥΡΙΝΑ : Δὲν ἤτανε δὰ καὶ τόσο δύσκολο νὰ τὸ καταλάβω ! Τί τρομερὸ ἀλήθεια ποὺ θὰ εἶναι, νὰ βρίσκεσαι ἀνάγκασμένος ἀπὸ τὸ πρωΐ ἴσαμε τὸ βράδυ νὰ διατάξεις, νὰ μὴ σκέφτεσαι ἄλλο, παρὰ ἀσκίδες, κοντάρια, πλήγές, κυνήγαρια, καμπύλες πολιτεῖες, ἐρείπια, καὶ νὰ εἶσαι περιτριγυρισμένος κι' ἀπὸ ἕνα σωρὸ ἀξιωματικούς, ποὺ θὰ μαϊμουδίζουνε στὸ κάθε ἐνεῖν σου ἢ «ὄχι»! ...Φτωχέ μου, δὲν ἔχεις λοιπὸν τίποτα ποὺ νὰ σοῦ δώσει λίγη χαρά ; Καὶ σὲ λυπᾶσαι ἀκόμα πάνερα σὰ λογαριάζω, πὼς ὁ κάθε ἄνθρωπος, κι' ὁ πιὸ ταπεινὸς καὶ καταφρονεμένος, ἔχει ἕνα κάτι ποὺ τὸν παρηγορᾶ καὶ τὸν ξεκουράζει. Τ' ἀποφάσισα, ἐγὼ θὰ σὲ βοηθήσω νὰ βρεῖς κ' ἐσὺ αὐτὸ τὸ κάτι.

ΜΟΜΜΙΟΣ: Δὲ σοῦ τὸ γύρεψα!

ΜΥΡΙΝΑ: Ὄχι βέβαια, γιατί ποιὰ ἀξία θὰ εἶχε νὰ σοῦ ἐκανα καλὸ ἐπειδὴ μοῦ τὸ ζητιάνεψες ;

ΜΟΜΜΙΟΣ : Βλέπω καὶ δὲν εἶσαι κοβόλογη στὰ καλά σου!

ΜΥΡΙΝΑ : Βρίσκεις ; Πόσο χαίρομαι ποὺ μοῦ τὸ λές ! Γιατί, τί νὰ σοῦ πῶ, οἱ χειρότερες στιγμές μου εἶναι κεῖνες, ποὺ γιοῦθω νὰ μὴν ἀναφερεσαί μέσα μου κομμιὰ ὡραία γρέλλα !

ΜΟΜΜΙΟΣ : Μὰ εἶσαι, δὲν εἶσαι στὰ καλά σου, τὸ ἴδιο μοῦ κάνει. Δηλαδὴ σὰ λίγο δὲ θάχει σημασία...

ΜΥΡΙΝΑ : Ἄχ, κ' ἐὰ μποροῦσες νάσουνα διπλός !... Εἶμαι δέδδαιη πὼς τότε, σὰ θάδλαπες ἀπὸ μακρυὰ τοὺς δυὸ μας ὅπως καθόμαστε τώρα ἐτσι, κοντά, ἐγὼ νὰ σοῦ κράτω τὰ γόνατα καὶ νὰ σοῦ χαμογελῶ, θὰ παταλάβαινες πὼς δὲ θάτρεπε νὰ σοῦ κάνεις κανένα κακό. (Καθώς σιὰ χείλη της ἔχει ζωγραφισεῖ τὸ πιὸ κοιλόφαρο χαμόγελο, τὰ χαροχτηριστικὰ τοῦ Μόμμιου σὰ νὰ μαλακώνουν).

ΜΟΜΜΙΟΣ (σ' ἀπόσταση ἀνεῖδρασης): Παράτα τὰ αὐτά !

ΜΥΡΙΝΑ : Τί, δὲν κατόβωσα τίποτα ; Οὔτε κείνο ποὺ θάκανες ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ πιὸ ταπεινὸ λουλούδι ποὺ θὰ κράνεγες στὸ χέρι σου, γιὰ τὸ μυρίσεις πρὶν τὸ κετάξεις γιὰ πάντα ;

ΜΟΜΜΙΟΣ: Παράτα τὰ αὐτὰ σοῦ λέω, καὶ πές μου ποιὸς σ' ἔφερε ;

ΜΥΡΙΝΑ : Ἡσυὸς ;... Κανείς.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Εἶχα δώσει τέτοιες διαταγὲς νὰ σᾶς φυλάνε, ποὺ κανεὶς δὲ γίνεται.

ΜΥΡΙΝΑ : Γίνεται, γιατί ἂν σοῦ πῶ ποιὸς μ' ἔφερε, δὲ θὰ τὸ πιστέψεις.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Δὲ θάναι ἡ ἀλήθεια ;

ΜΥΡΙΝΑ : Πῶς, θάναι!... Μὰ καλὰ-καλὰ κ' ἐγὼ δὲν τὴν πιστεύω ἀκόμα. Λοιπὸν τί νὰ πάσανε τὰ σοῦ λέω πράμματα ποὺ...

ΜΟΜΜΙΟΣ (διακόφοντας): Λέγε τα καὶ βλέπουμε. Κ' ἔπειτα δὲ θὰ μοῦ φανεῖ περίεργο νάναι τίποτα ἀπίστευτο, ὅπως λές, γιατί συμβαίνουν τώρα ὕστερα σὰ σὰ σεριατόπεδό μας πολλὰ τὰ παράξενα. Μὰ νὰ τὰ ξεκαθαρίσω! Σ' ἀκούω.

ΜΥΡΙΝΑ : Στόσου πρὶν νὰ δῶ.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Τί νὰ δεῖς ;

ΜΥΡΙΝΑ : Ἀπὸ ποῦ θ' ἀρχίσω... Ἄ, ναί ! Χτές, σὲν μὲς ἔφεραν σὲ σιρατόπεδο καὶ μᾶς ἐκλεῖσαν, καθὼς διάταξες, σ' ἐκεῖνη τὴ σκηνή...

ΜΟμΜΙΟΣ (διακόφοντας): Τὰ ξέρω αὐτά, παρακάτω.

ΜΥΡΙΝΑ : Ἡ θὰ σοῦ τὰ ἱστορήσω ὅλα ὅπως ἔγιναν ἢ νὰ μὴ σοῦ πῶ τίποτα. Καὶ θαρρῶ πὼς αὐτὸ εἶναι τὸ καλύτερο.

ΜΟμΜΙΟΣ : Πές τα ὅπως θές. Σὰ γυναίκα μωρίζομαι θάμαι κ' ἐσύ.

ΜΥΡΙΝΑ : Εἶναι τέτοια αὐτὰ ποὺ τώρα θ' ἀκούσεις, ποὺ στὸ τέλος θ' ἀπορήσεις κ' ἐσὺ ὁ ἴδιος, πῶς μὲ τόσα λίγα λόγια κὰ εἶπα! Ὅταν, λοιπόν, μᾶς ἔφερ.ἐν μέσα στὴ σκηνή, στὴν ἀρχὴ ὁ ὕπνος δὲ μ' ἔπεργνε. Ἔλεγα: εἶναι ἡ τελευταία μου νύχτα καὶ σκεφτόμουνα τὴ ζωή μου ὅλη. Δὲν ἔχω ζήσει πολλὰ χρόνια, μὰ καὶ σ' αὐτὰ τὰ λίγα πόσες ἱστορίες, πόσα πράμματα ! ... Θέλεις νὰ σοῦ τὰ πῶ ;

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ὄχι. Δὲν ἔχω καμμιὰ ὄρεξη ν' ἀκούσω τώρα ἀνοησίες.

ΜΥΡΙΝΑ : Βέβαια, πάντα ἡ ζωή μας εἶναι γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνοησίες ! Ἂς εἶναι... — Ἔπειτα μὲ πῆρε ἕνας ὕπνος βαρὺς, κάτι σὰ θάνατος. Ἔνσι τόρα ἔχω λιγοτιλάει τί πράμμα εἶναι αὐτὸς ὁ θάνατος... Θὰ μὲ σκοτώσεις σήμερα, ἔ ;

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ναί.

ΜΥΡΙΝΑ : Πῶς διάβασα ! Ἐγὼ πάντα, γιὰ πράμματα ποὺ δὲν ἔπεραν διόρθωση, ἔλεγα : γιὰ νὰ τὸ ξανασιλογιστῶ.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Παράτα τα κ' αὐτά, δὲν ἔχουν πέραση σ' ἐμένα. Ἄμα καθόμουνα καὶ λογάριαζα τέτοια δὲ θάμουνα στρατηγὸς κ' οὔτε θὰ μ' ἔδαλαν νὰ κυρέψω τὸν κόσμο.

ΜΥΡΙΝΑ : Τώρα ποὺ μοῦ τὸ ἐξῆγησες βλέπω πὼς ἔχεις ἴλιο' σωστά. Γι' αὐτὸ φαίνεται κομιόσουνα κ' ἔτσι βαρειὰ ὅταν μπῆκα. Δὲ σὲ τρώνω οἱ ἐνέες ἔννοιες. Μὰ πάλι ἤσουνα χλωμός, κατακιτρινός, γιατί ; Τρόμαξα ποὺ σὲ κοιτοῦσα !

ΜΟΜΜΙΟΣ (ἀνήσυχος): Τόσο χαλασμένο μὲ θρῆκες ;

ΜΥΡΙΝΑ : Τόσο. Δὲν πιστεύω δῶμος νάναι τίποτα κακὸ καὶ πάλιες ; ...

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ξέρω ἐγώ ; Τώρα ὕστερα δὲ νοιόνοιμαι καὶ τόσο σὰ καλά μου...

ΜΥΡΙΝΑ : Ἔ, ὅλοι θὰ πεθάνουμε.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Τὸ βρίσκεις φυσιό, ἔ ;

ΜΥΡΙΝΑ : Εἶναι νὰ μὴν τὸ βρίσκω ἄμα λογαριάζω πὼς ἐγὼ θάναι γιὰ σήμερα!... — Ποῦ εἴχαμε σταματήσει ; Θυμήθηκα : Ποὺ λὲς ἐκεῖ σὰν ὕπνο μου νοιώθω ξάφνου ἕνα χέρι νὰ πάνει τὸ δικό μου. Ξυπνῶ, ἀναστεῖμαι, ἀνοίγω τὰ μάτια μου...

ΜΟΜΜΙΟΣ (ὑποκόφοντας): Τί ἔπαθες καὶ κάνεις ἔνσι ;

ΜΥΡΙΝΑ : Κάνω ἔτσι γιατί ξέρεις ποιὸν εἶδα μαροστά μου ;...

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ποιό νὰ ξέρω ;

ΜΥΡΙΝΑ : Τὸν Ἀσκληπιό, τὸ θεὸ ψεις τὸν κόσμο ; τῆς ὑγείας !

ΜΟΜΜΙΟΣ : Τὸν Ἀσκληπιό ; ! ... Καὶ πὸς πρὶν νὰ σοῦ μιλήσει τὸν γνώρισες πὼς ἦταν αὐτὸς κι' ὄχι ἄλλος ;

ΜΥΡΙΝΑ : Μάν, ἀπὸ τ' ἀγάλματά του.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ἐφοιαζε ;

ΜΥΡΙΝΑ : Ἔ, πῶς ὄχι ! Γιατί ἂν δὲ μοιάζουν τ' ἀγάλματα σταθερὰ ἀφοῦ πὼς παρασταίνουν, τότε τί τὰ φτιάνουν ; Πές μου, δὲν εἶν' ἔτσι ;

ΜΟΜΜΙΟΣ : Παράτα το κι' αὐτό, δὲν εἶναι ὥρα νὰ τὸ μελετήσουμε τώρα. Παρακάτω.

ΜΥΡΙΝΑ : Ἀμέσως γνάτισα. Δὲ θάκανες τὸ ἴδιο κ' ἐσὺ κι' ἄς εἶσαι στρατηγός, κι' ἄς σ' ἔδαλαν νὰ κυριέ-

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ὅσο γι' αὐτὸ δέδαια...

ΜΥΡΙΝΑ : Ἡ καρδιά μου χτύπουσε... νά, ὅπως τώρα! ('Αλλάζοντας τὸν φωνῆ): «Μυρίνα, σήρω».

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ὁ θεὸς ποὺ τὸ εἶπε αὐτό ;

ΜΥΡΙΝΑ : Ὁ θεός. Δὲν εἶδες ποὺ ἄλλαξα τὴ φωνή μου ... — « Ἔλα, Μυρίνα. μαζί μου». — « Ἀσκληπιέ, νάρθω. τοῦ ἀπαντῶ, μὰ μ' ἔχει φαλιασμένη ὁ Μόμμιος ἐδῶ κ' ὀλοτόντονα εἶναι φουρωμένος, πὼς θὰ δγοῦμε;»

ΜΟΜΜΙΟΣ : Τί ἀπάντησε σ' αὐτό ;

ΜΥΡΙΝΑ : Δίνλωσε μέσα στὴ χοῦφτα του τὴν ἄκρη ἀπὸ τὰ γένεια του καὶ χαμογέλασε. Μὲ μιᾶς τότε μᾶς περιτύλιξε πάχυν πυκνὴ. Βγήκαμε, περάσαμε εἶκα μ' ἀνεμοφύσκια μπροστὰ ἀπὸ τοὺς φρουροὺς. Θαύμασα! Σὲ λίγο φτάξαμε ἔξω ἀπὸ τὴ σκηνή σου. Ἀπλώσε ὁ θεὸς τὸ χέρι του, τράδηξε ἐκεῖνο τὸ παρασπέταμα, μ' ἔσπρωξε σιγὰ καὶ μπήκαμε...

ΜΟΜΜΙΟΣ : Μπῆκε ὁ Ἀσκληπιὸς ἐδῶμέσα, στὴ σκηνή μου ; !

ΜΥΡΙΝΑ : Ναί.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Θάταν ἡ ὥρα ποὺ τὸν ἔδλεπα στὸν ὕπνο μου ! Δὲ μὲ ξυπνοῦσες ;

ΜΥΡΙΝΑ : Τέφτιο πράμμα πὼς νὰ τὸ κάνω, ἤξερα ἐγὼ ἂν θὲ θύμωνες ;

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ἄλλα ποὺ εἶναι στραβὰ τὰ ἔξρεις, κι' αὐτό...! — Μὰ λέγε, τί ἀπόγινε, σοῦ εἶπε τίποτα γιὰ μένα;

ΜΥΡΙΝΑ : Ναί.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Τί καιτερᾶς, πέ το !

ΜΥΡΙΝΑ : «Μυρίνα, ὁ Μόμμιος εἶπε χτὲς πὼς θὰ σεβασνεῖ τὸ ναό μου. Τάκις ;

ΜΟΜΜΙΟΣ : Τόκα !

ΜΥΡΙΝΑ : «Καὶ πὼς θάρθει ἰκέτης νὰ ζητήσει τὴ συμβουλή μου γιὰ τὴν ἀρρώστεια τοῦ». —

ΜΟΜΜΙΟΣ : Τόκα κι' αὐτό ! Πῶς τάκαμε ;...

ΜΥΡΙΝΑ : Ἔ, θεὸς δὲν εἶναι ;

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ἔχεις δίκιο. Δὲν εἶπε τίποτ' ἄλλο ;

ΜΥΡΙΝΑ: Ναί, πὼς θὰ γιατρευτεῖς.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Καὶ τὸ λὲς ἔτσι ; !

ΜΥΡΙΝΑ : Πῶς νὰ τὸ πῶ ;

ΜΟΜΜΙΟΣ (πετιέται ἀρθός): Ἀσκληπιέ, σ' εὐχαριστῶ!

(Ἡ Μυρίνα μὲ μιᾶς σηκώνεται ἀποκάτω καὶ κάθεται στὸ ντιβάνι στὴ θέση ποὺ κοιτοῦνται ὁ Μόμμιος).

ΜΟΜΜΙΟΣ : Μὴ μοῦ παρήγγειλα κανένα γιατρικό ;

ΜΥΡΙΝΑ : Ὄχι.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Δὲ γίνεται, γιὰ θυμήσου καλά.

ΜΥΡΙΝΑ : Εἶπε κάτι ἄλλο, ποὺ δὲν τὸ ἐξῆγησα ἀκόμα.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Λέγε το ἐσὺ καὶ τὸ ἐξηγάω ἐγώ.

ΜΥΡΙΝΑ : Βρίσκει πὼς γιὰ νὰ γίνεις καλά, εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ σταθῶ ἐγὼ ὁδηγήτρα κ' ἐσὺ προστάτης.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Πῶς ;

ΜΥΡΙΝΑ : Πῶς ; πὼς ; Αὐτὸ τὸ πῶς κ' ἐγὼ δὲν πολυκαταλαβαίνω.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ἐσένα μὲ τὴν ἀρρώστεια μου τί σὲ μπόρεσε ;

ΜΥΡΙΝΑ : Ἔλα δά, τί μὲ μπόρεσε ! ('Ο Μόμμιος πέφτει σὲ βαθειὰ σιωπὴ). Ἡ Μυρίνα σιγὰ καὶ σὰ νὰ μιλᾶ στὸν ἑαυτό της): Σὲ λίγο ἐκεῖ πίσω ἀπὸ τὰ δοντιά μας θὰ δγεῖ ὁ ἥλιος. Θάναι καὶ σήμερα λαμπρός, ὅπως χτές, ὅπως πάντα... ('Ο Μόμμιος γυρίζει, τὴν κοιτᾶ καὶ τὰ μάτια του μένουν καρφωμένα πάνω της). Μὰ ἐγὼ, ὅσο ποὺ αὐτὸς θ' ἀστράφτει πάνω ἀπὸ τὴ γαλανή μας θάλασσα, μὲ συντροφιὰ τὸν Χάροντα θὰ περνῶ τὴν Ἀχεροντία λίμνη. Τὰ κοιτιὰ τῆς βάρκας μας τὰ λάμνουν σιωπηλὰ πάνω στὰ νερὰ νερά της. Οὔτε πιὰ φωνὲς πουλιῶν, οὔτε χρώματα.

ΜΟΜΜΙΟΣ (ἀνυπόφορνιας): Τί ἔπαθες καὶ κάνεις ἔνσι ;

ΜΥΡΙΝΑ (ἐξακολουθόντας μὲ τὸν παραπάνω τρόπο): Μοῦ ἤταν γραφτὸ ἄπλαφτη νὰ πάω. Νὰ μὴ γνωρίσω τὸ δάκρυ ποὺ ἐξαγνίζει. Φαίνεται πὼς στάθηκα ἀμαρτωλὴ γιατί πολὺ ἀγάπησα. Ἀλήθεια, πόσα καὶ πόσα !... Τὸ φῶς μὰ καὶ τὸν ἔρωτα. Κι' ὅμως ἐμεινα παιδί. Ἔκλαιγα γιὰ ὅσα θὰ γελοῦσαν ἄλλοι, καὶ γελοῦσα μὲ ὅ,τι θάθαιναν αὐτοί. Μὰ γι' αὐτὸ εἶναι ποὺ εὑρισκα πάντα κάτι καινοῦργιο στὴ ζωή. Καὶ τότε, ὅσο μικρὸ κι' ἂν ἦταν, ἔννοιωθα νὰ μὲ πλημμυράνε ὅλες οἱ χαρές. Ναί, γιὰ κάθε ὡραία δινόμουνα ὅλη εἶνε ἦταν ποίηση, εἴτε δουλεμένο ἀπὸ τὴ σμίλη μάρμαρο, εἴτε καλλιτέχνο κορμί. Δὲ στάθηκα ἡ ἴδια πάντα ; Μὰ καὶ γύρω μας ἡ φύση τους θὰ σταθεῖ πὼ εὐγλωττη γιὰ ν' ἀναπτήσουν κι' ἄλλοι τὴν Ἑλλάδα.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Τίποτ' ἄλλο ;...

ΜΥΡΙΝΑ : Ὄχι, Μόμμιε, γιὰ τὴν ὥρα φτάνουν αὐτά.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Αὐτὰ πάνε, ἔγιναν !

Καὶ γιὰ στάσου...

ΜΥΡΙΝΑ : Τί.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Νά... κάπως καλύτερα καταλαβαίνω τὸν ἑαυτό μου. Τὰ νὰ μοῦφτυχε ἐκεῖνο τὸ δάρος ποὺ εἶχα ἐδῶ στὰ στῆθός μου. (Πιάνοντας τὸ μένωπό του): Καθάρισε καὶ τὸ κεφάλι μου, πάνε οἱ ζαλάδες. Γιατρεύτηκα ! Μυρίνα - Ρώμη, γιατρεύτηκα !

(Ἡ Μυρίνα σηκώνεται καὶ τὸ πρόσωπό της τὸ γεμίζει ἕνα χαμόγελο θριάμβου. Ὁ Μόμμιος σηκώνεται κ' αὐτός. Μυρίνα... (Σωπαίνει).

ΜΥΡΙΝΑ : Λέγε, Μόμμιε.

ΜΟΜΜΙΟΣ : Ἔλα μαζί μου, γυναίκα μου.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: Στὸ ἑπόμενο φύλλο.

Μ ΧΟΣ ΚΑΡΗΣ

ΟΤΑΝ ΒΡΑΔΥΑΖΕΙ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Δρ. 25

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ»
[Πλατεῖα Συντάγματος]

ΓΚΟΥΡΑ ΑΛΕΙΤΟΥΡΓΗΤΟΥ

ΣΤΟ ΠΑΡΑΓΩΝΙ

Δρ. 50

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ»
[Πλατεῖα Συντάγματος]

ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΜΑΣ

Μιὰ τοῦ Κλέφτη, δυὸ τοῦ Κλέφτη...

ΤΟΥ ΤΖΕΪΜΣ ΚΕΪΝ

ΜΕΓΑΦΡ. Α. Ι. Κ.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπ' τὸ προηγούμενο φύλλο.

Στάθηκε ἐκεῖ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας βγάζοντας φωνὲς καὶ περιμένοντας ν' ἀκούσει τὴν ἠχώ. Πρώτη φορὰ ποὺ τὸ ἔχε τύχει ἕνα τέτοιο πρᾶμμα καὶ διασκέδαζε σὰν τὴν μαλλοῦ ποὺ βλέπει τὰ μοῦτρα της στὸν καθρέφτη. Ἡ Κόρα μὲ κύτταξε. Μᾶς καθυστεροῦσε κι' εἴχαμε τόση δουλειά! Ἄρχισα νὰ χάνω τὴν ὑπομονή μου.

— Δὲ μοῦ λὲς, δλη τὴ νύχτα ἐδῶ θὰ μείνουμε; Βαρεθήκαμε νὰ σ' ἀκοῦμε. Ἔλα ἐμπρὰ νὰ φύγουμε.

— Εἶναι ἀργὰ Νίκ;

— Ἔτσι κι' ἔτσι.

Ἀνέβηκε, μὰ ἔβγαλε πάλι τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὸ τζάμι γιὰ νὰ τραγουδήσει μιὰ νότα. Ἔσκυψα, πῆρα τὸ κλειδί, κι' ὅπως ἤτανε γκρεμένος τοῦ τὴν κατέφερα. Ἔνοιωσα τὸ «κρὰχ» τῆς κεφαλῆς του. Τινάχτηκε στὸν ἀέρα κι' ἔπεσε μαζεμένος στὸ κάθισμα. Κουλουριάστηκε σὰ γάτα. Μοῦ φάνηκε πὼς πέρασαν ὧρες ὁλόκληρες ὥσπου νὰ μείνει ἀκίνητος. Μιὰ περίεργη κραυγὴ βγῆκε ἀπὸ τὸ λαρύγγι τῆς Κόρας, ποὺ τέλειωσε σ' ἕνιαν ἀναστεναγμό... Τὴν ἴδια στιγμὴ ἡ ἠχὼ γύριζε πίσω τὴν τελευταία νότα ποὺ ἔχε βγάλει ὁ Σέρβος. Ἡ νότα δύνησε τὸν ἀέρα, ἀκριβὰς ὅπως ὅταν τραγουδοῦσε, λιγοστεψε, σταμάτησε. Ἀπόλυτη νέκρα.

VIII.

Δὲν εἴπαμε λέξη. Ἤξερε τί ἔπρεπε νὰ κάνει. Κύτταξα τὸ κλειδὶ στὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ. Βρῆκα μερικὲς ὀταγόνες αἷμα. Ἄνοιξα μιὰ μποτίλια κρασὶ καὶ πότλυνα. Ὕστερα ἔγυσα λίγο κρασὶ στὸ ροὐχο τοῦ Σέρβου καὶ σκούπισα τὸ κλειδὶ σὲ μιὰ στεγνὴ μεριὰ τοῦ σάκκου του. Ἡ Κόρα πῆρε τὸ κλειδὶ καὶ τόβαλε κάτω ἀπὸ τὸ κάθισμα. Ἔρριξε κι' ἄλλο κρασὶ, ἔσπρωχα τὸ μπουκάλι κι' ἄφησα ἕνα κομματὶ πάνω στὸ Σέρβο. Ὕστερα ἔβαλα τ' αὐτοκίνητο μπροστά. Ἔνα γκλοῦ-γκλοῦ ἀκούστηκε νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ μπουκάλι. Τὸ κρασὶ χυνότανε.

Προχώρησα. Σιγὰ-σιγὰ λιγότερα πῆγε ἡ ταχύτητα. Ἀπὸ κεῖ ψηλὰ ποὺ βρισκόμαστε δὲν ἤτανε εὔκολο νὰ πετάξω τ' αὐτοκίνητο μέσα στὸν γκρεμό. Ἔπρεπε βέβαια νὰ κατεβοῦμε, μὰ τότε θὰ ἤταν δύσκολο νὰ κάνουμε τοὺς ἄλλους νὰ πιστέψουν πὼς δὲν πάθαμε τὸ παραμικρό. Ὕστερα ἀπὸ μιὰ τέτοια κατρακύλα. Ἔφτασε σ' ἕνα μέρος ποὺ ὁ γκρεμὸς εἶχε βάθος μονάχα πενήντα μέτρα. Βγῆκα ἀπ' ἔξω, πάτησα τὸ πόδι μου στὸ φρένο καὶ μὲ τὴ χέρι γύρισα τὸ τιμόνι. Ἡ μιὰ ρόδα βρέθηκε στὸ κενό. Ἡ μηχανὴ δούλευε. Ἄφησα τὸ φρένο.

Κι' οἱ δυὸ εἴμαστε ἔξω ἀπὸ τ' αὐτοκίνητο. Προσπαθούσαμε νὰ περπατοῦμε μὲ τρόπο ποὺ νὰ μὴν ἀφήνουμε ἴχνη. Ἡ Κόρα μοῦδωσε μιὰ πέτρα καὶ ἕνα γοντρὸ κομματὶ ξύλο ποὸ ἔχε ξεπίτηδες βρεῖει μέσα στ' αὐτοκίνητο. Ἔβαλα τὴν πέτρα κάτω ἀπὸ τὴ ρόδα. Ὅλα τὰ τηγκαναν πρίμα, ἴσαμε κείνη τὴ στιγμὴ. Κάτω ἀπὸ τὴν πέτρα ἔβαλα τὸ ξύλο καὶ μ' ὅλη μου τὴ δύναμη ἀκούμπησα πάνω. Τὸ αὐτοκίνητο κούνησε μὰ δὲν μετακινήθηκε. Κρύος ἱδρώτας μὲ πέρχυσε. Ὁ πεθαμένος ἤταν μέσα στ' αὐτοκίνητο. Τί θὰ γενόταν ἂν δὲν τὰ κατάφερνα;

Ξαναβάλθηκα στὴ δουλειά. Αὐτὴ τὴ φορὰ μὲ βοήθησε κ' ἡ Κόρα. Μ' ὅλη μας τὴ δύναμη ἀκουμπήσαμε πάνω στὴ σανίδα. Κὰ ξάφνου μείναμε ἐκεῖ σὰν ἀγάλματα. Ἄκουσε μιὰ μποτίλια κρασὶ καὶ πότλυνα. Ὕστερα ἔγυσα λίγο κρασὶ στὸ ροὐχο τοῦ Σέρβου καὶ σκούπισα τὸ κλειδὶ σὲ μιὰ στεγνὴ μεριὰ τοῦ σάκκου του. Ἡ Κόρα πῆρε τὸ κλειδὶ καὶ τόβαλε κάτω ἀπὸ τὸ κάθισμα. Ἔρριξε κι' ἄλλο κρασὶ, ἔσπρωχα τὸ μπουκάλι κι' ἄφησα ἕνα κομματὶ πάνω στὸ Σέρβο. Ὕστερα ἔβαλα τ' αὐτοκίνητο μπροστά. Ἔνα γκλοῦ-γκλοῦ ἀκούστηκε νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ μπουκάλι. Τὸ κρασὶ χυν

ΜΟΥΣΙΚΗ

Η 5η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ADOLF BUSCH

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ Κ. Μ. ΔΟΥΝΙΑ

Μὲ τὴ στερεότυπη φράση «ὁ διάσημος καλλιτέχνης.... κλπ.», ποὺ παρουσιάζει συνήθως ὁ ἡμερήσιος τύπος τοὺς ξένους σολίστες, μᾶς ἀνήγγειλε καὶ τὴν ἐμφάνιση τοῦ Adolf Busch. Τὸ ἀκροατήριο γεμίζει νωρὶς τὰ «Ὀλύμπια» καὶ περιμένει ἀνυπόμονο καὶ μὲ ἀρκετὴ δόση περιεργείας τὸν ἄγνωστο μεγάλο «βιρτουόζο». Πολὺ διαφορετικὸς ἀπ' ὅτι ἴσως μερικοὶ τὸν ἐφαντάζονταν, παρουσιάζεται μαζί μὲ τὸν κ. Οἰκονομίδη, ποὺ διευθύνει αὐτὴ τὴ φορὰ τὴν ὀρχήστρα, καὶ προχωρεῖ μὲ σταθερὸ βῆμα, καλοδεμένος — σὰν ἄνδρας τ' ἀγγίζει τὰ 50 — μ' ἔκφραση δμως παιδιοῦ στὸ πρόσωπο. Κι' ἐνῶ ἀραιὰ χειροκροτήματα τὸν ὑποδέχονται, ὑποκλίνεται εὐγενικὰ κι' ἀδέξια σὰν πρωτοβγαλτος! Ἡανένα «ἄνθρ», καμιὰ «πόζα», ἕνας ἁπλὸς θνητὸς μὲ μόνο του στολίδι τὴν τιμὴ καὶ βαρειὰ εὐθύνη ποὺ τοῦ δόθηκε νὰ ἑρμηνεύσει τρία κοντσέρτα: Μπάχ, Μπετόβεν, Μπράμς. Τρία ἔργα, ἴσως τὰ ὡραιότερα ποὺ ἔχουν ποτὲ γραφεῖ γιὰ βιολὶ κι' ὀρχήστρα.

* * *

Ἡ ἀρχικὴ φόρμα τοῦ κοντσέρτου, ὅπως τὴν ἠμιλόργησε ὁ Vivaldi, τὴν διαμόρφωσε κατόπιν ὁ Tartini καὶ ἐπέκτεινε ἀργότερα ὁ Viotti, δίδει στὸν σολίστα κεντρική, ἐξαιρετικὴ σημασία. Αὐτὸς παρουσιάζεται ἀπόλυτος ἄρχοντας στὸ πρῶτο ἠχητικὸ ἐπίπεδο, ἐνῶ ἡ ὀρχήστρα, παρὰ τὴν θεματικὴ της βαρύτητα στὰ tutti, παρὰ τὴν ἀναφισβήτητη ἐμιλλα μὲ τὸν σολίστα, πραγματικὰ προετοιμάζει μόνο, πλαισιώνει ἢ συνοδεύει τὰ σόλα — πιστὸς κι' ἀφοσιωμένος ὑπηρέτης τοῦ βιολιοῦ.

Διαφορετικὴ εἶναι ἡ σχέση tutti—solo στὰ ἔργα ποὺ μᾶς παρουσίασε ὁ κ. Busch. Ἡ συμφωνικὴ ἐπεξεργασία τοῦ θεματικοῦ ὑλικοῦ ἐξαλείφει τὰ ὅρια τῶν δύο ἀντιθέτων παρατάξεων, ἡ ὀρχήστρα κερδίζει πρωτοβουλία, τὸ σόλο βιολὶ προσαρμόζεται στὸ σύνολο. Ὀρχήστρα καὶ σολίστας ἀνεβαίνουν σὲ ἕνα ἐπίπεδο καὶ ἀναπτύσσουν ἕνα κοινὸ ἠχητικὸ «μέσο» πνευματικῆς ἐκδήλωσης. Γι' αὐτὸ ὁ Busch δὲν εἶναι μόνο βιολιστής, ἀλλὰ ὁ μουσικὸς κατ' ἐξοχήν. Ὁ ἦχος του δὲν κουράζει γιατὶ μιὰ σοφὴ χρήση τοῦ vibrato τοῦ ζωντανεύει κάθε δόνηση, ἡ τεχνική του — τιμὴ καὶ ξεκαθαρισμένη ὡς τὴν τελευταία λεπτομέρεια. — δὲν φαντάζει γιατὶ τοῦ χρησιμεύει μόνο ὡς φόντο, κι' ὁ ρυθμὸς — ἀς τὸν ἀποκαλέσουμε πρῶτη ἐνδείξη τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τοῦ ἔργου — πάλλεται στὰ χέρια του μὲ λαφτότατη διαίσθηση.

"Ὁσο γιὰ τὸν τρόπο, ποὺ ὁ κ. Busch στερεώνει τὸ περίπλοκο ἀρχιτεκτονικὸ οἰκοδόμημα τῶν ἔργων ποὺ ἑρμηνεύει, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι εἶναι ἀνυπέρβλητος. Ἐχεῖ πάντα σὐνειδητὴ μπροστὰ του τὴν συθέτη-κὴ φόρμα τοῦ ἔργου καὶ προσαρμόζει σ' αὐτὴν δθρμανικὰ καὶ τὴν πιὸ μικρὴ λεπτομέρεια, προχωρεῖ στὴν διαμόρφωση τοῦ ὁλικοῦ, τόσο στὰ πολυτάραχα ἀλλέγκρο δσο καὶ στὰ πιὸ γαλήνια adagio, μὲ ἀφάνταστη ψυχικὴ ἰσορροπία, καὶ ἀναδημιουργεῖ τὸ καλλιτέχνημα μέσα σὲ μιὰ πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα, ποὺ ἐκφράζει καὶ τὶς παύσεις ἀκόμη μὲ ἰδιαίτερο δυναμισμό.

Ἡ ὀρχήστρα παρὰ τὶς γνωστὲς τεχνικὲς ἀτέλειες ποὺ τὴν χαρακτηρίζουν, ἰδιως στὰ κλασσικὰ ἔργα (Μπετόβεν) δημιούργησε κάτω ἀπὸ τὴν εὐσυνείδητη διεύθυνση τοῦ κ. Οἰκονομίδη τὸ καλύτερο δυνατὸ πλαίσιο. "Ἀν δὲν κατόρθωσε νὰ φθάσει τὸ ἐπίπεδο τοῦ μεγάλου μας ξένου, ἄς μὴ τὴν κρίνουμε αὐστηρά. Ἡ ἀπαιτήσεις μας πρέπει νὰ συμβιβάζουν μὲ τὸν βαθμὸ τῆς ἐξελιξέως τῆς.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Ο ΥΠΟΒΟΛΕΑΣ ΣΤΟ ΚΑΒΟΥΚΙ ΤΟΥ — Η «ΨΥΧΗ» ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

ΟΙ ΜΑΣΚΕΣ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

Ο ΥΠΟΒΟΛΕΑΣ

ΤΟΥ ΚΛΩΝΤ ΜΠΕΡΤΟΝ

(Τὸ θέατρο, στὴν αἰωνόβια δράση του, καὶ πίσω ἀπὸ τὴν ἀπειρία τῶν ἔργων ποὺ ἔκανε νὰ παρουσιάσει μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ἀνθρωπότητας, δημιούργησε σιγὰ-σιγὰ ἕνα εἶδος θεάσου ἀτομικοῦ του, σταθεροῦ, ἕνα μικρὸ πλάσμα ἀτόμων. Στὴν ἀργὴ καὶ θεάτρου, οἱ τύποι τοῦτοι τῶν ἠθοποιῶν ἔχουν ὀνόματα χαρακτηριστικά, ἰδιαίτερα ἢ κορασεφόρτας, ὁ ξὲν πρεμιέ, ἢ σουμπρέτα, ὁ πάτερ νόμπιλε, ὁ δραματικὸς ἐρασιτής, ὁ μέτιος... Εἶναι ἕνα εἶδος ὁλοκληρωμένα. εἰδικότατες δημιουργημένες βαθμιαία ἀπὸ ἀθροιζόμενα συγγενικὰ χαρακτηριστικά, καὶ συγκροτοῦν στὸ βάθος ὁ κάθενας ἀπὸ μιὰ ψυχολογικὴ μορφή, λίγο-πολὺ ἀναλογη μὲ τοὺς χαρακτῆρες τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων. Τοὺς τύπους αὐτοὺς, τὶς μιάσκες τῆς κωμῳδίας, ὁ Γάλλος θεατρικὸς κριτικὸς Κλῶντ Μπερτὼν συνεκέντρωσε σὲ μιὰ σειρὰ μονογραφίες γνωστὲς χάρη κ' γυτεχνική, ποὺ θὰ δημοσιευσουνε τὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ φύλλο τοῦτο. Ὁ Γάλλος κριτικὸς ὄχι μόνο δὲν ξεχνάει μὰ καὶ δίνει μὲ συγκίνηση τὴν πρώτη κατὰ σειρὰ θέση στὸ σκοπευνέτρο συντελεστή, τοῦ θεάματος, τὸν παραγνωρισμένο κ' ἀνώνυμο ὑποβολέα).

Μιὰ φωνὴ μέσ' ἀπὸ μιὰ τρύπα, ἕνα μουρμουρητὸ ποὺ βγαίνει ἀπὸ ἕνα κουτί, στεναγμὸς ποὺ ξεφεύγει σὲ μιὰ γωνιά. "Ἀνθρωπος εἶναι ; ζῶο ; μηχανή ; Εἶναι ὁ ὑποβολέας. Κάτω, δίπλα στὴ σκηνή, στὸ περιθώριο τοῦ γεμάτου λάμψη θιάσου, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀόρατος κωμῳδὸς ποὺ, μέσα στὴ δραστήρια ταπεινοφροσύνη του, παίζει ὅλους τοὺς ρόλους τοῦ ἔργου καὶ ποὺ τὸνομά του ὡστόσο δὲ θὰ παρουσιαστεῖ στὴ σελίδα τοῦ θεάτρου ποτέ. Ὁ ράφτης, ὁ παπουτσῆς, ὁ ἀνθοπώλης, θὰ γιουρόρουνε στὸ πρόγραμμα καὶ κομμιὰ φορὰ μάλιστα μπορεῖ κ' οἱ ἐφημερίδες νὰ τοὺς ἀναφέρουν ἐπαινετικά. Αὐτός, ὁ ὑποβολέας, μένει γιὰ πάντα ἀνώνυμος.

Σκεφθῆτε πῶς, στὴ ζωὴ τοῦ θεάτρου, εἶναι ἀπαραίτητος.

Οἱ ἄνθρωποι, ὅποια κι' ἂν εἶναι ἡ τύχη τους, τὸ ἐπάγγελμά τους, ἡ σταδιοδρομία τους, δὲ δέχουνται ποτὲ ν' ἀποτέσουνε φόρο τιμῆς στὸ ἀπαραίτητο. Ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ὁμολογεῖ τὸν ὀρθοπεδικό του ἐπίδεσαιο, τὸ ψευτικό του δόντι, τὴν περρούκα τοῦ, ὅ,τι δηλαδὴ συγκοατεῖ, τονώνει, ζεγελάει ; "Α, ναί, βέβαια. Οἱ κυνικοί, θὰ μοῦ πῆτε, κ' οἱ τρελλοί. Ἀλλὰ ἡ ἀνθρωπότητα, βλέπετε, ἔχει περισσότερους γνωστικοὺς ἀπ' ὅσους θὰ φανταζόταν κανένας.

Μιὰ θεατρικὴ μονογραφία' ὀφείλει ν' ἀρχίσει ἀπὸ τὴ μελέτη αὐτοῦ τοῦ ἀπόκρυφου κ' ὑπόγειου πλάσματος, ποὺ ἀντιπροσωπεύει γιὰ τοὺς ἠθοποιοὺς αὐτὴ τὴ βάση τῆς τέχνης τοὺς: τὴ μνήμη τοῦ κειμένου.

Ὁ ὑποβολέας εἶναι ἕνας παλιὸς ἠθοποιός. Προτοῦ κατέβει κάτω ἀπὸ τὸ σανίδι, προτοῦ δεῖ τὸν ἑαυτό του νὰ μεταμορφώνεται σ' ἕνα φάντασμα ἀσάλευτο ποὺ κρύβεται πίσω ἀπὸ ἕνα μπερνιτέ, ὁ ὑποβολέας ἀνειρεύτηκε νὰ φιγουράρει μπροστὰ στὴ ῥάμπα. "Ὁμως, μιὰ μέρα, ἔπεσε : μιὰ καταστροφή, αἰώνια ἀνιχτή, τὸν κατάπιε. Εἶναι τώρα μιὰ σκιὰ ἐγκαστρίμυθη ποὺ μουρμουρίζει, καὶ στὸ ἑξῆς θὰ μένει κρυμμένος στὴ σκιά, γιατί ἡπιστα δὲ θὰ μπορέσει νὰ τὸν ξαναφέρει στὴν ἐξωραστικὴ λάμψη, τὴν ἀποθέωση τοῦ προσκηνίου. Μέσα ἀπὸ τοῦτο τὸν προκαταβολικὸ θάνατο, νὰ τὸ συνήθισε ὅραγε ν' ἀκούει, δίχως παραχή τὶς ἐπευφημίες ποὺ περνοῦν πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, σὰ μπόρες ; Τὸ πῆρε ἄραγε ἀπόφαση νὰ βλέπει ἀπὸ χαμηλὰ τοὺς ἠθοποιοὺς, νὰ θωρεῖ τὴν πατοῦσα τους τόσο κοντὰ στὸ πρόσωπό του ; Τὸ ἀποφάσισε τέλος, ὁριστικὰ, νὰ μὴν ξαναπάρει μέρος στὸ θαυμάσιο ἐκεῖνο στεφάνι τῆς φαντασιακῆς ζωῆς ποὺ ξανοίγεται μπροστὰ στὰ μάτια του ; Κομμιὰ φορά, ναι..... "Ὀχι, πάντα... "Ὀχι, πάντα...

Ὁ ὑποβολέας κλείνει μέσα του ὁλάκερη τηθλίψη τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ θεατρίνου. Οἱ ἠθοποιοὶ τὸν φοβοῦνται καὶ τὸν ἀποστρέφονται, γιατὶ τὸν ἔχουν ἀδιάκοπα ἀνάγκη καὶ γιατὶ τοὺς φανερώνει στὸ πρόσωπό του καὶ τὴ μοῖρα τοῦ, τὴ σκληρὴ καὶ θλιβερὴ εἰκόνα τοῦ ποὺ θὰ καταλήξουν, τὸ μέλλον τους, τὴν κατάντια τῆς καρριέρας τους, τὴν ἐξαφάνιση ἀπὸ τὸ πρόγραμμα, τὸν ἀφανισμὸ τῶν χαρισμάτων τους, τὸ τρομερὸ τους αὔριο, τὸ πέσιμο μέσα στὴν τρύπα.

Τί εἶναι ἕνας γέρο θεατρίνος ποὺ διδάσκει στοὺς νέους τοὺς ρόλους τους ; "Ἕνας ὑποβολέας, καὶ σουρλίζει σ' ἄλλους τὰ λόγια ποὺ θὰ τοὺς φέρουν τὰ χειροκροτήματα, ἀφοῦ ἐξαντλήσει τὶς ἐπιτυχίες ποὺ αὐτὸς δὲ θὰ ξανασβκιάσει.

Ὁ ὑποβολέας δὲν ἀνεβαίνει στὴ σκηνὴ παρὰ μονάχα στὶς δοκιμές, τὴν ὥρα τοῦ σκαταδιοῦ καὶ τῆς ἐρημιᾶς, τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς, ὅταν τὸ ἔργο, πρωτοῦ κινηθεῖ ὁλοζώντανο μπροστὰ στὴ θεατή, παρασκευάζεται ἀργὰ καὶ δυσκίνητο μπροστὰ στὴ σκιὰ τῶν παρασκηνίων καὶ τὸ ἠχερὸ κενὸ τῆς αἴθουσας. Ὁ ὑποβολέας, ὁπωμονετικὸς χειρώνακτας τῆς δραματουργίας, παρακολουθεῖ πάνω στὰ χειρόγραφα τὶς ὡραῖες φράσεις τῆς κωμῳδίας.

Βλέπει νὰ ζωντανεύουνε. σιγὰ-σιγὰ μπροστὰ του οἱ παραφορὲς τῶν ἐρωτευμένων, οἱ θυμοὶ τοῦ ζηλιάρη, τ' ἀστεῖα τοῦ κωμικοῦ, οἱ μονόλογοι, οἱ σκηνὲς οἱ ἡρωϊκὲς κ' οἱ τρυφερές. Γνωρίζει τότε τὴν ἀνάπαυση ἐκείνην ὅμη τοῦ δράματος ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ μπερδωμένες κλωστές, δεμένες σὲ κουβάρια καὶ σὲ κόμπους. Ξέρει ποὺ ὑπάρχει μπαλωμένο, ποὺ ἡ δράση ἀδυνατίζει, ποὺ ἀνακατεύωνται οἱ κλωστές. Σημειώνει, μὲ σημάδια μυστηριώδη πάνω στὸ χειρόγραφο τοῦ, τὰ μέρη ἐκεῖ, νὰ δπου τὸ μνημονικό τοῦ ἀφαρ ἢ τοῦ βήτα ἠθοποιοῦ ἀδυνατίζει, χάνεται καὶ κινδυνεύει νὰ κάνει μιὰ τρύπα ὅταν πίνατα ποὺ συνθέτουνε τὰ πρόσωπα τοῦ ἔργου. Ξέρει ἀκόμα τ' ἀδύνατα σημεῖα τοῦ ἔργου, τὶς ὑπερβολικὰ τονισμένες ἀποχωρήσεις τὸ χαλαρὸ φοβὶ, τὶς κακοδεμένες σκηνές. Ὀφεῖλει νὰ βοηθήσει μηχανικὰ στὸ δέσιμο τοῦ συνόλου.

Λοιπὸν δὲ μπορεῖ νὰ ξεγελιέται οὔτε στὸ ζήτημα τῶν ἠθοποιῶν ὀβτε τοῦ ἔργου, καὶ τὸν ἔχουνε κατὴ γορηματικὰ διατάξει νὰ τοὺς "πο" στηρίζει.

Ἀληθινὰ, ξέρει πολλὰ, περισσότερα ἀπ' ὅ,τι πρέπει... Πῶς εἶναι δυνατὸ ποτὲ νὰ τὸν ἀγαπήσουν, αὐτὸν, τὸν ταπεινὸ βοηθὸ, ποὺ εἶναι τόσο τέλεια πληροφορημένος γι' ἀνθρώπους καὶ γιὰ πράγματα;

Ὁ πιὸ μέτριος ἀπὸ τοὺς κομπάρσους, ἐκεῖνος ποὺ ἀκούει τοὺς ρόλους τους ; "Ἕνας ὑποβολέας, καὶ σουρλίζει σ' ἄλλους τὰ λόγια ποὺ θὰ τοὺς φέρουν τὰ χειροκροτήματα, ἀφοῦ ἐξαντλήσει τὶς ἐπιτυχίες ποὺ αὐτὸς δὲ θὰ ξανασβκιάσει.

Ὁ ὑποβολέας δὲν ἀνεβαίνει στὴ σκηνὴ παρὰ μονάχα στὶς δοκιμές, τὴν ὥρα τοῦ σκαταδιοῦ καὶ τῆς ἐρημιᾶς, τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς, ὅταν τὸ ἔργο, πρωτοῦ κινηθεῖ ὁλοζώντανο μπροστὰ στὴ θεατή, παρασκευάζεται ἀργὰ καὶ δυσκίνητο μπροστὰ στὴ σκιὰ τῶν παρασκηνίων καὶ τὸ ἠχερὸ κενὸ τῆς αἴθουσας. Ὁ ὑποβολέας, ὁπωμονετικὸς χειρώνακτας τῆς δραματουργίας, παρακολουθεῖ πάνω στὰ χειρόγραφα τὶς ὡραῖες φράσεις τῆς κωμῳδίας.

Βλέπει νὰ ζωντανεύουνε. σιγὰ-σιγὰ μπροστὰ του οἱ παραφορὲς τῶν ἐρωτευμένων, οἱ θυμοὶ τοῦ ζηλιάρη, τ' ἀστεῖα τοῦ κωμικοῦ, οἱ μονόλογοι,

ΣΤΟ ΥΠΟΒΟΛΕΙΟ ΤΗΝ ΩΡΑ ΤΗΣ ΔΟΚΙΜΗΣ

γοι, οἱ σκηνὲς οἱ ἡρωϊκὲς κ' οἱ τρυφερές. Γνωρίζει τότε τὴν ἀνάπαυση ἐκείνην ὅμη τοῦ δράματος ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ μπερδωμένες κλωστές, δεμένες σὲ κουβάρια καὶ σὲ κόμπους. Ξέρει ποὺ ὑπάρχει μπαλωμένο, ποὺ ἡ δράση ἀδυνατίζει, ποὺ ἀνακατεύωνται οἱ κλωστές. Σημειώνει, μὲ σημάδια μυστηριώδη πάνω στὸ χειρόγραφο τοῦ, τὰ μέρη ἐκεῖ, νὰ δπου τὸ μνημονικό τοῦ ἀφαρ ἢ τοῦ βήτα ἠθοποιοῦ ἀδυνατίζει, χάνεται καὶ κινδυνεύει νὰ κάνει μιὰ τρύπα ὅταν πίνατα ποὺ συνθέτουνε τὰ πρόσωπα τοῦ ἔργου. Ξέρει ἀκόμα τ' ἀδύνατα σημεῖα τοῦ ἔργου, τὶς ὑπερβολικὰ τονισμένες ἀποχωρήσεις τὸ χαλαρὸ φοβὶ, τὶς κακοδεμένες σκηνές. Ὀφεῖλει νὰ βοηθήσει μηχανικὰ στὸ δέσιμο τοῦ συνόλου.

Ὁ ὑποβολέας κλείνει μέσα του ὁλάκερη τηθλίψη τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ θεατρίνου. Οἱ ἠθοποιοὶ τὸν φοβοῦνται καὶ τὸν ἀποστρέφονται, γιατὶ τὸν ἔχουν ἀδιάκοπα ἀνάγκη καὶ γιατὶ τοὺς φανερώνει στὸ πρόσωπό του καὶ τὴ μοῖρα τοῦ, τὴ σκληρὴ καὶ θλιβερὴ εἰκόνα τοῦ ποὺ θὰ καταλήξουν, τὸ μέλλον τους, τὴν κατάντια τῆς καρριέρας τους, τὴν ἐξαφάνιση ἀπὸ τὸ πρόγραμμα, τὸν ἀφανισμὸ τῶν χαρισμάτων τους, τὸ τρομερὸ τους αὔριο, τὸ πέσιμο μέσα στὴν τρύπα.

Τί εἶναι ἕνας γέρο θεατρίνος ποὺ διδάσκει στοὺς νέους τοὺς ρόλους τους ; "Ἕνας ὑποβολέας, καὶ σουρλίζει σ' ἄλλους τὰ λόγια ποὺ θὰ τοὺς φέρουν τὰ χειροκροτήματα, ἀφοῦ ἐξαντλήσει τὶς ἐπιτυχίες ποὺ αὐτὸς δὲ θὰ ξανασβκιάσει.

Ὁ ὑποβολέας δὲν ἀνεβαίνει στὴ σκηνὴ παρὰ μονάχα στὶς δοκιμές, τὴν ὥρα τοῦ σκαταδιοῦ καὶ τῆς ἐρημιᾶς, τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς, ὅταν τὸ ἔργο, πρωτοῦ κινηθεῖ ὁλοζώντανο μπροστὰ στὴ θεατή, παρασκευάζεται ἀργὰ καὶ δυσκίνητο μπροστὰ στὴ σκιὰ τῶν παρασκηνίων καὶ τὸ ἠχερὸ κενὸ τῆς αἴθουσας. Ὁ ὑποβολέας, ὁπωμονετικὸς χειρώνακτας τῆς δραματουργίας, παρακολουθεῖ πάνω στὰ χειρόγραφα τὶς ὡραῖες φράσεις τῆς κωμῳδίας.

Βλέπει νὰ ζωντανεύουνε. σιγὰ-σιγὰ μπροστὰ του οἱ παραφορὲς τῶν ἐρωτευμένων, οἱ θυμοὶ τοῦ ζηλιάρη, τ' ἀστεῖα τοῦ κωμικοῦ, οἱ μονόλογοι,

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΘΕΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΑ

ΠΑΡΙΣΙ, Γενάρης 1936. — Ὁ Μάρσελ Πανιὸλ δόεδει ἀντίκρυ μᾶς, σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ προϊόντα τῆς σημερινῆς μας ζωῆς. Τὰ προϊόντα τῆς γρηγοράδας. Ἡ ἀνοδός του, ἀμα τὴ συγκρίνουμε ἔστω καὶ μὲ τὶς πιὸ καταπληκτικὲς σταδιοδρομὲς τῶν δραματογράφων τῆς περασμένης γενεᾶς, μᾶς δείχνει πὼς ἀνέπτυξε μιὰ ταχύτητα ἄγνωστη ἀκόμη στὴ μηχανικὴ ἐπιστήμη. Τὸ ἀεροπλάνο, ἐμπρὸς στὰ δρασκελίσματα πδκανὸ ὁ Πανιὸλ, προσλαμβάνει τὴν ἀνατολίτικη νωχέλεια τῆς βαδάφας.

Σ' ἕνα χειμῶνα, σὲ μιὰ καὶ μόνη θεατρικὴ περίοδο, κατόχτησε τὸ Παρίσι. Τὴν Εὐρώπη. Κάθε τετραγωνικὸ χιλιόμετρο τῶν πέντε Ἠπείρων, ὅπου ὑπάρχει ἕνα θέατρο. Κι' ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπήρχανε θέατρα, ἱδρύθηκαν ἀμέσως (ἀμέσως καὶ ἐκ τοῦ μηδενὸς.... ὅπως τὸ ξαίρουμε ὰ ἐμεῖς οἱ πονηροὶ θεατρόφιλοι τῆς Ἀθήνας), γιὰ νὰ παίξουνε Πανιὸλ. Καὶ τὸ καταπληκτικὸ εἶναι ὅτι αὐτὸς ὁ θρίαμβός του δὲν εἶχε καθόλου τὴ διαβατικὴ ἐκείνη ὄψη τῆς μόδας καὶ τοῦ συνομισμοῦ. Ὁ λιγομίλητος (εἶταν ἀκόμη τότε λιγομίλητος) καθηγητὴς τοῦ γυμνασίου γινώτανε μιὰ κι' ὀξω ἀφέντης τοῦ μπουλεβάρτου, ἔστηνε τὸ θρόνο του καὶ τόνε σιγουράριζε. Τὰ ἔργα ποὺ ἀκολούθησαν, περίσσεψαν τὴν ἐπιτυχία. Διηγοῦνται πὼς σὲ κάποια παρεκεῖνη πρεμέρα ὁ Ἀριστὰν Μπερναρ, σοβαρότατος, ρωτοῦσε νὰ μάθει «σὲ πόσες γλῶσσες τοῦ...." Ἀρη, μεταφράστηκε τὸ Μάριορς, κι' ἂν ὁ Πανιὸλ εἰσέπραττε κι' ἀπ' ἐκεῖ τὰ ποσοστά τους.

"Οπως ὁ "Ὁμηρος ἀπὸ κάποια γυναικοδουλειὰ τῆς Σπάρτης (καὶ σημειῶστε πὼς ἡ Σπάρτη ἀκόμη τὰ τες δὲν ἔβγαζε Ἀμερικάνους), ἀπὸ κάτι ψευτοτάξιδα μέχρι ἀπέναντι, καὶ κάτι ναυτοπάτες, καὶ κάτι πείσματα, καὶ κάποια παρεξήγηση, ἔφτιασε τὰ δυὸ ἀθάνατα βιβλία τῆς ἀνθρωπότητας, τὰ πρῶτα ὁλικὰ τῆς συγκίνησης καὶ τῆς περιπέτειας, τὸ ἴδιο κι' ὁ Πανιὸλ (ποὺ βέβαια δὲν εἶναι "Ὁμηρος, μὰ ἔχει ὡστόσο μιὰ παρόμοια διάθεση γιὰ τὶς αἰώνιες ἁπλὲς μορφὲς ποὺ συγκινοῦν τοὺς αἰώνια ἁπλοὺς ἀνθρώπους....), ἔφτιαξε ἀπὸ τὰ οἰκογενειακὰ τοῦ Μάριου, τῆς Φανῆς, τοῦ Παγνὸλ καὶ τοῦ Σεζάρ, ἀπὸ κάποιο τραγοῦδι τοῦ Παλιοῦ Λιμανιοῦ τῆς Μαρσιλίας, ἀπὸ τὸ μικρὸ τετράγωνο μιᾶς ταβερνοῦλας τῆς, ἀπὸ τοὺς πολὺ ταπεινοὺς δρόμους τῆς, μιὰ περλόρια λευκόφορο ὅπου κυκλοφοροῦν τάφρα ἐκατομμύρια ἀνθρώποι τοῦ θεάτρου. Μιὰ Κανεμπιέρα ποὺ ἀρχίζει στὴν καρδιὰ τοῦ Παρισιοῦ καὶ πηγαίνει ὰς τὴ Σαγγάη καὶ τὸ Τόκιο. "Ἕνα κοπάντηρε νὰ γδοκε τὸ νόημὰ της, νὰ χάσει τὴ νοστιμάδα τῆς ὑπερβολῆς, κ' ἐκεῖνη ἡ κουβέντα τοῦ λατκοῦ μαρσεγιέζου. : «Ἀν τὸ Παρίσι εἶχε τὴν Κανεμπιέρα, ἔσως νὰ μποροῦσε κ' αὐτὸ νὰ γίνει κάποτες μιὰ μικρὴ Μαρσίλια».

Θὰ θυμᾶστε πὼς μέσα στὴ βοκολική της ἐρημιὰ ἡ Ἀδρηλιανὴ Παρθένα ἄκουσε θεῖες φωνὲς καὶ τῆς ἀποκαλύφτηκε ἕνας ἄλλος κόσμος κ' ἡ μεγάλη της ἀποστολή. Μὲ ἀνάλογες τὸ λοιπὸν ἐξ ὀβρανοῦ τοὺ Πανιὸλ) ἔνοσε ξαφνικὰ τὸν ἀλθινό του δρόμο. Ὁ ἀμίκορος μεσογειακὸς παραμυθᾶς βαρέθηκε τὶς ἐπιτυχίες τῆς ῥάμπας καὶ τοῦ ταμείου. Ἀνακάλυψε τὸν κινηματογράφο ! Νεώτερος ἀπὸ τὸ δικό μας, ἀπὸ τὸν ἀκαθημαιὸκό μας, ἀπὸ τὸν ἐθνικώτατο μας τὸν κ. Ξενόπουλο, ποὺ αὐτὸς παραμένει πιστὸς στὸ θέατρο, ὁ Πανιὸλ ἄλλαξε κατεύθυνση καὶ βρῆκε πὼς ὁ πραγματικὸς τοῦ δρόμος, ὁ μόνος δέιος, εἶναι ὁ κινηματογράφος. Κατασκόπευε γενναῖα τὴν ὀπόθεση. Κ' ἔλεος οἱ εἰσπράξεις τῶν «Τοπάζ», «Μάριους», «Φανῆς» καὶ τῶν συγγενῶν, ἀρχίσανε νὰ ξοδεύουνται γιὰ νὰ ἀφματοθοῦνε τὰ πιὸ τέλεια στούντιο, τὰ μηχανήματα φωνοκίνφίας τελευταίου μοντέλλου, νὰ ἐξασφαλίστεῖ ἡ συνεργασία τῶν διαπρεπέστερων ἠθοποιῶν, γιὰ ἀνακαλύρτουν ἠθοποιοὶ καινούργιοι, νὰ συντηρηθοῦνε, νὰ ἑτοιμαστοῦνε ἐπιμῆνες, νὰ κάνουν κέφι, νὰ βροῦν τὴν «πρεπούμενη ὥρα τους, νὰ ζήσουν τοὺς ἥρωες τους, καὶ τώρες νὰ βάλουν μπρὸς τὴ δουλειά, ἡ ὁποία τὸ ἔργο τοῦ Πανιὸλ, ὁπὼς τὴν ὁμάδες ἀ Ἴδιος ὁ Πανιὸλ, ποὺ θὰ ἀντικατασταθεῖ τὸ θέατρο, ποὺ θὰ τοῦ ῥάριζε. Τὰ ἔργα ποὺ ἀκολούθησαν, περίσσεψαν τὴν ἐπιτυχία. Διηγοῦνται πὼς σὲ κάποια παρεκεῖνη πρεμέρα ὁ Ἀριστὰν Μπερναρ, σοβαρότατος, ρωτοῦσε νὰ μάθει «σὲ πόσες γλῶσσες τοῦ....

"Ἀρη, μεταφράστηκε τὸ Μάριορς, κι' ἂν ὁ Πανιὸλ εἰσέπραττε κι' ἀπ' ἐκεῖ τὰ ποσοστά τους.

"Οπως ὁ "Ὁμηρος ἀπὸ κάποια γυναικοδουλειὰ τῆς Σπάρτης (καὶ σημειῶστε πὼς ἡ Σπάρτη ἀκόμη τὰ τες δὲν ἔβγαζε Ἀμερικάνους), ἀπὸ κάτι ψευτοτάξιδα μέχρι ἀπέναντι, καὶ κάτι ναυτοπάτες, καὶ κάτι πείσματα, καὶ κάποια παρεξήγηση, ἔφτιασε τὰ δυὸ ἀθάνατα βιβλία τῆς ἀνθρωπότητας, τὰ πρῶτα ὁλικὰ τῆς συγκίνησης καὶ τῆς περιπέτειας, τὸ ἴδιο κι' ὁ Πανιὸλ (ποὺ βέβαια δὲν εἶναι "Ὁμηρος, μὰ ἔχει ὡστόσο μιὰ παρόμοια διάθεση γιὰ τὶς αἰώνιες ἁπλὲς μορφὲς ποὺ συγκινοῦν τοὺς αἰώνια ἁπλοὺς ἀνθρώπους....), ἔφτιαξε ἀπὸ τὰ οἰκογε-

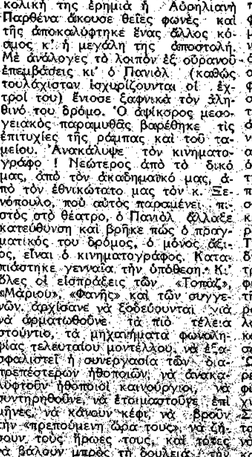

Ο ΔΡΑΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΜΑΡΣΕΛ ΠΑΝΙΟΛ

νειακὰ τοῦ Μάριου, τῆς Φανῆς, τοῦ Παγνὸλ καὶ τοῦ Σεζάρ, ἀπὸ κάποιο τραγοῦδι τοῦ Παλιοῦ Λιμανιοῦ τῆς Μαρσιλίας, ἀπὸ τὸ μικρὸ τετράγωνο μιᾶς ταβερνοῦλας τῆς, ἀπὸ τοὺς πολὺ ταπεινοὺς δρόμους τῆς, μιὰ περλόρια λευκόφορο ὅπου κυκλοφοροῦν τάφρα ἐκατομμύρια ἀνθρώποι τοῦ θεάτρου. Μιὰ Κανεμπιέρα ποὺ ἀρχίζει στὴν καρδιὰ τοῦ Παρισιοῦ καὶ πηγαίνει ὰς τὴ Σαγγάη καὶ τὸ Τόκιο. "Ἕνα κοπάντηρε νὰ γδοκε τὸ νόημὰ της, νὰ χάσει τὴ νοστιμάδα τῆς ὑπερβολῆς, κ' ἐκεῖνη ἡ κουβέντα τοῦ λατκοῦ μαρσεγιέζου. : «Ἀν τὸ Παρίσι εἶχε τὴν Κανεμπιέρα, ἔσως νὰ μποροῦσε κ' αὐτὸ νὰ γίνει κάποτες μιὰ μικρὴ Μαρσίλια».

Θὰ θυμᾶστε πὼς μέσα στὴ βοκολική της ἐρημιὰ ἡ Ἀδρηλιανὴ Παρθένα ἄκουσε θεῖες φωνὲς καὶ τῆς ἀποκαλύφτηκε ἕνας ἄλλος κόσμος κ' ἡ μεγάλη της ἀποστολή. Μὲ ἀνάλογες τὸ λοιπὸν ἐξ ὀβρανοῦ τοὺ Πανιὸλ) ἔνοσε ξαφνικὰ τὸν ἀλθινό του δρόμο. Ὁ ἀμίκορος μεσογειακὸς παραμ

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΑΞΕΛ ΜΟΥΝΤ

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΚΟΤΕΙΝΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΟΥ ΚΑΠΡΙ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΓΑΛΛΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ

Το ότι γίνηκα δεχτός από τον "Αξελ Μούντ, αυτό οφείλεται στην ικανότητά μου.

Ο συγγραφέας του βιβλίου του «Σαν Μικαέλ» ιλικιωμένος σιό μεσαιωνικό φρούριο με τις δαρειές σιδερένες πόρτες που τρίζουν σ' ίγγιγμα, με τον σκοτεινό πύργο, απομονωμένος απ' όλον τον κόσμο, αρνήσηκε ιαχυιά νά με δεχτεί. Ο "Αξελ Μούντ είναι ογδόντα χρόνων.

—Γιατί νά φύειρο σιά τά μάτια μου; τώρα είναι άργά γιά μένα, κι' ά-πειτα ανιαιάψηκα πόι οί άνθρωποι εί-ναι άσκημοι.

"Εσυι, θυιμούιες απάντηιαν άιό τό τηλέφωνο στο Δήμαχρο του Κάπρι, πούχε αναλάβει νά επιτύχει, γιά λο-γάριαια. Χίλια, δυό χιλιάδες χρόνια, τρείς χιλιάδες, ποιος ξέρει πόσα; Πι-νάκες, άντικείμενα από γιαιιάιοτερό μέ-ταλο, κουτιά σιά παιρέτα και κοιιψη-ματα άλων των ειδών. Βάζα, άγαλμα-τάκια, παλιά ξιπιαία... παντού λοιπόν δια.

Στη μεγάλη κρεββατοκάμαρα, πού φαίνονται σά σκοτεινοί, μελαγχολι-κοί όγκοι κάτω άιό τό μαύρο πέπλο τ' ουρανού. Νομίζει κανένας, πώς βρί-σκεται στό κοιμητήρι. Μά ό πυργο-δεσπότης φαίνεται εύχαριστιιμένος άπ' αυτή την ατμόσφαιρα.

Μού δείχνει τούς τάφους τών σκυ-λιών του. Όλοι ξέ-χουν μιά άσπρη πλάκα.

Οί καταράχτες τού ρανού έχουν ανοί-χει και δρέχει αλλιώτικα. Ο λέος σφυ-ρίζει. Τά σκυλιά πλάι μας ουρλιάζουν.

Τό «Μόνιτ Σολάχο» άν και πολύ κο-νά μας είναι κρυιμένο μέσα στην αιί-χιη. Μιλούιε γιά τα ποιιιιά που βρί-σκουν τώρα ένα άσιιλο κοντά του.

— Ναί λέει, δέν έκανα πολλά καλά στη ζωή μου, μιά φορά δμως κάτι έ-κανα γι' αυτά τα μικρά πλάσματα. Την εποχή πού μεταναστεύουν τά ποιιιιά κά-πιε πρός τη Δύση, όσα ερχότανειαν τα ξαποσάιιουν λιγάκι σ' αυτόν τον τόπο, άιιό τήνγιοιρεχή πούχαιη εύχιαιαν ζίλια τό θάιιατο. Τώρα είναι ήσυχα, Κανένας δέν τά πιάνει μ' ξόδεργες κα-σύτε μιά τουφεκιά δέν ακούγεται. Άπό την κούρεση δέν μπορούν νά τραγου-δήσουν, μά μονάχα με την ιδέα πώς εδώ μέσα βρίσκουν κάποια ανάπαυση, ξεκουράζεται κ' ή διοή μου ψυχή.

Μέ φέρνει μπροστά σ' μιάν άλλη σι-δεφόραχτη πόρτα κάιιά ηλειδωμένη.

"Εδώ μέσα είμαι αίφαιιαιιένος, ποι λέει ξαφνικά με σκαβωιό ύφος. Έχτισα τόσο τον τοίχο γιά νά μη πο-λιδω τα αδιάφορα μάτια. Κανένας δέν μπορεί νά ρίξει μιά ματιά. Δέν δέχο-μαι κανένα, δε θέλω νά γνωρίσω κανένα κ' αυτό είναι ή χειρότερη προσβολή πού μπορείς νά κάνεις στούς ανθρώπους. Όλα μπορούν νά στά συγχωρέσουν. Αλλά κα' τα τούς αγνο-εί, αυτό δέν τό χεχνούν ποτέ.

Κι' ύστερα μ' φωνή τέλεια άλλαγ-μένη, άιιως συνηθίζει:

— Θά ξαναπιδοδώιιε ιλπίζω στη Ρώιη. Πιστεύω νά φρίσκωιιαι ένα σε καιιιιιά δεκαιιενταιιιά μέρες. Ίσως ξα-νάνθρω τον ίδιιιο μου. Εδώ πέρα δέν μπορώ νά ηλείσω μάτια. Νάσαι ζώη ήιιερα απρόιιονιιένος μέ τις θύιιησες σου, όταν ό θάιιατος είναι τόσο κοντά σου; Δέν είναι αδίκιατη, αλλά αυτή φτιά-νει, διέπει κα' προικοβοτεί τη τέχνη. Δέν είναι αδίκιατη, αλλά αυτή φτιά-νει, διέπει κα' προικοβοτεί τη τέχνη. Δέν ξέρει αυτή τα ιιαγκιιένα κα' αυτά μιά «ξαυχίας». Μά δέν μπο-ρεσε νά μοί τό εξασφαλίσει... κα' γι' αυτό δέν θά δηιιοσιευτεί ποτέ. Κι' ύ-στερα δίλες αυτές οί ιστορίες πού γί-νηκαν μέ τό φίλιο «Σαν Μιχαέλ» Ά-ρα νιόιιοια μ' ζώη μου τη δόνιαη, μά δεν ήθελαν νά μ' αφήσουν ήσυχο. Μου πρόσφεραν μυθώδη ποσά. Τότε, ένας φίλος μούπε: «Νά ή ευκαιρία νά κά-νεις κάτι γιά τούς Λάκανές σου. Μην είσαι τρελλός, πάρε τό χρήιια κι' ένα! θά μπορέσεις μέ μεγάλη ευκολία νά πραγιιατοιιοιήσεις τά ένειιά σου». Τότε τό μάς δέν θά ξιιαγνιστώ έγώ προσω-ρινά, «Λάβιατο». Τότε τούς είπα πώς ίσως δεχόιιουν άν δέν επέμιναν νά μέ κάνουν ήρωα. "Ηθελα νά μέ πα-ρουσιάσουν σάν τόν τύπο ενός τρελλού ανθιιόιιου. Δέ δέχτηκαν... κι' έτσι πάλι αρνήθηκα. Εύτυχώς μού μένει άκόιια ή ανεξαρτησία του γεδούου. Τί άλλο θάταν μιά τέτοια εκτυχία;

— Πώς περνάτε τόν καιρό σας εδώ μέσα;

— Σκέπτομαι τόν θάνατο. Πιστεύω ότι δφίσκεται πολύ κοντά μου. Θέδίνα δία μου τα πλούτη γιά νά μπορέσω νά πιστέψω στην άθανασία της ψυχής. Κι' δμως ξέρω πώς ό Θεός υπάρχει. Μα-νάχα νά θλέπει κανένας τ' αστέρια εί-ναι άρκετό γιά νά πειστεί, μά δέν μπο-ρώ νά βεδιαίνω πέρα πέρα τό μυστή-ριο. Μπορώ νά πιστέψω πώς ό Θεός από εγκαιά ότι καλό και ώραίο υπάρχει στη ζωή, μά όχι κ' ένεν άλλιο ανθρωπο σάν κα' μένα.... κι' δμως θέθελα κ' αυτό νά το πιστέψω. Θά τδίνιιε δλα γιά νάδρω την ήρεμία.

Στό πρόσωπό του ήχει ανδιωθεί μιά δαθειά σοδιαφή δκαρεση και με κόπο αναγνωρίζει κανένας τόν σαρκαστή και ειρωνα άνθρωπο, δπως μού παρουσιά-στηρε τό πρ-ή, κι' ένόμια πρίν από μιά ώρα.

— Και τώρα, ε-πε γελώντας, πάμε νά κάνουμε μιά βόλτα στόν κήπο. Η ώρα είναι καλλίτερη.

Ο άνεμος ούμιδζει ένάμεσα από τά κυπαρίσσια, πού φαίνονται σά σκοτεινοί, μελαγχολι-κοί δγκοι κάτω άιό τό μαύρο πέπλο τ' ούρανού. Νομίζει κανένας, πώς βρί-σκεται στό κοιιητήρι. Μά ό πυργο-δεσπότης φαίνεται ευχαριστιιμένος άπ' αυτή την ατμόσφαιρα.

Μού δείχνει τούς τάφους τών σκυ-λιών του. Όλοι ξέ-χουν μιά άσπρη πλάκα.

Οί καταράχτες τού ρανού έχουν ανοί-χει και δρέχει αλλιώτικα. Ο λέος σφυ-ρίζει. Τά σκυλιά πλάι μας ουρλιάζουν.

Τό «Μόνιτ Σολάχο» άν και πολύ κο-νά μας είναι κρυιμένο μέσα στην αιί-χιη. Μιλούιε γιά τα ποιιιιά πού βρί-σκουν τώρα ένα άσιιλο κοντά του.

— Ναί λέει, δέν έκανα πολλά καλά στη ζωή μου, μιά φορά δμως κάτι έ-κανα γι' αυτά τα μικρά πλάσματα. Την εποχή πού μεταναστεύουν τά ποιιιιά κά-πιε πρός τη Δύση, δσα ερχότανειαν τα ξαποσάιιουν λιγάκι σ' αυτόν τόν τόπο, άιιό τήνγιοιρεχή πούχαιη εύχιαιαν ζίλια τό θάιιατο. Τώρα είναι ήσυχα, Κανένας δέν τά πιάνει μ' ξόδεργες κα-σύτε μιά τουφεκιά δέν ακούγεται. Άπό την κούρεση δέν μπορούν νά τραγου-δήσουν, μά μονάχα με την ιδέα πώς εδώ μέσα βρίσκουν κάποια ανάπαυση, ξεκουράζεται κ' ή διοή μου ψυχή.

Μέ φέρνει μπροστά σ' μιάν άλλη σι-δεφόραχτη πόρτα κάιιά ηλειδωμένη.

"Εδώ μέσα είμαι αίφαιιαιιένος, ποι λέει ξαφνικά με σκαβωιό ύφος. Έχτισα τόσο τον τοίχο γιά νά μη πο-λιδω τα αδιάφορα μάτια. Κανένας δέν μπορεί νά ρίξει μιά ματιά. Δέν δέχο-μαι κανένα, δε θέλω νά γνωρίσω κανένα κ' αυτό είναι ή χειρότερη προσβολή πού μπορείς νά κάνεις στούς ανθρώπους. Όλα μπορούν νά στά συγχωρέσουν. Αλλά κα' τα τούς αγνο-εί, αυτό δέν τό χεχνούν ποτέ.

Κι' ύστερα μ' φωνή τέλεια άλλαγ-μένη, άιιως συνηθίζει:

— Θά ξαναπιδοδώιιε ιλπίζω στη Ρώιη. Πιστεύω νά φρίσκωιιαι ένα σε καιιιιιά δεκαιιενταιιιά μέρες. Ίσως ξα-νάνθρω τόν ίδιιιο μου. Εδώ πέρα δέν μπορώ νά ηλείσω μάτια. Νάσαι ζώη την ήμερα απρόιιονιιένος με τις θύιιησες σου, όταν ό θάιιατος είναι τόσο κοντά σου; Δέν είναι αδίκιατη, αλλά αυτή φτιά-νει, διέπει κα' προικοβοτεί τη τέχνη. Δέν ξέρει αυτή τα ιιαγκιιένα κα' αυτά μιά «ξαυχίας». Μά δέν μπο-ρεσε νά μοί τό εξασφαλίσει... κα' γι' αυτό δέν θά δηιιοσιευτεί ποτέ. Κι' ύ-στερα δίλες αυτές οί ιστορίες πού γί-νηκαν μέ τό φίλιο «Σαν Μιχαέλ» Ά-ρα νιόιιοια μ' ζώη μου τη δόνιαη, μά δεν ήθελαν νά μ' αφήσουν ήσυχο. Μου ζήτησαν μυθώδη ποσά. Τότε, ένας φίλος μούπε: «Νά ή ευκαιρία νά κά-νεις κάτι γιά τούς Λάκανές σου. Μην είσαι τρελλός, πάρε τό χρήιια κι' ένα! θά μπορέσεις μέ μεγάλη ευκολία νά πραγιιατοιιοιήσεις τά ένειιά σου». Τότε τό μάς δέν θά ξιιαγνιστώ έγώ προσω-ρινά, «Λάβιατο». Τότε τούς είπα πώς ίσως δεχόιιουν άν δέν επέμιναν νά μέ κάνουν ήρωα. "Ηθελα νά μέ πα-ρουσιάσουν σάν τόν τύπο ενός τρελλού ανθιιόιιου. Δέ δέχτηκαν... κι' έτσι πάλι αρνήθηκα. Εύτυχώς μού μένει άκόιια ή ανεξαρτησία του γεδούου. Τί άλλο θάταν μιά τέτοια εκτυχία;

— Πώς περνάτε τόν καιρό σας εδώ μέσα;

— Σκέπτομαι τόν θάνατο. Πιστεύω ότι δφίσκεται πολύ κοντά μου. Θέδίνα δία μου τα πλούτη γιά νά μπορέσω νά πιστέψω στην άθανασία της ψυχής. Κι' δμως ξέρω πώς ό Θεός υπάρχει. Μα-νάχα νά θλέπει κανένας τ' αστέρια εί-ναι άρκετό γιά νά πειστεί, μά δέν μπο-ρώ νά βεδιαίνω πέρα πέρα τό μυστή-ριο. Μπορώ νά πιστέψω πώς ό Θεός από εγκαιά ότι καλό και ώραίο υπάρχει στη ζωή, μά όχι κ' ένεν άλλιο ανθρωπο σάν κα' μένα.... κι' δμως θέθελα κ' αυτό νά το πιστέψω. Θά τδίνιιε δλα γιά νάδρω την ήρεμία.

Στό πρόσωπό του ήχει ανδιωθεί μιά δαθειά σοδιαφή δκαρεση και με κόπο αναγνωρίζει κανένας τόν σαρκαστή και ειρωνα άνθρωπο, δπως μού παρουσιά-στηρε τό πρ-ή, κι' ένόμια πρίν από μιά ώρα.

— Και τώρα, ε-πε γελώντας, πάμε νά κάνουμε μιά βόλτα στόν κήπο. Η ώρα είναι καλλίτερη.

Ο άνεμος ούμιδζει ένάμεσα από τά κυπαρίσσια, πού φαίνονται σά σκοτεινοί, μελαγχολι-κοί δγκοι κάτω άιό τό μαύρο πέπλο τ' ούρανού. Νομίζει κανένας, πώς βρί-σκεται στό κοιιητήρι. Μά ό πυργο-δεσπότης φαίνεται ευχαριστιιμένος άπ' αυτή την ατμόσφαιρα.

Μού δείχνει τούς τάφους τών σκυ-λιών του. Όλοι ξέ-χουν μιά άσπρη πλάκα.

Οί καταράχτες τού ρανού έχουν ανοί-χει και δρέχει αλλιώτικα. Ο λέος σφυ-ρίζει. Τά σκυλιά πλάι μας ουρλιάζουν.

Τό «Μόνιτ Σολάχο» άν και πολύ κο-νά μας είναι κρυιμένο μέσα στην αιί-χιη. Μιλούιε γιά τα ποιιιιά πού βρί-σκουν τώρα ένα άσιιλο κοντά του.

— Ναί λέει, δέν έκανα πολλά καλά στη ζωή μου, μιά φορά δμως κάτι έ-κανα γι' αυτά τα μικρά πλάσματα. Την εποχή πού μεταναστεύουν τά ποιιιιά κά-πιε πρός τη Δύση, δσα ερχότανειαν τα ξαποσάιιουν λιγάκι σ' αυτόν τόν τόπο, άιιό τήνγιοιρεχή πούχαιη εύχιαιαν ζίλια τό θάιιατο. Τώρα είναι ήσυχα, Κανένας δέν τά πιάνει μ' ξόδεργες κα-σύτε μιά τουφεκιά δέν ακούγεται. Άπό την κούρεση δέν μπορούν νά τραγου-δήσουν, μά μονάχα με την ιδέα πώς εδώ μέσα βρίσκουν κάποια ανάπαυση, ξεκουράζεται κ' ή διοή μου ψυχή.

Μέ φέρνει μπροστά σ' μιάν άλλη σι-δεφόραχτη πόρτα κάιιά ηλειδωμένη.

"Εδώ μέσα είμαι αίφαιιαιιένος, ποι λέει ξαφνικά με σκαβωιό ύφος. Έχτισα τόσο τον τοίχο γιά νά μη πο-λιδω τα αδιάφορα μάτια. Κανένας δέν μπορεί νά ρίξει μιά ματιά. Δέν δέχο-μαι κανένα, δε θέλω νά γνωρίσω κανένα κ' αυτό είναι ή χειρότερη προσβολή πού μπορείς νά κάνεις στούς ανθρώπους. Όλα μπορούν νά στά συγχωρέσουν. Αλλά κα' τα τούς αγνο-εί, αυτό δέν τό χεχνούν ποτέ.

Κι' ύστερα μ' φωνή τέλεια άλλαγ-μένη, άιιως συνηθίζει:

— Θά ξαναπιδοδώιιε ιλπίζω στη Ρώιη. Πιστεύω νά φρίσκωιιαι ένα σε καιιιιιά δεκαιιενταιιιά μέρες. Ίσως ξα-νάνθρω τόν ίδιιιο μου. Εδώ πέρα δέν μπορώ νά ηλείσω μάτια. Νάσαι ζώη την ήμερα απρόιιονιιένος με τις θύιιησες σου, όταν ό θάιιατος είναι τόσο κοντά σου; Δέν είναι αδίκιατη, αλλά αυτή φτιά-νει, διέπει κα' προικοβοτεί τη τέχνη. Δέν ξέρει αυτή τα ιιαγκιιένα κα' αυτά μιά «ξαυχίας». Μά δέν μπο-ρεσε νά μοί τό εξασφαλίσει... κα' γι' αυτό δέν θά δηιιοσιευτεί ποτέ. Κι' ύ-στερα δίλες αυτές οί ιστορίες πού γί-νηκαν μέ τό φίλιο «Σαν Μιχαέλ» Ά-ρα νιόιιοια μ' ζώη μου τη δόνιαη, μά δεν ήθελαν νά μ' αφήσουν ήσυχο. Μου ζήτησαν μυθώδη ποσά. Τότε, ένας φίλος μούπε: «Νά ή ευκαιρία νά κά-νεις κάτι γιά τούς Λάκανές σου. Μην είσαι τρελλός, πάρε τό χρήιια κι' ένα! θά μπορέσεις μέ μεγάλη ευκολία νά πραγιιατοιιοιήσεις τά ένειιά σου». Τότε τό μάς δέν θά ξιιαγνιστώ έγώ προσω-ρινά, «Λάβιατο». Τότε τούς είπα πώς ίσως δεχόιιουν άν δέν επέμιναν νά μέ κάνουν ήρωα. "Ηθελα νά μέ πα-ρουσιάσουν σάν τόν τύπο ενός τρελλού ανθιιόιιου. Δέ δέχτηκαν... κι' έτσι πάλι αρνήθηκα. Εύτυχώς μού μένει άκόιια ή ανεξαρτησία του γεδούου. Τί άλλο θάταν μιά τέτοια εκτυχία;

— Πώς περνάτε τόν καιρό σας εδώ μέσα;

— Σκέπτομαι τόν θάνατο. Πιστεύω ότι δφίσκεται πολύ κοντά μου. Θέδίνα δία μου τα πλούτη γιά νά μπορέσω νά πιστέψω στην άθανασία της ψυχής. Κι' δμως ξέρω πώς ό Θεός υπάρχει. Μα-νάχα νά θλέπει κανένας τ' αστέρια εί-ναι άρκετό γιά νά πειστεί, μά δέν μπο-ρώ νά βεδιαίνω πέρα πέρα τό μυστή-ριο. Μπορώ νά πιστέψω πώς ό Θεός από εγκαιά ότι καλό και ώραίο υπάρχει στη ζωή, μά όχι κ' ένεν άλλιο ανθρωπο σάν κα' μένα.... κι' δμως θέθελα κ' αυτό νά το πιστέψω. Θά τδίνιιε δλα γιά νάδρω την ήρεμία.

Στό πρόσωπό του ήχει ανδιωθεί μιά δαθειά σοδιαφή δκαρεση και με κόπο αναγνωρίζει κανένας τόν σαρκαστή και ειρωνα άνθρωπο, δπως μού παρουσιά-στηρε τό πρ-ή, κι' ένόμια πρίν από μιά ώρα.

— Και τώρα, ε-πε γελώντας, πάμε νά κάνουμε μιά βόλτα στόν κήπο. Η ώρα είναι καλλίτερη.

Ο άνεμος ούμιδζει ένάμεσα από τά κυπαρίσσια, πού φαίνονται σά σκοτεινοί, μελαγχολι-κοί δγκοι κάτω άιό τό μαύρο πέπλο τ' ούρανού. Νομίζει κανένας, πώς βρί-σκεται στό κοιιητήρι. Μά ό πυργο-δεσπότης φαίνεται ευχαριστιιμένος άπ' αυτή την ατμόσφαιρα.

Μού δείχνει τούς τάφους τών σκυ-λιών του. Όλοι ξέ-χουν μιά άσπρη πλάκα.

Οί καταράχτες τού ρανού έχουν ανοί-χει και δρέχει αλλιώτικα. Ο λέος σφυ-ρίζει. Τά σκυλιά πλάι μας ουρλιάζουν.

Τό «Μόνιτ Σολάχο» άν και πολύ κο-νά μας είναι κρυιμένο μέσα στην αιί-χιη. Μιλούιε γιά τα ποιιιιά πού βρί-σκουν τώρα ένα άσιιλο κοντά του.

— Ναί λέει, δέν έκανα πολλά καλά στη ζωή μου, μιά φορά δμως κάτι έ-κανα γι' αυτά τα μικρά πλάσματα. Την εποχή πού μεταναστεύουν τά ποιιιιά κά-πιε πρός τη Δύση, δσα ερχότανειαν τα ξαποσάιιουν λιγάκι σ' αυτόν τόν τόπο, άιιό τήνγιοιρεχή πούχαιη εύχιαιαν ζίλια τό θάιιατο. Τώρα είναι ήσυχα, Κανένας δέν τά πιάνει μ' ξόδεργες κα-σύτε μιά τουφεκιά δέν ακούγεται. Άπό την κούρεση δέν μπορούν νά τραγου-δήσουν, μά μονάχα με την ιδέα πώς εδώ μέσα βρίσκουν κάποια ανάπαυση, ξεκουράζεται κ' ή διοή μου ψυχή.

Μέ φέρνει μπροστά σ' μιάν άλλη σι-δεφόραχτη πόρτα κάιιά ηλειδωμένη.

"Εδώ μέσα είμαι αίφαιιαιιένος, ποι λέει ξαφνικά με σκαβωιό ύφος. Έχτισα τόσο τον τοίχο γιά νά μη πο-λιδω τα αδιάφορα μάτια. Κανένας δέν μπορεί νά ρίξει μιά ματιά. Δέν δέχο-μαι κανένα, δε θέλω νά γνωρίσω κανένα κ' αυτό είναι ή χειρότερη προσβολή πού μπορείς νά κάνεις στούς ανθρώπους. Όλα μπορούν νά στά συγχωρέσουν. Αλλά κα' τα τούς αγνο-εί, αυτό δέν τό χεχνούν ποτέ.

Κι' ύστερα μ' φωνή τέλεια άλλαγ-μένη, άιιως συνηθίζει:

— Θά ξαναπιδοδώιιε ιλπίζω στη Ρώιη. Πιστεύω νά φρίσκωιιαι ένα σε καιιιιιά δεκαιιενταιιιά μέρες. Ίσως ξα-νάνθρω τόν ίδιιιο μου. Εδώ πέρα δέν μπορώ νά ηλείσω μάτια. Νάσαι ζώη την ήμερα απρόιιονιιένος με τις θύιιησες σου, όταν ό θάιιατος είναι τόσο κοντά σου; Δέν είναι αδίκιατη, αλλά αυτή φτιά-νει, διέπει κα' προικοβοτεί τη τέχνη. Δέν ξέρει αυτή τα ιιαγκιιένα κα' αυτά μιά «ξαυχίας». Μά δέν μπο-ρεσε νά μοί τό εξασφαλίσει... κα' γι' αυτό δέν θά δηιιοσιευτεί ποτέ. Κι' ύ-στερα δίλες αυτές οί ιστορίες πού γί-νηκαν μέ τό φίλιο «Σαν Μιχαέλ» Ά-ρα νιόιιοια μ' ζώη μου τη δόνιαη, μά δεν ήθελαν νά μ' αφήσουν ήσυχο. Μου

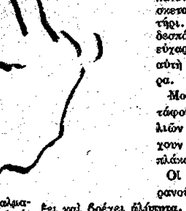

ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΘΕΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑΤΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 9)

Φανή», ή 'Αγγέλα», «ό Ζωφρουά», δφού τού φάγανε γιά τήν εκτέλεσή τους ένα μεγάλο μέρος από τό φαίσεια περισσότα του, αποδείχτη-καν δμέσος δουνωγώνστες επιχει-ρήσεις. Μάλις πού μπήκανε στήν ά-γορά, αρχίσανε κιόλας τις καταπλη-κτικότερες εισηρράξεις.

Αυτή τήν στιγμή «ό Σ ε ζ ά ρ», πού είναι τό τέλος τής μασσεγιείζι-κής του τρίλογίας, προβάλλεται σέ τέσσερις παρισινούς κινηματογρά-φους και γιά νά βρεΐς θέση πρέπει νά πάς νά νοικιάσεις μέρες πρίν. Κάθε λογής κοινό τόν χειροκροτεί. Μόνο οί κριτικοί τόν βρίζουν, τού λέν δκείνες τής πάσης άγνοιας υπουρμπουλίθρου πού ξαίρουμε, τού δίνουν συμβουλές, θυμώνουν, άλλά τό βλέπεις πώς κι' αυτοί οί ίδιοι πρίν νά καθίσουν στό γραφείο τους, ήκεί μέσα στή σκοτεινή άκόμη αί-θουσα, έμπρός στήν δόδνη, τό βλέ-πεις πώς κι' αυτοί χειροκρότησαν, δακρύσαν, γελάσανε μέ τά μπουν-μπινιόματα τού Σεζάρ, μέ τό θά-νατο τού Πανής, μέ τό τζογείδικο παράπονο τού Μάριου, πού δστεις από εξκοσι χρόνια, ξρχεται νά βρεΐ τό δίκιο του. Νά βρεΐ τό παιδί, τή γυναίκα του. "Οπως κι' άν τό πείς, αυτή είναι πάντα δική του. Μέ τή σφαγγίδα τής σάρκας και τής τρέλ-λας του. Χτίμα τής κακορριζικιάς του που, άγέρωτη, ξρωτάρας λε-βέντιν, ξαίρει νά παρεμπερίξει μέ τήν παιδιάτικη αυδάδεια της. Ξαίρει νά πειδιάζει, ή κακορριζικιά του κι' νά ξολοθρεύει τις δασκάδικες λεγεώνες τής κοινωνίας. Τούς γνω-στούς και φίλους. Και τίς επειμβά-σεις τους.

Ώστόσο ό «Σ ε ζ ά ρ», παρ' δλη τή συγκίνηση πού δναντίρρητα μάς δποβάλλει, δεν είνε κινηματογράφος. Και είναι κακό θέατρο. Θά μπορού-σε κανείς νά δώσει τόν άκόλουθο δ-ριαμό: «Κίνηματουργία ξστί... μιά τέχνη πού δέν είναι καθόλου κινη-ματογράφος και πολύ κοντά στό θέατρο». Μιά δγδόη τέχνη, τέλος πάντων. Μιά δόδνη, δπου ό Πανιόλ βλάθηκε νά παίξει μέ τά ε-λαττώματά του, νά ξομολογηθεί τίς δαιμονίες του, νά ηδονιστεί, σά ντο-στογιεβσκικός ήρωας, μέ τήν σουγ-κράτηση μανία τους. "Ολα τά κακά δπολείμματα τού Αλεξάνδρου Δου-μά υιού, τούς μετά είκοσιν έτη πα-τέρες κ' ξρωστές, και τίς φλύαρες μακρότητες πού δέ μπορούσανε νά τίς ανεχτούν οί στέρεοι νόμοι τού θεάτρου, και τούς αίσθηματισμούς, και τούς μελοδραματισμούς, μάς τά ξεφούρνιζε δλα... Σά γιά νά βγάλει τό ήχτι του. Νά ξεσκάσει επιτέλους. Και γιά τό ήράδειασμα αυτό τών ε-λαττωμάτων, βαστά μιά φωτογραφι-κή μηχανή στά χέρια του, πού ξχει τή λόξα νά πηγαινόρχεται, άνευ λό-γου, στούς δρόμους, στίς θάλασσες και στούς αγρούς. Μιά περιπετεύ-κη φωτογραφία, πάνω δξω από τό θέατρο και νόημα τού ξργου πού τόσο πρώτος ξρχισε τόν ήγώνα γιά τήν ξενογένγηση τής πνευματικής δ-παγγίας. Πολύ θόρυδο ξκανε με τή γραφήματά του ό κ. Γ. Ζώρας. Δέν ξέ-νά ο πρώτος πού ανέλαδε αυτή τήν πρωτοδουλία στό ξπίπεδο τό πνευμα-τικό. Και σήμερα δά σάς γνωρίσω τόν αλληθινό πρωτοπόρο τής δμορφης αυτής προσπάθειας, πού πρέπει ν' αρχίσει σιμαδάλπια σε τήν δλη δργάνωση τού ελληνικού δθνους. Ένας άφανής ποιη-τής τών Δελφών, ό κ. Φοίδος Δέλ-φης, δδώ και πέντε χρόνια, σκάρωσε νά νικήσει σ' ενγενικότερα ξπίπεδα τήν επαγγελία, γιά νά ξυνήσει δπ' τό λήθαργο τής ψυχικής σαδισιάς. Με τό ξιδιαίτερ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΑΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΣΑΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ Κ. Α. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟ

Στις γνώμες τών κ.κ. Οικονομίδη, Καλομοίρη, Μητροπούλου, Σφακιανάκη, Κοτσιμπόρα, Λαυράγκα, προσθέσανε σήμερα τις ρίζη, Λαυράγκα, προσθέσανε σήμερα τις σκέψεις κι' κ. Α. Εὐαγγελάτου, συμπληρώνο τὴν μουσικὴ μας πρόγραμα. Συμπληρώνο τὸν πρώτο κύκλο τῆς ἐρεύνας μου. Πιστεύοντας πὼς οἱ παραπάνω ἀξιότιμοι συνομιλητὰ μου, ἔχουν σήμερα τὴν πρώτη ἀποδοχὴ μέσα μέσα στὴν μουσικὴ μας κίνηση, σὰν ἐκπρόσωποι τῶν κύριων μουσικῶν συγκροτημάτων τοῦ τόπου μας, τοὺς ἔβαλα μπρὸστὰ μου κι... λογοδοτήσουν γι' αὐτήν. Πλοῦσιο ἐξ ὑλωτὰ καὶ γεμάτα νόημα συμπεράσματα, νομίζω πὼς μπορεῖ νὰ δγάλει γιὰ τὴ μουσικὴ μας κίνηση, ἀκέτος ποὺ παρακολούθησε μέχρι σήμερα τὰ δσα εἶπανε ὅπ' τὴ στιγμὴ αὐτὴ οἱ διακεκριμένοι συνομιλητές μου. Τὰ δίφορα ἐπίμετρα ζητήματα, πάρεν μὲ τὴν παρόδεση τῶν διαφόρων ἀπόψεων, τὴν ἐκκάθαρη μορφὴ σέστεωνα, ποὺ ἢ δικαίωση τοὺς δσο κι' ὄν εἶνε ὑπόθεση κοινῆς λογικῆς, ἐρεύγει ἀστοτοῦ ἀπὸ τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ρεπόρτερ γιὰ νὰ τὴν κρίνει. Οἱ σήμες τὸν «Π. Γρεμμόπουλον δάπανε πρόβλεψες. Ἴσως νὰ φιλοξεύσουν κάθε ἄρθρο εἰδικὸ ποὺ θὰχε ἀναφέρει τὶς γνώμες καὶ τὶς ἰδέες αὐ «θέσεις» ποὺ ἀπέτυχαν οἱ συνομιλητὲς μου. Ὅπως γράφει, σὰν ἐπιστατικὸ καθήκον ἀπὸ τὸ ἔρχομενο φύλλο παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη νὰ τοποθέσω μιὰ δεύτερη σειρὰ ἀπὸ νόμιμες εἰδικὲς ἀπόψεις στὴ μουσικὴ μας ζωή. Ὁ κύκλος τῶν συνομιλητῶν μου αὐτὴ τὴ φορὰ, θάχει τοὔτο τὸ περισσότερο ἀνδιαφέρον, ὅτι θὰ ἀποκαλέσει ἀπὸ πρόσωπα ποὺ ἐνῶ δὲν ἐφανίζονται σὰν ὑπεύθυνοι ἐκπρόσωποι μουσικῶν ἱδρυμάτων, ἀκριβῶς γι' αὐτὸ, ἔχουν ἕνα λόγο περισσότερο νὰ μιλήσουν γιὰ τὰ μουσικά μας πράγματα χωρὶς τὴν παρεμμερὴν ἐπιφύλαξη. Θὰ νὰ Ἕλληνας συνθέτες κ. κ. Παπαζήσης, Παρίδης, Βάρβογλης, Περπέσας, Σκαλκόττας, Νεζερίτης, Σκουλούδης, Προκόπιος, Λιμπήρης, Λιβίδης, Σπάσης, Φραγκισκούλης θ' ἀποτελέσουν τὸν δεύτερο κύκλο τῶν συνομιλητῶν μου. Μαζὶ κατ' σύγχρονα μὲ αὐτοὺς ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο, θὰ μιλήσουν πλατειὰ γιὰ τὴ μουσικὴ μας ζωὴ, οἱ πατριάτες γνωστότατοι μουσικοκριτικοί, μουσικολόγοι, καθηγητὲς Ὠδείων καὶ σολίστ τῶν συναυλιῶν μας κ. κ. Ψαρομάγκας, Νικολάου (Διευθυντὴς τῆς Μουσικῆς Ἀκαδημίας), οἱ κυρίες Λ. Θεοδωροπούλου, Σ. Σπανοῦδη, Κ. Παπαδοπουλοῦ, Πανέ, Φωκά, Γεωνάδη, Λίλα Λαλαούνη, Μ. Παπαϊωάνου, Ρ. Κυριακοῦ, οἱ κ. κ. Μ. Δούκας, Θ. Γεωργιάδης, Δ. Χαριτωδεσκούλας, Β. Φρίμαρ, Ξανθοπουλίδης, Κ. Τριανταφύλλου κλπ. κλπ. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ ἀρχὴ καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ ὑπόσχεση τῶν «Π. Γ.», ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ δώσω ἕνα ρεπορτὰζ τῆς μαθητικῆς κίνησης τὴν «Ἰδέας», μὲ τὸ σκοπόσμα τῆς ἀγχολογίας, ἕλου αὐτοῦ τοῦ κόσμου ποὺ σπουδάζει μουσικὴ στὸν τόπο μας, καὶ ποὺ χρόνια τώρα τὸν προσδοτεῖ μὲ τὸ κοινὸν ἐκεῖνο ποὺ — κατὰ τὸ κοὶ πολλοῦσιον — κάμνο θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσει τὸν σημαντικότερο πυρήνα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μουσικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Μ. Λ.

Ἡ συνομιλία μου μὲ τὸν κ. Α. Εὐαγγελάτο, σύντομη. Ἠθελοῦ νὰ τὴν ἀποτελέσω σὲ λίγες ἐρωτήσεις ποὺ ἀφοροῦν κυρίως τὸν κ. Εὐαγγελάτο, σὰν συνθέτη καὶ μαέστρο.

— Ἐπιτρέψτε μου νὰ σὰς ἐρωτήσω ἂν εἶσαστε εὐχαριστημένος ὅχι ἀπὸ τὴν... ποιότητα τῆς μουσικῆς ποὺ γράφετε, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν...πίστότητα. Ὑ πάρχει κάποια ὑστεροβουλία στὴν ἐρώτησή μου. Προσέξτε!

Ὁ κ. Εὐαγγελάτος... παραξενεύοτσα μὲ τὴν ἐρώτησή μου. Σκέφτεται, χαμοκλειὰ κι' ἀπαντὰ σὲ λίγο:

— Δυάβολε! Εἶμαι εὐχαριστημένος. Θὲν ἐν τῷ ἀσολῷ τὸ εὐ... Τί νὰ σὰς πῶ:...

— Νὰ σὰς δοσηθῶ. Νά, σὰ νὰ ποῦμε, θέχετε τὴν ἐπιθυμία νὰ δημιουργήσετε, νὰ γράψετε περισσότερο; Καὶ ἀν ναί, τί σὰς ἐμπ.δίζει σ' αὐτό;

Ὁ κ. Εὐαγγελάτος τρέχει μακάρι νὰ μπαίνει στὸ νόημα:

— Ἀ, ναί... Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία σὰς ἐπιθυμῶ νὰ δημιουργήσω περισσότερο... ἀλλά... δὲν εἶμαι καὶ δυσαρεστημένος. Νέος εἶμαι. Ἔχω γράψει πολὺ τὰ δέκα ἔργα, ἀν ἄν μὲ δοχθῆ σαν οἱ περισσάσεις, θὰ γράψω κι' ἄλλα. Καθὼς βλέπετε ἄλλους τε εἶμαι καὶ μαέστρος. Ἔτσι, δὲν ἔχω κιόλας καιρὸ στὴ διάθεσή μου γιὰ νὰ γράψω.

Ἀναλαμβάνομαι πὼς ἡ ἐρώτησή μου δὲν ἔπιασε τόν». Θέθελα τὸν κ. Εὐαγγελάτο λιγώτερο «εὐχαριστημένον», μὰ ἡ γνώμη μου δὲν ἐκογκαλίζεται, γι' αὐτὸ καὶ... πιστὸ ἕνα ἄλλο κουμπί:

— Ποιὰ εἶναι τὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ ἐμφανιστεῖ ἕνας συνθέτης στὴν Ἑλλάδα; Ὑπάρχει παρόμοια ἀπὸ μέρους τῶν ἀρμοδίων γιὰ νὰ ἐκτιλοῦν ἑλληνικὲς συνθέσεις;

— Καθόλου. Μὲ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις φυσικά. Πρὸ πάντος οἱ σολίστ τοῦ τραγουδοῦ δείχνουν μέαν... ἐξαιρετικὴ ἀροθυμία. Ἀλλὰ ἄς τὴν ἀναφέρουμε πρόσκοπα. Κύριοι ὑπεύθυνοι σ' αὐτὸ εἶναι ὁρίσμα οἱ ἰθύνοντες τὰ τῆς μουσικῆς στὸν τόπο μας. Ἐνῶ σ' ὅλες τὶς ἄλλες χώρες ἀποσαρίζεται ἡ ντόπια μουσικὴ παραγωγὴ, στὸν δικό μας κέρχι σήμερα τοὐλάχιστον, ἡ μουσικὴ μας παραγωγὴ ἀρίσκεται τὸ δεύτερο.

— Ἔρετε ἀποφασιστὰ λαμπρὴ γνώμη γιὰ τὸ ἂν ἡ ἐπιχορηγοῦμενη σιμφωνικὴ μας ὀρχήστρα, ἐξυπηρετεῖ τὴν ἐπιτυχὴ ἑλληνικὴ παραγωγή;

— Δὲν τὴν ἐξυπηρετεῖ. Δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἐξυπηρετεῖ ἀφοῦ δὲν ἐκτελεῖ ἑλληνικὰ ἔργα, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις. Ἔξαφνα, ἀπὸ σέριστο ὡς ἐ ἔτος... ἀλλὰ ὄχι. Ἂς τ' ἀφήσουμε κἰρα ἐσὺ τὸ ζήτημα.

— Δὲν ἔχω ἀνταρκήσεις νὰ τὸ ἀφήσουμε. Θέθελα μόνο νὰ μοῦ πῆτε ἂν ὑπάρχει κανεὶς ἄλλος λόγος γιὰ τὸν ὁ ποῖο ἡ συμφονικὴ ὀρχήστρα δὲν πάει ἐλληνικὰ ἔργα, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ... δὲν μοῦ εἴπατε.

— Ἔ, νά. Ποιὸς ξέρει; Ἔτσι θέλουν νὰ δεῖ πολὺ ἑλληνικὴ μουσική. Μπ.ρεῖ κιόλας νὰ μὴν τὴν ἐκτιμοῦν οἱ ἀνθρωποι. Μπορεῖ καὶ νὰ σιάτάνοντα πὼς ξεπέρεψον ὁτσαν πλὶ σε. ἐξύλωτα καὶ γεμάτα νόημα συμπεράσματα, νομίζω πὼς μπορεῖ νὰ δγάλει γιὰ τὴ μουσικὴ μας κίνηση, ἀκέτος ποὺ παρακολούθησε μέχρι σήμερα τὰ δσα εἶπαν ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ οἱ διακεκριμένοι συνομιλητὲς μου. Τὰ δίφορα ἐπίμετρα ζητήματα, πάρεν μὲ τὴν παρόδεση τῶν διαφόρων ἀπόψεων, τὴν ἐκκάθαρη μορφὴ σέστεωνα, ποὺ ἡ δικαίωση ὁσο κι' ὄν εἶνε ὑπόθεση κοινῆς λογικῆς, ἐρεύγει ἀστοτοῦ ἀπὸ τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ρεπόρτερ γιὰ νὰ τὴν κρίνει. Οἱ σήμες τὸν «Π. Γρεμμόπουλον δάπανε πρόβλεψες. Ἴσως νὰ φιλοξεύσουν κάθε ἄρθρο εἰδικὸ ποὺ θάχε ἀναφέρει τὶς γνώμες καὶ τὶς ἰδέες αὐ «θέσεις» ποὺ ἀπέτυχαν οἱ συνομιλητὲς μου. Ὅπως γράφει, σὰν ἐπιστατικὸ καθήκον ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη νὰ τοποθέσω μιὰ δεύτερη σειρὰ ἀπὸ νόμιμες εἰδικὲς ἀπόψεις στὴ μουσικὴ μας ζωή. Ὁ κύκλος τῶν συνομιλητῶν μου αὐτὴ τὴ φορὰ, θάχει τοὔτο τὸ περισσότερο ἀνδιαφέρον, ὅτι θὰ ἀποκαλέσει ἀπὸ πρόσωπα ποὺ ἐνῶ δὲν ἐμφανίζονται σὰν ὑπεύθυνοι ἐκπρόσωποι μουσικῶν ἱδρυμάτων, ἀκριβῶς γι' αὐτὸ, ἔχουν ἕνα λόγο περισσότερο νὰ μιλήσουν γιὰ τὰ μουσικά μας πράγματα χωρὶς τὴν παρεμμερὴν ἐπιφύλαξη. Οἱ νέοι Ἕλληνας συνθέτες κ. κ. Παπαζήσης, Παρίδης, Βάρβογλης, Περπέσας, Σκαλκόττας, Νεζερίτης, Σκουλούδης, Προκόπιος, Λιμπήρης, Λιβίδης, Σπάσης, Φραγκισκούλης θ' ἀποτελέσουν τὸν δεύτερο κύκλο τῶν συνομιλητῶν μου. Μαζὶ κατ' σύγχρονα μὲ αὐτοὺς ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο, θὰ μιλήσουν πλατειὰ γιὰ τὴ μουσικὴ μας ζωή, οἱ πατριάτες γνωστότατοι μουσικοκριτικοί, μουσικολόγοι, καθηγητὲς Ὠδείων καὶ σολίστ τῶν συναυλιῶν μας κ. κ. Ψαρομάγκας, Νικολάου (Διευθυντὴς τῆς Μουσικῆς Ἀκαδημίας), οἱ κυρίες Λ. Θεοδωροπούλου, Σ. Σπανοῦδη, Κ. Παπαδοπουλοῦ, Πανέ, Φωκά, Γεωνάδη, Λίλα Λαλαούνη, Μ. Παπαϊωάνου, Ρ. Κυριακοῦ, οἱ κ. κ. Μ. Δούκας, Θ. Γεωργιάδης, Δ. Χαριτωδεσκούλας, Β. Φρίμαρ, Ξανθοπουλίδης, Κ. Τριανταφύλλου κλπ. κλπ. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ ἀρχὴ καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ ὑπόσχεση τῶν «Π. Γ.», ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ δώσω ἕνα ρεπορτὰζ τῆς μαθητικῆς κίνησης τὴν «Ἰδέας», μὲ τὸ σκιτσόσμα τῆς ἀγχολογίας, ἕλου αὐτοῦ τοῦ κόσμου ποὺ σπουδάζει μουσικὴ στὸν τόπο μας, καὶ ποὺ χρόνια τώρα τὸν προσδοτεῖ μὲ τὸ κοινὸν ἐκεῖνο ποὺ — κατὰ τὸ κοὶ πολλοῦσιον — κάμνο θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσει τὸν σημαντικότερο πυρήνα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μουσικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Μ. Λ.

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Σπορτάτε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ νέο ἢ τὴ νέα ποὺ παλιώνονται σὲ τέτοια ἡλικία τὴς ζωῆς, κατοφέρνον στὸ τέλος νὰ ἀγοῦν νυμφὲς, νὰ ξεπερόσουν κάθε δυσκολία, τὰ πείσουν γονεῖς νὰ ἐξασφαλίσουν πόρους καὶ τέλος, ξεκινόντας ἀπὸ τὴ μακρυνὴ Ἑλληνικὴ ἐπαρχία, νὰ φτάσουν ὥς ἐδῶ καὶ νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἐγγραφή τους στὸ Πανεπιστήμιο. Πόσα ὀραία ὄνειρα, πόσα ἰδανικὰ, πόσες θέτικὲς προσδοκίες σόρνει μαζὶ του κάθε ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς νέους καὶ τὶς νέες. Ἕνας κόσμος γεμάτος κάτω, ἀνέδοση, λαχτάρα γιὰ ἀφθόρμη, γιὰ ἐλεύθερο πνεῦμα τοῦ μυαλοῦ, ἕνας κόσμος ποὺ θὰ γαθεῖ, θὰ φτιαχτεῖ, θὰ γίνει ἀρνητὴς κὰ θὰ προσφέρει αὐρὸ καὶ σὰν ἐαυτό· ποὺ κὰ θὰ συμπληρόσει τὸν ἀρχικὸ σωματικὸ καὶ ψυχικὸ ὁλικὸ, ἀν μέσα στὴν πανεπιστημιακὴν σύρβη δὲν δρεῖ τὴν ἀναφαίτητη ἀκείνη σταφγή, ποὺ θὰ τὸν κάνει νὰ νοιώσει σὰν ἄνθρωπος ἀνάμεσα σὲ φίλους, τὴ σταφγὴ, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν μέριμνα ἐκείνη ποὺ θὰ ἐδρασιόσει μέσα τὸν τὴν αἰσιόδοξη πίστη του γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴν ὀμορφιὰ τὴς ζωῆς.

Ὕστερα ἀπὸ τὴν ἵδρυση τοῦ «Οἴκου τοῦ Φοιτητῆ», ποὺ μόλο ποὺ δὲν λύνει ἀλήθεια τὸ πρόβλημα τὴς στέγασης τοῦ Ἕλληνα σπουδαστῆ, εἶναι ὡστόσο ἕνα σοβαρὸ δείγμα τῆς ἀρασσπάθειας ποὺ καταδείλεται γιὰ τὴν ἐυπηρέτησή του, πολλὰ, σάμα πολλὰ πρέπει ἀκόμα νὰ γίνουν γιὰ τὴ σωστὴ πλήρωσή τὴς.

Σήμερα θὰ μιλήσουμε γιὰ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ, ἀπὸ ὅσο κι' ἂν φαίνονται ἴσως λεπτομερειακὰ σ' ἕναν ξένο πρὸς τὴ φοιτητικὴ ζωή, στὴν τελευταία τους θένλουση εἶνε ζωτικότατα.

Σ' ἅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἔξαιρνα, ὁ φοιτητὴς ἔχει ἐκπτώσεις στὰ τράμ, στὰ θέατρα, στοὺς κινηματογράφους. Βάλτε στὸ μυαλό σας τὸν φοιτητὴ ἐκεῖνο ποὺ γιὰ λόγους πολὺ εὐνόησης, νοιώνεται ἕνα θαμβάτο σὲ μιὰν ἄπιανεστρη σινοιαὶ ἢ σ' ἕνα πρόσκτεσιο τῆς ἀθήνας. Γι' αὐτὸ τὸ προνόμιο τὴς ἐπιτόσης στὰ εἰσιτήρια τῆς Ὁπέρας ποὺ ἔχουν ἤδη οἱ φοιτητὲς τῆς ἱστορικῆς, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεκταθεῖ σ' ὅλους τοὺς αὐτουδαστὲς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐπιτόσση θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν ἀκόμα οἱ φοιτητὲς σ' ὅλα τὰ θέατρα καὶ τοὺς κινηματογράφους. Ἰδέας γιὰ τὰ θέατρα τῆς πρόξας τὸ ζήτημα θάκρεπε ν' ἀντιμετωπιστεῖ ἔμεσα καὶ ἀχγίζοντας πρὶν ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὸ Βασιλικὸ Θέατρο. Ὕστερα, ὁ κινα' εὐφηνισμὸν κινηματογράφος τῆς Φοιτητικῆς Λέσχης θάπρεπε νὰ γίνει καὶ στὴν πρωτευούσαν τέτοιος. Ἡ ἔκπτωση τοῦ φοιτητικοῦ εἰσιτηρίου σὰν «Ἰρωδεῖο εἶναι ἀνύπαρκτη ὅταν ἡ σάλα κατασκεύζεται ἀπὸ τὸ ἕλλο κοινὸν κι' ὁ φοιτητὴς μένει... ἀπ' ἔξω. Ἡ ὑπόθεση τὴς πνευματικῆς ψυχαγωγίας τοῦ φοιτητῆ καὶ ἰδιαίτερα τὴς ἀθλητικῆς μας ἀγωγῆς θὰ θοῦμε ἀργότερα.

Ἀλλὰ ἡ ἐκπτωσιακὴ πολιτικὴ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἀναφαίτητη ἀνάπτυξη τοῦ φοιτητῆ. Ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται εἶναι ἕνα σύστημα μόνιμο καὶ ἀποτελεσματικὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ἀνάλυσης τὴς ἀνάγκες τὴς φοιτητικῆς ζωῆς, ἕνα σύστημα ἀπὸ τὴν ὁποῖο θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποφασίζονται ὅλα τὰ ἀναφαίτητα μέτρα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ φοιτητῆ καὶ ἀπὸ τὴν ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ ἀπαραίτητη ἀρμονία τὴς ἀνάπτυξης τὴς ἀθλητικῆς μας ἀγωγῆς μὲ τὶς ἀνάγκες τὴς ἐπιστημονικῆς μας ἀγωγῆς, ἐλλὰ κὰτα ποὺ πρέπει νὰ ἀπασχολήσει σοβαρὰ τὶς φοιτητικὲς ὀργανώσεις.

«ΠΕΡΙ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΕΤΩΝ»

Δὲν λόθοκε ἀκόμα τὸ ζήτημα τὴς πατριαρχικῆς τῆς ἐγγραφῆς. Πρωτὲς πατρουσιάστηκε στὸν Πρύτανη ἡ ἀνάγκη νὰ ἀπὸ τὴ φοιτητικὴ ζητήματα ποὺ Παγκοσμιοπολίτη Σελλήνη, ἐπεσημείωσε ἡ ἀνάγκη τοῦς κ.κ. Ν. Γρηγόριοῦ, Β. Δαλῆνη, Κοτσιμονέζη, Μοσχάτη, Μελισσηνοῦ καὶ Γαζωνέλη. Ἡ ἐπιτροπὴ πῆρε τὴν διαβεβαίωση ἀπὸς ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου θὰ εἰσηγηθεῖ στὸν ὑπουργὸ τῆς Παιδείας κ. Γεωργαλεύσουλο, ὁ ὁποῖος θὰ σὰ συμπληρόσει τὸν σχετικὸ ἐπεγγελτικὸ νόμο τὸν «παφελθόντων ἐνῶν», ποὺ προβλέπει ἡμερομαγρὰ τὴς ἐγγραφῆς. Τοὺς παλιοὺς φοιτητὲς τοὺς ἐνδιαφέρει περισσότερο ἀπ' ὅλα ἡ μεταφορὰ, γιατὶ πόσες φορὲς γεντόνται ἀκόμα κατὰ τὴν ὑπογραφὴ τὴς σπουδῆς τους καὶ νὰ πασδεύεται ἀκόμα ἕνας χρόνος ἀπὸ τὴ ζωὴ τὴς ἀνάλεσα σὲ φίλους, τὴ σταφγὴ, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν μέριμνα ἐκείνη ποὺ θὰ ἐδρασιόσει μέσα τὸν τὴν αἰσιόδοξη πίστη του γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴν ὀμορφιὰ τὴς ζωῆς.

Ὕστερα ἀπὸ τὴν ἵδρυση τοῦ «Οἴκου τοῦ Φοιτητῆ», ποὺ μόλο ποὺ δὲν λύνει ἀλήθεια τὸ πρόβλημα τὴς στέγασης τοῦ Ἕλληνα σπουδαστῆ, εἶναι ὡστόσο ἕνα σοβαρὸ δείγμα τῆς πρασπάθειας ποὺ καταδείλεται γιὰ τὴν ἐυπηρέτησή του, πολλὰ, σάμα πολλὰ πρέπει ἀκόμα νὰ γίνουν γιὰ τὴ σωστὴ πλήρωσή τὴς.

Σήμερα θὰ μιλήσουμε γιὰ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ, ἀπὸ ὅσο κι' ἂν φαίνονται ἴσως λεπτομερειακὰ σ' ἕναν ξένο πρὸς τὴ φοιτητικὴ ζωή, στὴν τελευταία τους θένλουση εἶνε ζωτικότατα.

Σ' ἅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἔξαιρνα, ὁ φοιτητὴς ἔχει ἐκπτώσεις στὰ τράμ, στὰ θέατρα, στοὺς κινηματογράφους. Βάλτε στὸ μυαλό σας τὸν φοιτητὴ ἐκεῖνο ποὺ γιὰ λόγους πολὺ εὐνόησης, νοιώνεται ἕνα θαμβάτο σὲ μιὰν ἄπιανεστρη σινοιαὶ ἢ σ' ἕνα πρόσκτεσιο τῆς ἀθήνας. Γι' αὐτὸ τὸ προνόμιο τὴς ἐπιτόσης στὰ εἰσιτήρια τῆς Ὁπέρας ποὺ ἔχουν ἤδη οἱ φοιτητὲς τῆς ἱστορικῆς, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεκταθεῖ σ' ὅλους τοὺς αὐτουδαστὲς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐπιτόσση θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν ἀκόμα οἱ φοιτητὲς σ' ὅλα τὰ θέατρα καὶ τοὺς κινηματογράφους. Ἰδέας γιὰ τὰ θέατρα τῆς πρόξας τὸ ζήτημα θάκρεπε ν' ἀντιμετωπιστεῖ ἔμεσα καὶ ἀχγίζοντας πρὶν ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὸ Βασιλικὸ Θέατρο. Ὕστερα, ὁ κινα' εὐφηνισμὸν κινηματογράφος τῆς Φοιτητικῆς Λέσχης θάπρεπε νὰ γίνει καὶ στὴν πρωτευούσαν τέτοιος. Ἡ ἔκπτωση τοῦ φοιτητικοῦ εἰσιτηρίου σὰν «Ἰρωδεῖο εἶναι ἀνύπαρκτη ὅταν ἡ σάλα κατασκεύζεται ἀπὸ τὸ ἕλλο κοινὸν κι' ὁ φοιτητὴς μένει... ἀπ' ἔξω. Ἡ ὑπόθεση τὴς πνευματικῆς ψυχαγωγίας τοῦ φοιτητῆ καὶ ἰδιαίτερα τὴς ἀθλητικῆς μας ἀγωγῆς θὰ θοῦμε ἀργότερα.

Ἀλλὰ ἡ ἐκπτωσιακὴ πολιτικὴ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἀναφαίτητη ἀνάπτυξη τοῦ φοιτητῆ. Ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται εἶναι ἕνα σύστημα μόνιμο καὶ ἀποτελεσματικὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ἀνάλυσης τὴς ἀνάγκες τὴς φοιτητικῆς ζωῆς, ἕνα σύστημα ἀπὸ τὴν ὁποῖο θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποφασίζονται ὅλα τὰ ἀναφαίτητα μέτρα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ φοιτητῆ καὶ ἀπὸ τὴν ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ ἀπαραίτητη ἀρμονία τὴς ἀνάπτυξης τὴς ἀθλητικῆς μας ἀγωγῆς μὲ τὶς ἀνάγκες τὴς ἐπιστημονικῆς μας ἀγωγῆς, ἐλλὰ κὰτα ποὺ πρέπει νὰ ἀπασχολήσει σοβαρὰ τὶς φοιτητικὲς ὀργανώσεις.

«ΠΕΡΙ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΕΤΩΝ»

Δὲν λόθοκε ἀκόμα τὸ ζήτημα τὴς πατριαρχικῆς τῆς ἐγγραφῆς. Πρωτὲς πατρουσιάστηκε στὸν Πρύτανη ἡ ἀνάγκη νὰ ἀπὸ τὴ φοιτητικὴ ζητήματα ποὺ Παγκοσμιοπολίτη Σελλήνη, ἐπεσημείωσε

ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Γεώργιος Α. Ματέϋ, Πολύκλειτος Ν. Ρέγκος

Δύο ἐνδιαφέρουσες ἐκθέσεις πέρασαν σχεδὸν ἀπαρατήρητες μέσα εἰς τὴν ἐορτάσιμον τορβὴν τῶν ἡμερῶν αὐτῶν. Ὑπογράφουν τῆς στήλης αὐτῆς εἶναι νέ τὶς μνημονεύσει ἔστω καὶ καθυστερημένα.

Ἡ μία ὑπῆρξε ἡ ἔκθεση τοῦ Γερμανοῦ ζωγράφου κ. Γ. Ματέϋ εἰς τὶς νέες αἴθουσες τοῦ Ἑλληνογερμανικοῦ συνδέσμου, Ἀσκληπιοῦ 3, καὶ ἡ ἄλλη τοῦ κ. Πολυκλείτου Ν. Ρέγκου εἰς τὸ «Ἄσυλον Τέχνης», ποὺ εἶχεν ἱδρύσει ὁ Ἱιδρρυθμιος ἐπὶ τῆς Ἑρμοῦ 15 ἐπὶ τῆς Ἑρμοῦ 15 ἐπὶ τῆς Ἑρμοῦ 15

ΔΙΚΗ ΜΑΣ Γελοιογραφία ΚΑΙ ΞΕΝΗ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ

Οἱ κ. κ. Γρ. Ξενόπουλος, Ἀλ. Φωτιάδης, Π. Νιρβάνας, σκιτσαρισμένοι ἀπὸ τὸν κ. Ρ. Θαμιόπουλο στὸ... 1908.

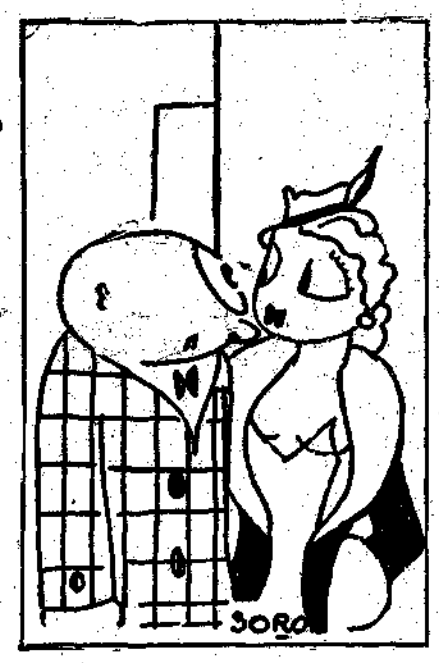

ΕΚΕΙΝΟΣ: Ἔχεις δυὸ χείλη ρόδινα.
ΕΚΕΙΝΗ: Ἔχεις δυὸ αὐτοκίνητα καὶ τρεῖς κατοικίες.

(Κοπιράτ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ»)

ΜΕΤΑΝΟΙΩΜΑ

— Ἀρετούλη, θαρρῶ πως δὲν ἔκανα καλὰ ποὺ μπάτσισα ἐκεῖνο τὸ παλιόκαρο ποὺ μὲ φίλησε πρὶν τρεῖς χρόνια.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Πραγματογνώμονες ποὺ εἶδαν τὰ παραπάνω σκίτσα, διεπίστωσαν ὅτι: Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν διάστημα μεταξὺ 1908—1937, ἑκάστη θρὶξ τοῦ μύστακος τοῦ κ. Φωτιάδη μαδηθεῖσα ἐγένετο «Μύθος», ὅτι, ὁ σπάγγος τῶν γυαλιῶν τοῦ κ. Ξενοπούλου ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν συρραφὴν τῶν θεατρικῶν ἔργων του καὶ ὅτι ἡ γενειὰς τοῦ κ. Νιρβάνα παρεχωρήθη εὐγενῶς εἰς νεαρὸν λόγιον διὰ νὰ μὴ μοιάζει «παιδί» σὰν τὰ... ἄλλα.

— Τί δουλειὰ κάνετε;
— Ἐφευρέτης.
— Καὶ τί ἀνακαλύψατε;
— Τίποτα. Σκέφτομαι νὰ ἀνακαλύψω.

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΟΥ ΧΙΟΥΜΟΡ

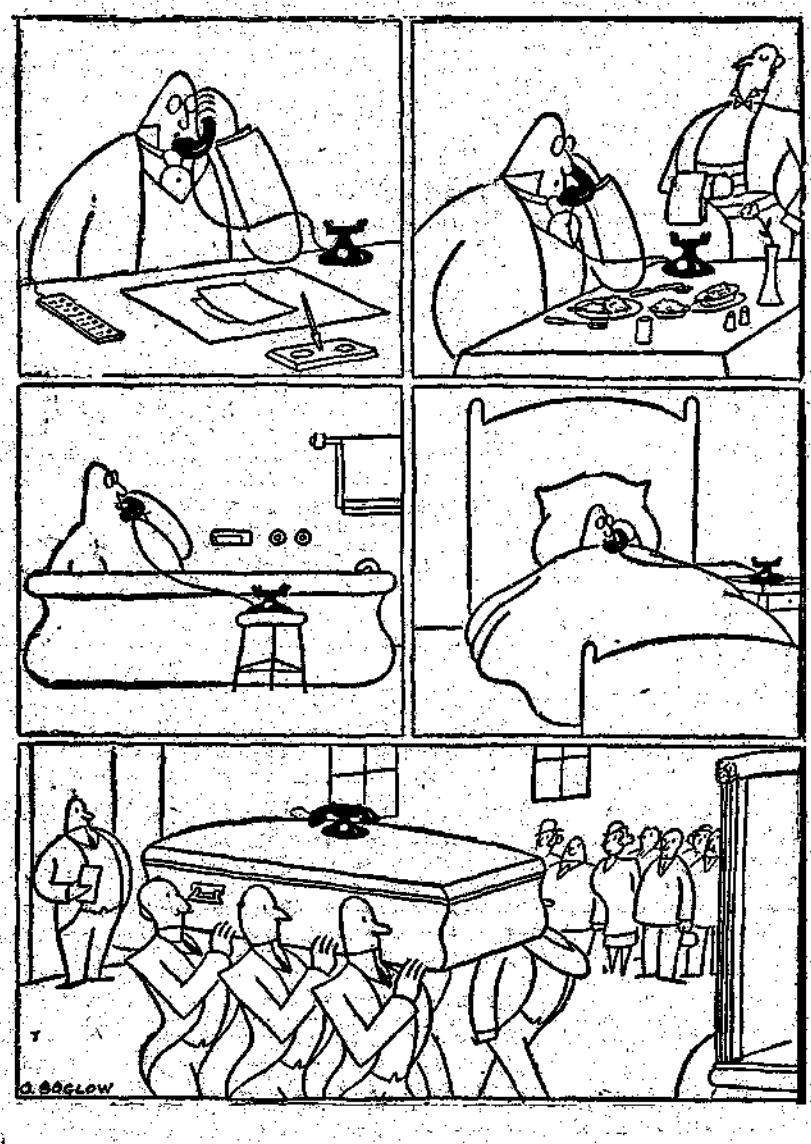

Ἡ ζωὴ κι' ὁ θάνατος ἑνὸς ἐπιχειρηματία.

ΔΩΡΑ

— Κυρίε, σοῦ ζήτησα αὐτοκίνητο καὶ μούφερες γιὰ δῶρο ἕνα διαμάντι.
— Ἀγαπητή μου, ποῦ νὰ βρῶ αὐτοκίνητο ἰμπασσιόν;

«ΡΟΤΣΙΛΔ!»

ΦΟΡΕΝ

Στὴν καθιερωμένη αὐτὴ σελίδα τῆς γελοιογραφίας τὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» θὰ δώσουν μιὰ σειρὰ σχεδίων δασκάλων τοῦ χιούμορ. Τὸ σκίτσο «Ρότσιλδ» ποὺ δημοσιεύσαμε εἶναι τοῦ Φορέν.